T. C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

2000-2014 YILLARI ARASINDA OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARI İÇİN YAYINLANMIŞ OLAN HİKÂYE KİTAPLARININ DIŞ YAPI, İÇYAPI VE RESİMLEME NİTELİKLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

MÜZEYYEN KARDAŞ KOÇAK
1108235154

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. YEŞİM FAZLIOĞLU

EDİRNE, 2017

T.C.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEMEL EĞİTİM

ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Müzeyyen KARDAS KOCAK tarafından hazırlanan 2000-2016 Yılları Arasında Okulöncesi Çocuklar İçin Yayınlanmış Olan Hikaye Kitaplarının Dış Yapı, İç Yapı ve Resimleme Niteliklerinin Açısından İncelenmesi konulu **Yüksek Lisans** tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 9.-10.maddeleri uyarınca 27.02.2017 günü saat 11.00 'da yapılmış olup, yüksek lisans tezinin * Kabul edilmesine **OYBİRLİĞİ/~~OYÇOKLUĞU~~** ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Doç. Dr. Yasin Ruhan	Kabul edilmesine	
Yrd. Doç. Dr. Fatih Gül Ercan	Kabul Edilmesine	
Yrd. Doç. Dr. Menekşe ESKİCİ	Kabul edilmesine	

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	10143507
Yazar Adı / Soyadı	MÜZEYYEN KOÇAK
Uyruğu / T.C.Kimlik No	TÜRKİYE / 19330195270
Telefon	5068155340
E-Posta	muzeyyenkardas@hotmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	2000-2014 Yılları Arasında Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Yayınlanmış Olan Hikâye Kitaplarının Dış Yapı, İç Yapı Ve Resimleme Nitelikleri Açısından İncelenmesi
Tezin Tercümesi	Analysis of Story Books Published for Preschool Children Period between 2000-2014 in terms of External Structure, Interior Structure and Illustration Qualities.
Konu	Eğitim ve Öğretim = Education and Training
Üniversite	Trakya Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Temel Bilimler Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Okul Öncesi Öğretmenliği Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2017
Sayfa	126
Tez Danışmanları	PROF. DR. YEŞİM FAZLIOĞLU 53122522844
Dizin Terimleri	
Önerilen Dizin Terimleri	Çocuk kitapları, Çocuk edebiyatı, Okul Öncesi, İnceleme
Kısıtlama	Yok

Yukarıda bilgileri kayıtlı olan tezimin, bilimsel araştırma hizmetine sunulması amacı ile Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında arşivlenmesine ve internet üzerinden tam metin erişime açılmasına izin veriyorum.

22.03.2017

İmza:.....

Tezin Adı: 2000-2014 Yılları Arasında Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Yayınlanmış Olan Hikâye Kitaplarının Dış Yapı, İç Yapı Ve Resimleme Nitelikleri Açısından İncelenmesi

Hazırlayan: Müzeyyen KOÇAK

ÖZET

Bu çalışma 2000-2014 yılları arasında okul öncesi dönem çocuklar için yayınlanmış olan hikâye kitaplarının dış yapı, içyapı ve resimleme nitelikleri açısından incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma betimsel tarama modelinde planlan bir çalışmadır.

Araştırmada, literatür taranarak araştırmacı tarafından geliştirilen, 55 kriterden oluşan "Hikâye Kitabı İnceleme Formu" ile 2000-2014 yılları arasında basılmış çeviri ve özgün hikâye kitaplarından random yöntemiyle seçilen 324 hikaye kitabı incelenmiştir. İncelenen kitaplar, künye bilgileri, dış yapı, içyapı ve resimleme özelliklerine göre değerlendirilmiş, elde edilen verilerin uyumunun değerlendirilmesi için gözlemler arası güvenirlik verileri toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 22 analiz programına girilerek frekans ve yüzde analizleri, gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sonucunda incelenen kitapların %68,2'sinde yaş grubu , %57,7'sinde baskı sayısı belirtilmediği, %97,2 Talim Terbiye Kurulundan onay almadığı, %4,3'ünde yazar , %12'sinde resimleyenin adın ve soyadının olmadığı , %58'inde baskı sayısı, %79,6'sında fiyat bilgilerine yer verilmediği, %40,1'inin arka kapağında özetin olmadığı, %60,5'inde sayfaların numaralandırıldığı, %73'ünün zımbalı olduğu, %30'unda puntoların küçük olduğu, %57,7'sinin kâğıt kalitesinin, %51,4'ünde satır arası boşlukların uygun olduğu, %83,3'ünde yabancı kelimelere yer verildiği, %94'ünde dil bilgisi kurallarına ve hemen hemen tamamında noktalama işaretlerine uyulduğu, cümlelerin açık seçik ve anlaşılır olma oranının %79 olduğu, %95,7'inde kitabın adının konu ile bağdaştığı, yaklaşık %7,4'ünde argo kelimelere, %71 etik değerlere, %84.6'sında evrensel değerlere yer verildiği ve en çok hayvanlar

konusunun ele alındığı tespit edilmiştir. Kitapların resimlendirme özellikleri incelendiğinde kapak resimlerin içeriğe uyumlu olması, resimlerinin anlatımın güçlü olması ve renkli resimlerin kullanılması, duygu ifadelerine yer verilmesi hemen hemen tüm kitapların ortak özellikleridir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk kitapları, Çocuk edebiyatı, Okul Öncesi, İnceleme

Name of Thesis: Analysis of Story Books Published for Preschool Children Period between 2000-2014 in terms of External Structure, Interior Structure and Illustration Qualities.

Author: Müzeyyen KOÇAK

ABSTRACT

This study was carried out for the purpose of examining the story books, published for preschool children between the years 2000-2014, in terms of external structure, internal structure and illustration qualities.This research is a planned study as a descriptive scanning model.

In the research, a "StoryBookReview Form" consisting of 55 criteria was developed by the researcher by searching the literature. 324 story boks selected through random sampling from translation and original story boks published between 2000-2014 were examined via "StoryBookReview Form". The examined boks were assessed according to thecharacteristics of the information about identification, external structure, internal structure and illustration. Reliability of the data between the observations were collected to assess the compatibility of the obtained data. The data obtained from the study were entered into the SPSS 22 program.

As a result of the research, it was found that 68.2% of the boks from the samples did not specify the age group, 97.2% did not get approval from the board of Education, 4.3% did not specify the author name, %12 did not give in formation about name-surname of illustrator, 88% of the samples did not give information about the writers, 58% did not have printing number, 79.6% did not include price information, When the subject distributions were examined, it was determined that the topic of animals was dealt with the most. When the illustration features of boks are examined, it is common features of almost all boks that the cover images are

compatible with the contents, descriptive features of illustration were strong and the use of colorfull images and emotional expressions are included in images.

Key words: Children's books, Children's literature, Pre-school, Analysis.

ÖZSÖZ

Her şey kitap okumakla başlar (Devrim KOÇER).

Okul öncesi dönem, çocuğun etkin olarak öğrenme becerilerini edindiği ve temel kavramları ve alışkanlıklar kazandığı, kişiliğinin oluştuğu ve şekillendiği, beyin gelişiminin en hızlı olduğu dönemdir. Bütün bu özelliklerden dolayı bu dönemde çocuğa sağlam bir eğitim vermek çok önemlidir. Çünkü bu yıllarda çocuğa verilecek nitelikli bir okul öncesi eğitim onun tüm yaşamını olumlu yönde etkileyecektir. Bu kadar önemli ve kritik dönem olan okul öncesi dönemde çocuğa iyi bir eğitim verebilme, zengin uyarıcı cevrede sunulan oyuncaklar, eğitim materyalleri ve kitaplarla iyi ilişkiler kurması ile bağlantılıdır. Çocukta okuma alışkanlığının kazanılması, kitap sevgisi, kitabın bilgi ve eğlence kaynağı olduğunu erken yaşlarda kitaplarla olumlu bir şekilde tanışmasına bağlıdır. Özellikle resimli kitaplar okuma-yazma bilmeyen okul öncesi çocuklar için yazı yerine geçer. Resimli kitaplar içinde çocuğun ilk tanıştığı kitap türleri arasında hikâye kitapları ilk sırayı alır. Hikâye kitapları çocukların eğitiminde vazgeçilmez bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu nedenle çocukların yaşları, gelişim özellikleri, ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmış nitelikli hikâye kitapları büyük önem kazanmaktadır. Okul öncesi dönem çocuklarının gelişimi için bu denli önemli olan hikaye kitaplarından 2000-2014 yılları arasında basılmış olanlarını dış yapı, iç yapı ve resimleme nitelikleri açısından incelemek varsa olumsuz ve yetersiz özelliklerini belirlemek bu araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır.

Bu araştırmanın yapılmasında olumlu katkı sağlayan ve emeği geçen herkese teşekkür ederim.

Tez konumun saptanmasından bitimine kadar, her türlü desteği, akademik katkıyı sağlayan değerli danışmanım Sayın Prof. Dr. Yeşim FAZLIOĞLUN' na teşekkürlerimi sunarım.

50 yaşında yüksek lisans yapmam için beni yüreklendiren ve destek olan, akademik katkı sağlayan canım arkadaşım ve hocam Sayın Doç. Dr. Emine AHMETOĞLUN' na, çok teşekkür ederim.

Kitap inceleme formunu düzenlerken geri bildirimleri ile yol gösterici olan ve öğrencisi olduğum için kendimi çok şanslı olarak gördüğüm sevgili hocam Sayın Prof. Dr. Belma TUĞRUL' a, özellikle teşekkür ederim.

Kitapları inceleme ve araştırma sürecinde bana yardımcı olan Bahçeşehir Anaokulu idareci ve öğretmenlerine, çok uzun süren çaba ve emek sonucunda ortaya çıkan bu araştırma süresince, büyük bir sabır ile beni destekleyen, özellikle kayıt zamanlarını benden iyi takip eden, eşim Orhan KOÇAK' a, sevgilerimi sunarım.

Eğitim yaşantım boyunca, bana inanan ve güç veren sevgili anneme minnet duygularımla.

Müzeyyen KARDAŞ KOÇAK
Ocak 2017

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **i**
ABSTRACT ..... **iii**
ÖZSÖZ ..... **v**
İÇİNDEKİLER ..... **vii**
TABLOLAR LİSTESİ ..... **x**

BÖLÜM 1. GİRİŞ **1**
1.1. Problem 1
1.2. Amaç 3
1.3. Alt Amaçlar 3
1.4. Önem 3
1.5. Sayıltılar 5
1.7. Tanımlar 5

BÖLÜM 2. KONU İLE İLGİLİ BİLGİLER VE ALANYAZIN **7**
2. ÇOCUK EDEBİYATI **7**
2.1. Çocuk Edebiyatının Tanımı 7
2.2. Çocuk Edebiyatının Tarihçesi 7
2.3. Çocuk Edebiyatının Nitelikleri 11
2.4. Çocuk Edebiyatının Önemi 11
2.5. Çocuk Kitapları 13
2.5.1 Çocuk Kitaplarının Özellikleri 17
2.5.1.1. Kitapların Dış Yapı Özellikleri 19
2.5.1.1.1. Boyutlar 19
2.5.1.1.2. Kâğıt 20
2.5.1.1.3. Kapak-Cilt 21
2.5.1.1.4. Sayfa Düzeni 22
2.5.1.1.5. Harf Puntosu 22
2.5.1.1.6. Resimler 23

2.5.1.2. Kitapların İç Yapı Özellikleri 27
2.5.1.2.1 Konu 28
2.5.1.2.2. Tema 29
2.5.1.2.3. Plan 30
2.5.1.2.4. İleti 30
2.5.1.2.5. Karakterler 31
2.5.1.2.6. Dil ve Anlatım 32
2.6. Çocuk Kitapları Türleri 33
2.6.1. Şiir Kitapları 33
2.6.2 Tekerleme Kitapları 34
2.6.3. Alfabe Kitapları 35
2.6.4. Sayı Kitapları 35
2.6.5. Kavram Kitapları 35
2.6.6. Yazısız Kitaplar 36
2.6.7. Okumaya Başlama Kitapları 36
2.6.8. Resimli Öykü Kitapları 38
2.7. Yaşlara Göre Çocuk Kitapları 38
2.8. Çocuk-Kitap İlişkisi ve Çocuk Gelişiminde Kitapların Etkisi 41
2.9. Alan Yazı İle İlgili Daha Önce Yapılmış Yayınlar 49
2.9.1. Yurt İçi Yayınlar 49
2.9.2. Yurt Dışı Yayınlar 56

BÖLÜM 3. YÖNTEM 58
3.1 Araştırma Modeli 58
3.2 Evren ve Örneklem 58
3.3 Veri Toplama Aracı 59
3.4 Veri Toplama Yöntemi 59
3.5 Verilerin Analizi ve Yorumlanması 60

BÖLÜM 4. BULGULAR VE TARTIŞMA 61
4.1. Kitapların Künye Bilgilerine İlişkin Bulgular 61

4.2. Kitapların Dış Yapı Özelliklerine ait Bulgular 71
4.3. Kitapların İç Yapı Özelliklerine ait Bulgular 77
4.4 Kitapların Resimlendirme Özelliklerine ait Bulgular 82
BÖLÜM 5. SONUÇ VE ÖNERİLER 90
5.1 Sonuç 90
5.2. Öneriler 93
5.2.1. Yayınevlerine İlişkin Öneriler 95
5.2.2. Yazar ve Çizerlere Öneriler 97
5.2.3. Anne-Babalara ve Eğitimcilere Yönelik Öneriler 98
5.2.4. Araştırmacılara Yönelik Öneriler 99

KAYNAKLAR 101
EKLER 113

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 4.1. Kitapların Çeviri ve Özgün Olma Özelliklerine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları.....61
Tablo 4.2. Kitapların Ait Olduğu Ülkelere Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları.....61
Tablo 4.3. Kitapların Yaş Grubu Özelliklerine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları 62
Tablo 4.4. Kitapların Talim Terbiye Kurulu Onay olma durumuna Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları 63
Tablo 4.5. Kitapların Baskı Sayısı Özelliğine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları 64
Tablo 4.6.Kitapların Sayfa Sayısı Değişkeni İçin Yüzde ve Frekans Dağılımları 65
Tablo 4.7.Kitaplarda Yazar Adı Değişkeni İçin Yüzde ve Frekans Dağılımları.....66
Tablo 4.8. Kitaplarda Resimleyen Adı Değişkeni İçin Yüzde ve Frekans Dağılımları....66
Tablo 4.9. Kitaplarda Yazarlar Tanıtılmış Olma Durumuna Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları.....67
Tablo 4.10. Kitapların Fiyatının Belirtilmiş Olma Durumuna Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları.....68
Tablo 4.11. Kitapların Biçim özelliklerine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları.....68
Tablo 4.12. Arka Kapakta Kitabın Özeti Belirtilmiş Olma Durumuna Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları 69
Tablo 4.13. Kitapların Sayfa Numaraları Belirtilmiş olma Durumuna Göre Yüzde ve Frekans Dağılımı 70
Tablo 4.14. Çocuk Hikâye Kitaplarının Yayın Yılı Dağılımları 70
Tablo 4.15. Kitapların Ciltlenme Özelliklerine Göre Yüzde ve Frekans için Dağılımları71
Tablo 4.16. Kitapların Boyut Özelliklerine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımı 72
Tablo 4.17. Metinde Kullanılan Harflerin Punto Özelliklerine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımı.....74
Tablo 4.18. Fiziksel Niteliklerinin Analizi 75
Tablo 4.19. İç Yapı Özelliklerinin Yüzde ve Frekans Dağılımları……...77
Tablo 4.20. Kitapların Resimlendirme Özelliklerine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımı.82
Tablo 4.21. Çocuk Hikâye Kitaplarının Konularına Göre Dağılımları 87

BÖLÜM 1. GİRİŞ

1.1. Problem

Okul öncesi dönem, çocuğun etkin olarak öğrenme becerilerini edindiği ve temel kavramları ve alışkanlıklar kazandığı, kişiliğinin oluştuğu ve şekillendiği, beyin gelişiminin en hızlı olduğu dönemdir. Bütün bu özelliklerden dolayı bu dönemde çocuğa sağlam bir eğitim vermek çok önemlidir. Çünkü bu dönemde, çocuğa sağlanacak nitelikli bir okul öncesi eğitim çocuğun tüm yaşamını olumlu yönde etkileyecektir. Çocukların küçük yaştan itibaren kitaplarla ilgilenmesi, okuduklarını iyi anlayan, kitaptan ve okumaktan hoşlanan ve okumak için zaman ayırmayı kültür edinmiş yetişkinler olmak için temelleri atmış olur (Jalongo 2004). Bu kadar önemli ve kritik dönem olan okul öncesi dönemde çocuğa iyi bir eğitim verebilme, zengin uyarıcı cevrede sunulan oyuncaklar, eğitim materyalleri ve kitaplarla iyi ilişkiler kurması ile bağlantılıdır. Çocukta okuma alışkanlığının kazanılması, kitap sevgisi, kitabın bilgi ve eğlence kaynağı olduğunu erken yaşlarda kitaplarla olumlu bir şekilde tanışmasına bağlıdır. Özellikle resimli kitaplar henüz okuma-yazma bilmeyen okul öncesi çocuklar için yazı yerine geçer. Resimli kitaplar içinde çocuğun ilk tanıştığı kitap türleri arasında hikâye kitapları ilk sırayı alır. Bu nedenle, hikâye kitapları çocukların eğitiminde vazgeçilmez bir araçtır. Çocukların yaşları, gelişim özellikleri, ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmış nitelikli hikâye kitapları büyük önem kazanmaktadır. Çocuk edebiyatının amacı ve işlevi nitelikli çocuk kitapları ile gerçekleşir (Şirin 2007).

Son yıllarda Türkiye'de, okul öncesi dönem için hazırlanmış hikâye kitapları nicelik yönünden, yeterli gibi görünse de nitelik yönünden henüz yeterli hale gelmemiştir. Çocuk- kitap ilişkisi önce aile ve öğretmen aracılığı ile kurulur. Çocuğun okuyacağı kitap, kendisi seçecek yaşa gelinceye kadar, büyükleri tarafından seçilir. İyi bir çocuk kitabı, çocuğun kendisini daha iyi tanıması, gerekiyorsa davranışlarını değiştirmesi ve kişiliğini geliştirmesi için ona kılavuzluk ederken çocuğa yaşamın değişik yönlerini öğrenmesinde, değişik insan tiplerini tanımasında,

başka ülkeler ve toplumlar hakkında bilgi edinmesinde çok zengin bilgiler sağlar (Şirin, 2000).

Okul öncesi dönemde kitap, pek çok yönden, ilgi çekici, hareketli ve rengârenk oyuncaklarla rekabet etmek durumunda olduğundan, oyuncak kadar estetik, çocuğu oyuncaklarından ayırabilecek kadar ilgi çekici olmak zorundadır (Alpay ve Anhegger, 1975). Bunun için çocukların yaşamında bu kadar büyük bir yeri alan kitaplara, gereken titizliğin gösterilmesi gerekmektedir. Yani okul öncesi çocuklar için hazırlanan kitaplar içerik ve biçimsel özellikleri bakımından çocukların eğlenme, oynama, öğrenme gereksinimin karşılamalı ve algısal gelişimine katkı sağlamalıdır. Kitaplar, çocukları okumaya isteklendirecek bir tasarım anlayışını yansıtmalı, çocuklar kendileri için üretilen bir araca verilen önemi, gösterilen saygıyı, kitabın dış yapı (biçimsel) özellikleriyle bütünleşmiş olan tasarım özeninden anlayabilmelidir (Gül,E Okul öncesi dönemdeki çocuklar için kitap seçimi. http://anaokulu.cu.edu.tr adresinden 05.03.2016 tarihinde edinilmiştir.)

Çocuk kitaplarının, normal gelişen çocuklar kadar normalden farklı gelişen çocukların gelişimleri üzerindeki etkilerini inceleyen araştırmalarda, çocuklara sunulan nitelikli kitapların, ayrım olmaksızın bütün çocukların bilişsel, dil, sosyal, duygusal, cinsel, ahlaki ve fiziksel gelişimlerini olumlu yönde etkilediği ve kitaptaki karakterlerle duygusal bağ kurdukları yapılan araştırmalarda vurgulanmıştır (Dağlıoğlu ve Çakmak 2009).

Özetle okul öncesi dönem çocuklarının gelişimi için bu denli önemli olan hikaye kitaplarının 2000-2014 yılları arasında basılmış olanların dış yapı, iç yapı ve resimleme nitelikleri açısından, incelemek varsa olumsuz ve yetersiz özelliklerini belirlemek bu araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın amacı; 2000-2014 yılları arasında okul öncesi dönem çocukları için yayınlanmış olan hikâye kitaplarının dış yapı, içyapı ve resimleme nitelikleri açıcından incelemektir.

1.3. Alt Amaçlar

Araştırmanın genel amacı çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmaya çalışılacaktır:

- 2000-2014 yılları arasında okul öncesi dönem çocukları için yayınlanmış olan hikâye kitaplarının künye bilgilerini dış yapı (biçimsel) nitelikleri açısından okul öncesi çocuklar için uygun mudur?

- 2000-2014 yılları arasında okul öncesi dönem çocukları için yayınlanmış olan hikâye kitapları dış yapı (biçimsel) nitelikleri açısından okul öncesi çocuklar için uygun mudur?

- 2000-2014 yılları arasında okul öncesi dönem çocukları için yayınlanmış olan hikâye kitapları iç yapı (içerik) nitelikleri açısından okul öncesi çocuklar için uygun mudur?

- 2000-2014 yılları arasında okul öncesi dönem çocukları için yayınlanmış olan hikâye kitapları resimleme nitelikleri açısından okul öncesi çocuklar için uygun mudur?

1.4. Önem

Okul Öncesi dönem, çocuğun etkin olarak öğrenme becerilerini edindiği ve temel kavramları ve alışkanlıkları kazandığı, kişiliğinin oluştuğu ve şekillendiği,

beyin gelişiminin en hızlı olduğu dönem olduğu için çocuğa bu dönemde zengin uyarıcı bir çevre sunmak çok önemlidir. Bu zengin çevre içinde kitapların önemi büyüktür. Hikâye kitapları çocukların eğitiminde vazgeçilmez bir araç olduğundan, çocukların yaşları, gelişim özellikleri, ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanan nitelikli hikâye kitapları büyük önem kazanmaktadır. Çocuk okuyacağı kitabı kendisi seçecek yaşa gelinceye kadar, büyükleri tarafından seçilir. İyi bir çocuk kitabı, çocuğun kendisini daha iyi tanımasına, gerekiyorsa davranışlarını değiştirmesine ve kişiliğinin oluşmasına kılavuzluk ederken çocuğun yaşamın değişik yönlerini öğrenmesinde, farklı insan tiplerini tanımasında, diğer ülkeler ve toplumlar hakkında çok zengin bilgiler edinmesini sağlar (Şirin, 1994). Çocuk kitapları çocukların; sevme ve sevilme, fiziksel rahatlama, başarma, bilgi edinme, bir yere ait olma, değişme ve güzellik ihtiyacını karşılar. Çocukların yaşamında böylesine büyük bir yere sahip olan kitaplara, gereken titizliğin gösterilmesi gerekmektedir. Çocuklar için yazmak yetişkinler için yazmaktan daha zordur. Piyasa koşulları, dağıtıcıların ucuz kitap merakları, çocuk kitapları yayınlayan yayınevlerinin özensiz tutumları vb. nedenler çocuk edebiyatı eleştirisini gerekli kılmaktadır (Dilidüzgün, 2006). Çocuk kitapları konusunda yapılan bilimsel çalışmaların akademik çerçeve içinde kalmayıp anne babalara ve öğretmenlere ulaşması çocuk kitapları yazar ve çizerlerin kendilerini sorgulaması, yayın evlerinin, dağıtıcıların ve kitapevlerinin, nitelikli kitaplar konusunda özenli olmaya itecektir (Dilidüzgün, 2006).

Dolayısıyla 2000-2014 yılları arasında okul öncesi dönem çocukları için yayınlanmış olan hikâye kitaplarını incelemeyi amaçlayan bu çalışma, eğitimcilere ve anne-babalara çocukları için hikâye kitabı seçerken nelere dikkat etmeleri gerektiği ile ilgili bilgiler verecektir. Okul öncesi çocuklar için hikâye kitabı yazacak ve çizecek kişiler ve yayın evleri için de kaynak oluşturacaktır. Hikâye kitaplarının uygun kriterler kullanılarak kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesi çocuk gelişimi ve eğitimi ile ilgilenenlere de katkı sağlayacaktır. Okul öncesi dönem çocukları için yapılan çalışmaların çok sayıda olmaması bu çalışmanın önemini artıracaktır.

1.5. Sayıltılar

1- Oluşturulan hikâye inceleme formu, hikâyeleri dış yapı, içyapı ve resimleme açısından inceleyecek kriterlere sahiptir.

2- 2000-2014 yılları arasında basılan okul öncesi çocuklarına yönelik hikâye kitaplarında daha önceki yıllara kıyasla, nicelik ve nitelik olarak gelişme olduğu varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- 2000-2014 yılları arasında Okul öncesi dönem çocukları için yayınlanan hikâye kitapları içinden rastgele seçilen 324 hikâye kitabının incelenmesi ile sınırlıdır.
- İncelenen bütün kitaplar, içlerinde yalnızca bir adet resimli öykünün yer aldığı kitaplardır.

1.7. Tanımlar

Okul Öncesi Dönem: Okul öncesi dönem, 0-6 yaş (0-72 ay) çocukları içine alan dönemdir. Okul öncesi dönem yaşamın temelidir.

Çocuk Edebiyatı: Çocukların okumaları, öğrenmeleri ve eğlenmeleri için edebi türlerin hemen hepsinde yazılmış eserlerdir.

Çocuk Kitapları: Çocuğun ilgi ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılayan, fakat her şeyden önce çocuğun zevkle okuduğu eserlerdir (Tuncer 1994).

Resimli Çocuk Kitabı: Erken çocukluk dönemi için hazırlanmış olan kitaplar "Resimli Kitaplar" adı altında toplanır. Resimli kitaplar; Çocuğun her baktığında başka bir ayrıntıyı görmesi, anlaması ve kavraması açısından en çok tercih edilen ve çocuk tarafından da seçilen türlerdir (Gönen 1986)

Hikâye Kitabı: Yaşanmış veya tasarlanmış bir olayı, bir durumu; yer, kişi ve zaman belirterek anlatan kısa yazılara hikâye denir.

Dış Yapı Nitelikleri: Kitabın dış yapı (biçimsel) nitelikleri (kapak, kâğıt, boyut, punto, sayfa düzeni, sayfa sayısı, künye bilgileri, ciltleme, resimleme, baskı, tasarım v.b özellikleri)

İç Yapı Nitelikleri: Kitabın iç yapı (içerik) nitelikleri (konu, dil, üslup, plan, tema, karakter v.b özellikleri)

Resimleme Özellikleri: Kitabın ilgi çekici olması, çocuk psikolojisine uygunluğu, konuya uygunluğu, resim kalitesi, anlaşılırlığı, gerçekçiliği, baskı kalitesi, sayfaya konumlandırılması, resim-metin ilişkisi ve sanat özelliği taşıması v.b.

BÖLÜM 2. KONU İLE İLGİLİ BİLGİLER VE ALANYAZIN

2. ÇOCUK EDEBİYATI

2.1. Çocuk Edebiyatının Tanımı

Erken çocukluk dönemini ve kısmen ergenlik dönemini içine alan yaşam diliminde, bireylerin dil gelişimine ve anlama seviyelerine uygun, duygu ve düşüncelerini sanatsal vasıfları olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni seviyelerini yükselten ürünlerin genel adı "Çocuk Edebiyatı" olarak adlandırılmaktadır. Dil, yazı, çizgi, resim sanatının ortak ürünü olan çocuk edebiyatı deyimiyle anlatılmak istenen; 2-14 yaşları arasındaki çocuklar için hazırlanmış bir edebiyat türüdür. Bunun yanında çocuk edebiyatı, çocukları hedef alan eserlerin tanım olarak yeni bir sektör oluşturmasıyla birlikte bu tanıma uyan edebî yapıtları da kapsamaktadır (MEB, 2013).

2.2. Çocuk Edebiyatının Tarihçesi

Çocuk edebiyatının gelişimi; Geçmişte yetişkinler için yazılan birçok klasik eserin çocuklar tarafından okunmasıyla gündeme gelmiştir. Dolayısıyla çocuk edebiyatının, büyükler için yazılan edebiyat gibi uzun bir geçmişi ve birikim dönemi yoktur (MEB, 2013).

Genel manada çocuk edebiyatının, yetişkin bireyler tarafından anlatılan masallarla ve ninnilerle başladığı varsayılmaktadır. Yazılı eserlerin olmadığı eski zamanlarda, hikâye anlatma; nesilden nesile geleneklerin ve inanışların aktarılması için bir araç olmuştur. Esasında yetişkin bireyler için anlatılan hikâyeler, çocuklar tarafından da dinlenmiş ve kendilerine uygun olanlar benimsenmiştir. Bu hikâyeler ozanlar tarafından derlenmiş ve toplumdan topluma taşınmışlardır. Böylece şarkı ile

hikâye anlatma manasına gelen balat, destan gibi halk edebiyatı türleri oluşmuştur. Masalların yazıya aktarılması ilk olarak 15. yüzyılda İngiliz matbaacı Caxton tarafından gerçekleştirilmiştir. Caxton'ın bu eseri büyükler için hazırlanmış bir cep kitabıdır. 16. yüzyıla kadar Türkiye' de ve başka ülkelerde çocuklar için hazırlanmış bir edebiyat eseri yoktu. Bu yüzyılda çocuklara için eserler yazılıp yazılmamasıyla ilgili tartışmalar başlamıştı. Kiliseler, çocukların din içerikli yayınlardan başka kitapları okumalarına karşı çıkıyordu. Çocuklar ise dinsel kitapları sıkıcı bulduklarında onları okumak istemiyorlardı (Şirin, 1994).

Alman eğitimci Johann Amos Comenius, 1658 yılında ilk resimli çocuk kitabını; Orbis Pictus'u (Resimlerle Görünen Dünya) yayınlamıştır. Okuma–yazma öğretmek için, resimleri ağaç kalıplarına oyulup basılan kitap, Latince ve Almanca dillerindedir. 17.yy da metal gravür kalıplar kullanılmış, böylece illüstrasyonlarda renk ve ton çeşidi artmıştır. 1762 yılında Jacques Rousseau'nun "Emil "adlı kitabı yayınlanmıştır. Bu kitapla eğitimde çocuk gerçeği önemi vurgulanmıştır. Senefelder 1798 yılında taş baskı yöntemini bulmuş ve ofset tekniğinin temelini atmıştır. 19 yüzyılın sonlarına doğru fotoğrafi tekniği yaygınlaşmış, basım teknolojisinde gelişmeler olmuş ve resimli çocuk kitaplarında nitelik ve nicelik artmıştır. Yine 19 yy da çocuk kitabı tasarımında resmin yanında tipografi ve sayfa düzeni de önemli olmaya başlamıştır. Pedagojinin gelişmesiyle kitaplarda "çocuk ve sanat" olgusu, bir bakış açısı kazanmıştır (Kaya, 2006).

18. yüzyıla kadar İngiltere'de etkin olan aşırı dinci akım olan Quakerizm, çocukları son derece sıkı disiplinle yetiştirmekten yana bir tavır takınmıştır. Çocuklar için hazırlanan kitaplardaki hikâyeler, genelde İncil'den alıntılanan ve sonu ölümle biten hikâyelerdir. Bundan dolayı Batı'da çıkan ilk çocuk kitaplarının karamsar ve dini bir yapıda olduğu görülmektedir (http://www.turkedebiyati.org /cocuk_edebiyati.html 05.03.2016 tarihinde edinilmiştir).

19. yüzyılın ikinci yarısına kadar Türk edebiyatında çocukların yaş, ilgi ve beğenilerini dikkate alarak hazırlanan yazılı metinlere çok rastlanmamaktadır. Osmanlı Devleti döneminde ise çocukların okuma ve dinleme ihtiyaçları tekerleme,

bilmece, masal ve halk öyküleri gibi sözlü edebiyat eserleriyle karşılanırdı (MEB. 2013: 10). Tekerlemeler, ninniler, şiirler, masallar, destanlar, efsaneler, kıssalar, halk hikâyeleri, Karagöz oyunları, Nasreddin Hoca fıkraları Tanzimat dönemi öncesine kadar uzanan sözlü geleneğin içinde yer olan anlatı çeşitleridir (Çıkla 2005).

Tanzimat Dönemi batılı anlamda birçok edebi türün olduğu gibi Türk çocuk edebiyatının da başlangıcıdır. Bu dönem yazarlarından Şinasi, Recaizade Mahmud Ekrem ve Ahmet Midhat Efendi'in Fransızcadan çevirdikleri kısa şiirler ve hayvan hikâyeleri Türk Edebiyatı'nın ilk çocuk kitaplarındandır. *Ziya Pasa, J.J.Roussea'niu "Emile" isimli eserini tercüme etmiştir. Recaizade Ekrem ve Muallim Naci sırasıyla "Tefekkür" ve "Ömer'in Çocukluğu" isimli özgün eserleri yayınlamıştır. Bu çalışmalar Servet-i Fünûn döneminde sekteye uğrasa da Cumhuriyet dönemi ve günümüze kadar gelen sadeleşme akımına paralel olarak hız kazanmıştır. "Daha sonra bir çok şair ve yazar da çocuklar için kitap yazmaya başlamışlardır. Bunlardan bazıları Ahmet Rasim, Ahmet Mithat, Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin, Tevfik Fikret, Ali Ekrem Bolayır, İbrahim Alaattin Gövsa, Ali Ulvi Elöve ve Aka Gündüz olarak sayılabilir* (Sınar, 2007,).

Cumhuriyetimizin ilk yıllarında çocuk edebiyatı konuları; ulus, yurt sevgisi, insanlık ve dinî konular iken 1940'lı yıllardan sonra özellikle şiir alanında konular zenginleşmeye başlamıştır. Aynı zamanda Türk şiirinde heceden serbest şiire geçilmiş, bu durum çocuklar için yazılmış şiirleri biçim ve içerik yönünden etkilemiştir (Megep, 2013). Reşat Nuri Gültekin, Mahmut Yesari, Peyami Safa, Abdullah Ziya Kazanoğlu, Ragıp Çalapala, Kemalettin Tuğcu gibi yazarlar Cumhuriyetin ilanının ardından harf devriminden sonra, yeni harfler ile çocuk kitapları yazan yazarlardandır (Akbaş, 2008).

1943-1946 yılları arasında Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından çoğu çeviri olan yüzden fazla değişik kitap bastırılmıştır. 1952 yılından sonra yayınlanan çocuk kitaplarında sosyal içerikli romanlar ve hikayeler yer almaya başlamıştır. Aynı yıllarda bazı okul ve kütüphanelerde çocuk kitabı haftaları ve sergiler düzenlenmeye başlanmıştır. Çocuk Edebiyatı üzerine ilgi arttıkça bazı yarışmalar da düzenlenmiştir.

Eflatun Cem Güney "*Açıl Sofram Açıl*" ve "*Dede Korkut Masalları*" çalışmalarıyla çeşitli ödüller kazanmıştır. 1964 yılında Vala Nurettin ve Nihal Karamanagralı'nın yazdığı "*Korkusuz Murat*" Doğan Kardeş Ödülü almıştır. Aynı dönemde Orhan Veli Kanık La Fontaine çevirileri ve Nasreddin hoca fıkralarını akıcı bir dille kaleme almıştır. *Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın yazdığı şiir kitabı olan "Çocuk ve Allah" "Açıl Sofram Açıl", "Balina ile Mandalina", "Okumayı Seven Ayı" ve "Yaramaz Sözcükler"i, Aziz Nesin'in "Şimdiki Çocuklar Harika", "Üç Karagöz Oyunu", "Pıtlatan Bal" adlı eserleri eden eserleri bu dönemde yazmıştır. Cahit Uçuk "Kırmızı Mantarlar "(1943), "Üç Masal" (1944), "Türk Çocuğuna Masallar" (1946), "Ateş Gözlü Dev" (1946) ve "Kurnaz Tilki "(1946), adlı eserleri yazmış ve "Türk İkizleri "(1958) adlı eseri ile Hans Christian Andersen ödülü almıştır. Mümtaz Zeki Taşkın tiyatro eserlerinin yanı sıra "Çocuklarımıza Resimli Şiirler" (1959), "Çitlenbik Kız" (1975) ve "Çocuklara Kahramanlık Hikayeleri" (1978) adlı eserleri basılmıştır (Sınar, 2007).*

Türkiye'de 1966-1967 yıllarında yayınlanan "*Ayşegül ve Ayşecik*" dizisine kadar resimli kitaplar görülmemiştir. Amerikan Board Neşriyat Dairesi (Red House) yayınları tatarından yayınlanan kitaplar, içerik bakımından başarılı olsa da fiziksel ve resimleme açısından pek başarı sağlayamamışlardır. Dahası bu tercümelerin çoğu Türk toplumunun genel yapısına uyum sağlayamamıştır. Türk Edebiyatının ilk resimli çocuk kitabı Can Göknil'in "*Kirpi Masalı*" adlı kitabıdır. Yetmişli yıllardan itibaren günümüze kadar başta öğretmen yazarlarımız olmak üzere bu sahada çok faydalı çalışmalar ortaya koyulmuştur. Yücel Feyzioğlu bu alanda akla gelen ilk isim olmuştur. Yakın dönemde okul öncesi eğitimcileri, alan uzmanları veya öğretmen yazarların bu sahada eserler vermeleri dikkat çekmektedir. Muzaffer İzgü, Abbas Cılga, Can Göknil, Üzeyir Gündüz, Fatih Erdoğan, Gülçin Alpöge bu yazarlarımızdandır. Bununla birlikte bu alanda Yalvaç Ural, Veysel Çolak, Cahit Zarifoğlu, Ünver Oral, Hüseyin Emin Öztürk, Mevlana İdris Zengin, Mustafa Ruhi Şirin, Serpil Ural, İsmail Uyaroğlu gibi Türkiye ve Dünya çapında eser vermiş pek çok yazarımız vardır (Sınar, 2007,).

2.3. Çocuk Edebiyatının Nitelikleri

Çocuk edebiyatına ait eserler, hitap ettiği kitlenin psikolojik ve fizyolojik olarak hassas bir yapıda olmasından dolayı bir takım niteliklere sahip olması gerekmektedir. Bu nitelikler kısaca şu şekilde açıklanabilir; bu eserler çocuğu ruhsal ve zihinsel yönden geleceğe hazırlamalıdır. Çocuklar genellikle hayali, abartılı, gerçeküstü bir dünyadan hoşlanırlar ancak böyle bir dünyayı anlamakta ve dolayısıyla zevk almakta zorlanır. Bu yüzden bu gerçeküstü dünyaya ait unsurlar somutlaştırılmalıdır. Çocuğun yaşı, eğitim durumu, cinsiyeti, özel hayatı ve ilgilerinin dikkate alınması gereklidir. Çocuk edebiyatının eğitici ve öğretici bir amaç taşıması, bu sayede çocuğun ve toplumun fayda görmesi hedeflenmelidir. Eserler, dil bilincini pekiştiren, dil beğenisi geliştiren olgunlukta olmalıdır. Çocuk edebiyatı ürünleri, çocukların dünyaya ve geleceğe umutla ve gerçekçi bakabilmelerini sağlayan, sosyal ve doğal çevre değerlerini önemsemeyen konuları kapsayan eserler olmalıdır (MEB, 2013,).

2.4. Çocuk Edebiyatının Önemi

Ailede başlayan ve okul yaşantısıyla süren eğitim, esasında hayat boyu devam eden bir süreçtir. Bu süreçte çocuk edebiyatı ürünleri çocuk eğitiminde doğrudan rol oynar ve bir araç vazifesi görür. Bu ürünler; çocuğun ahlak, sosyal yaşam ve insan ilişkileri açısından geliştirilmesinde en nitelikli araçlardır. Bununla beraber çocuğun zihinsel ve ruhsal gelişimiyle doğrudan ilişkili, eğitici özelliği olan ürünlerdir. Çocuk edebiyatı, okuma becerisinin geliştirilmesinde yadsınamaz bir yere ve öneme sahiptir. Çocuklara okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmak çocuk edebiyatının en temel vazifelerinden biridir. Çocukta okuma eyleminin zamanla bir alışkanlığa dönüşmesi zevk alarak ve eğlenerek okuduğu kitaplar neticesinde gerçekleşebilecektir. Bunun yanı sıra çocuklarda, dil bilincinin ve sevgisinin kazanılmasında, kelime hazinesinin zenginleştirmesinde çocuk edebiyatının payı büyüktür. Çocuğun dil gelişimini ve kelime dağarcığını zenginleşmesini sağlamak

açısından çok önemli bir yere sahip olan sözlü çocuk edebiyatı geleneğimize ait türlerden, bilmeceler ve tekerlemeler çocuk edebiyatı ürünlerinde bolca yararlanılan kaynaklardır (Evgin 2014,).

Çocuk kitaplarının sadece okuma eğitiminde değil, çocuğun duygu ve düşünce dünyasını geliştirmesine, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerisi kazanmasında pek çok faydasından söz edilebilir. Çocuk edebiyatı ürünlerinden elde edilen değer yargıları, çocuğu hayata hazırlama özelliği taşımalı ve çocuklara yaşamları boyunca rehberlik edecek nitelikte olmalıdır. Bundan dolayı bu eserlerde doğru davranışları destekleyen kalıpları kullanılmalıdır. Her türdeki, çocuk edebiyatı, çocuklara görgü kuralları, iyilik ve duyarlılık, dayanışma yardımseverlik, paylaşma, iyimserlik, toplumun temel ilkelerini benimseme, sorumluluk alma, işbirliği yapma, başarısızlığı kabullenme, anne baba, kardeş, arkadaş, doğa ve hayvan sevgisini gibi toplumsal ve evrensel değerleri kazandırmalıdır. Aynı zamanda çocuğa çalışmanın önemini kavratmalı, yaratıcılığını ortaya çıkarmalı, algılama ve yorumlama yeteneğini geliştirmelidir (MEB, 2013,).

Kelime bilgisinin artışında da en etkili sürecin kitaplarla yapılan aktiviteler olduğu yapılan çalışmaların çoğunda altı çizilerek belirtilmiştir (Ezel ve Justice, 2005 aktaran; Yükselen ve Yumuş ve Işık, 2016)

Bu konuda önem arz eden bir diğer husus ise değer kazandırmaya yönelik unsurların nitelikleri ve bu unsurların çocuğa hangi seviyede sunulduğudur. Eğitici ögelerin, çocuğun gelişim seviyesine uygun olmasına dikkat etmenin yanında anlatanın düzeyinin de çocuğun algılama düzeyine eş değerde olmasına önem verilmelidir. Çocuk edebiyatı ürünleri ortaya konulurken ele alınması gereken temel ilke, dil, anlatım ve seçilen konular açısından çocuğa görelik ilkesinden hareket edilmesi gerekliliğidir (Sever, 2008,).

Okul öncesi dönem çocuk edebiyatı taşıması gereken nitelikler bakımından belirli hedefler doğrultusunda meydana gelmelidir. Bu hedefler şu şekilde sıralanabilir (MEB, 2013).

- Çocukların güven, sevgi, sevilme, sevme, öğrenme, bir gruba ait olma, oyun, değişiklik ve estetiklik gibi ruhsal ihtiyaçlarını karşılamak,
- Çocukların yaşlarına göre ihtiyaçları olan konuları ele almak,
- Çocukların algılayıcı ve ifade edici özelliği bakımından dil gelişimlerine katkı sağlamak,
- Çocukların dokunsal, işitsel, görsel, vb. algı gelişimini desteklemek,
- Sosyolojik ve psikolojik gelişimlerine yardımcı olmak
- Çocukların bilişsel ve zihinsel kavram gelişimlerini desteklemek,
- Çocuklara kitabı sevdirmek,
- Çocuklara ilk edebî ve estetik değerleri aşılamak,
- Çocukların iç ve dış dünyalarının gelişimini desteklemek,
- Çocukları hayata hazırlamak,
- Çocukların hayal gücünü desteklemek,
- Çocukların dinleme becerisini geliştirmek,
- Çocukların eleştiri yeteneğini desteklemek,
- Çocuklara kitabın sadece bilgi vermek değil aynı zamanda eğlence kaynağı olduğunun algılatabilmek,
- Verilen uygun örneklerle "iyi bir çocuk kitabı" kavramının kazanılmasını sağlamak
- Çocuk kitabı türlerini tanıtmak,
- Fiziksel özellikler bakımından çocuklar için uygun olan kitapları sunmak,
- Kitaplar aracılığıyla çocuklara uygulanan eğitim programlarını destekleyebilmek (MEB 2013).

2.5. Çocuk Kitapları

Çocuk kitabının tanımı kısaca; "*çocuğun ilgi ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılayan, fakat her şeyden önce çocuğun zevkle okuduğu eser*"(Tuncer, 1994) olarak yapılmaktadır. Çocuk kitapları kavramının en geniş manada tanımı; "Estetik değer taşıyan edebi eserlerin yanında, bilgilendirici özelliği de olabilen kurgu veya

kurgu dışı eserleri de kapsayan, değişik yaş guruplarına göre sınıflandırılan, "Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme" ilkelerini temel alarak oluşturulması gereken "çocuğa görelik" ilkesinden hareket eden geniş bir alan (Sıkı, 2011) şeklinde yapılmaktadır.

Çocuk kitabı modern anlamda, çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında büyük bir role sahip ve çocuğu yetişkin yaşamına hazırlamada yardımcı olan önemli bir yazılı ve görsel iletişim aracı ve eğitim nesnesi olarak kabul edilir. Çocuk kitabı kavramı tarihsel bir süreç içerisinde birçok merhaleden geçerek böyle bir nitelik kazanmıştır (Şirin, 2007).

Kitap sahibi olmak, matbaanın icadından önce varlıklı insanların sahip olduğu bir ayrıcalıktır. Bunun sebebi kitapların sadece el yazmaları halinde olması ve buna bağlı olarak da kitap sayısının az olmasıdır. Bundan dolayı kitaplarla tanışan ve kitap okuma imkanına sahip olan yalnızca böyle ailelerin çocuklarıydı. Çocuk kitabı ihtiyacının fark edilmesinde, matbaanın icadıyla birlikte kitapların hızla çoğalması, kitapların kolayca elde edilebilir ve okunabilir olması, okur-yazar sayısının artması, fikir ve sanat alanındaki gelişmeler etkili olmuştur (Demiray, 1963).

Batı'da insana ve dolayısıyla çocuğa önem verilmeye 18. yüzyıldan sonra aydınlanma, modernleşme, kentleşme, sanayileşme, ulus devletin ortaya çıkışı gibi hadiselerden sonra başlanmıştır. 19. yüzyılın sonlarına kadar çocuk kitaplarından beklenti genellikle fayda odaklı olmuştur. 20. yüzyılda ise fayda odaklı olmak ile birlikte kitapların eğlenceli olması düşüncesi karşımıza çıkmaktadır. Aynı şekilde 19. yüzyılın sonlarından itibaren yayınlanmaya başlayan ve 20. yüzyılda sayıları artan çocuk dergilerinin faydalı ve eğlenceli bir yapıda oluşturulduğu görülmektedir (Demiray,1963).

20. yüzyılda çocuk kitaplarında ciddi gelişmelerin yaşanmasında ikinci Dünya Savaşı'nın oldukça önemli bir etkisi vardır. Savaşın öncesi ve sonrasında birçok konuda olduğu gibi, çocuk kitaplarının ele aldığı konular hakkında tartışmalar yaşanmıştır. 1950 ve 1960'lı yıllarda savaş dönemindeki ideolojik, dinsel, didaktik

kitaplar sorgulanmış, özellikle Nazi Almanya'sında açık bir şekilde gözlemlenen, eğitim anlayışında ve kitaplardaki tek tip dayatmanın faşizme ve beraberindeki kötü sonuçlara neden olduğu tespit edilmiştir. 1950'li yıllarda başlayan tartışmaların ardından yeni bir anlayışın ortaya çıkması birlikte, yüzyılın ilk yarısında yaşanan olumsuzluklara rağmen, 20. yüzyılın, özellikle ABD ve Almanya gibi ülkelerde, çocuk kitapları açısında "altın çağ" olarak kabul edildiği söylenebilir. Bununla beraber bu yüzyılda çocuk psikolojisine uygun yapıtlar üreten yazarların/ressamların ortaya çıkması, 20. yüzyılda çocuk kitaplarında görülen gelişmenin açıklanmasında iyi bir gösterge olmuştur (Telli, 2008).

"Çocuk öznesinin, 20. yüzyılda, profesyonelce keşfi, tanımlanması ve ekonomik açıdan bir tüketim nesnesi hâline getirilmesi, 1950'li yıllardan beri ekonomik sistemin tüketim anlayışı etrafında şekillenip bugünkü tüketim toplumunu oluşturması, çocuk hedef kitlesine yönelik üretimin hızla artmasına; 20. yüzyılın ikinci yarısından günümüze kadar popüler çocuk kitapları, programları, ürünleri, bir anlamda popüler çocuk medyasının oluşmasına ve kontrolünün güçleşmesine neden olmuştur (Çakmakçı, 2011).

Resimli çocuk kitapları, dayanıklı olması gerektiğinden kalın gramajlı kağıtlara basılan, resimleri fazla mat ya da parlak olmayan böylece çocukların, renklerin şiddetini daha kolay hissedebilmelerini sağlayan ayrıca hacim ve ağırlık bakımından kolayca elde tutulmaya elverişli olan kitaplardır. Kitapların uzunca bir süre ve hoyratça kullanılacağı gerçeği dikkate alındığında, kitap cildinin, kalın, ağır gramajlı kartona basılmış olması oldukça önem arz eder (Gültekin, 2008). Dolayısıyla kapak ve cilt kitabın dayanıklılığını artıran önemli unsurlardandır. Resimli çocuk kitaplarının kapakları konusunda dikkate değer bir diğer husus ise biçim, renk ve tasarım yönleriyle çekici bir yapıda olduğu ve yalnız bu yolla çocuğa içerik hakkında bilgi verdiğidir (Güneş ve ark. 2007)

Çocuk kitaplarının tasarımında, satırların tipografik olarak normal aralıklarla ya da normalden daha geniş aralıklarla düzenlendiği ve resimlerin büyük boyutlarda yer aldığı görülmektedir. Çocuklarda okuma seviyesi düşük olduğu veya hiç

olmadığı için kitaplarda yer alan metinler kısa ve özdür. Resimler ise çocukların algılayabileceği seviyeye uygundur. Kitaplarda yer alan illüstrasyonlar, çocuğun seviyesine göre sade, anlaşılır ve konuya uygun çizilir. Resimlendirme metinle ilgili olur ve yine metinle uyumlu bir yerde ve şekilde yapılır. Bu açıdan illüstrasyonlar, sayfa düzeni açısından ve metin-resim ilişkisi bağlamında bir bütün oluşturan tasarımlardır (http://www.egitisim.gen.tr/tr/index.php/arsiv/21-30/sayi-22-cocuk-edebiyati-mart-2009/305-cocuk-kitaplarinda-bulunmasi-gereken-bazi-ozellikler). adresinden 04.02.2015 tarihinde edinilmiştir.

İyi bir çocuk kitabının nasıl olması gerektiği üzerine değişik fikirler ortaya atılmıştır. Bu konu hakkında fikir yürüten isimlerden olan Paul Hazard'ın 1932 yılında ortaya attığı prensipler şunlardır:

1. İyi bir çocuk kitabı bilgileri doğru vermeli ve sade olmalı, çocuklara hayat boyu sürecek okuma arzusu uyandırmalıdır.
2. İyi bir kitabında çocukların seveceği biçimde resimler bulunmalı, aynı zamanda resimler, çocuklara huzur ve mutluluk vermelidir.
3. İyi bir çocuk kitabı, çocuklara doğada ve insanlarda var olan hiçbir şeyi küçümsememeyi öğretmelidir.
4. İyi bir çocuk kitabı, verilmek istenen bilgiyi çocuğa doğrudan vermemelidir (Akt.Mardi, 2006).

Bir başka görüş ise bir resimli çocuk kitaplarında üç farklı anlatımdan söz edilir; "*Sözel anlatım, resimsel anlatım ve her ikisinin bileşiminden kaynaklanan anlatım şekli*dir" (Nodelman, 1996).

Çocuk kitaplarında temel amaç, çocuğa okuma alışkanlığı ve okuma sevgisi kazandırmaktır. Bununla beraber çocuğun psikolojik ve sosyolojik gelişim süreci dikkate alınarak üslubun eğlendirici ve ilgi çekici bir tarzda olması gerekir. Bu sayede çocuğun bilgi ve kültürünün arttırılması, eğitilmesi ve vatan sevgisi kazandırılması amaçlanmalıdır (Yüksel, 1981).

Çocuk kitaplarının amacı bir başka açıdan şu şekilde ifade edilir: "görmek, düşünmek ve hissetmek yoluyla yani duyuları kullanarak çocuğun dünyasını geliştirmesine olanak sağlamalı, çocuğun kişiliğine uygun hikayelerle kendini araması ve bulmasına yardımcı olmalıdır. Büyümekte olan çocukların, doğasında olan bazı duygular ve hareketler vardır. Bunlar: ufuklarını genişletmek, bir gruba üye olmak, tecrübe edinmek, ortak ilgileri paylaşacak arkadaşları seçmek, başarma duygusunu tatmak, gülmek, oynamak, estetik olma yolunu araştırmak, geçmişin yargısını ve geleceğin planını yapmaktır (Kocabaş, 1999). Çocuk edebiyatının dolayısıyla da çocuk kitaplarının temel amacı bu duygu ve ihtiyaçları karşılamaktır.

2.5.1 Çocuk Kitaplarının Özellikleri

Çocuk kitaplarının en temel özelliği yazıdan ziyade görselliğe yani resimlere önem vermesidir. Bundan dolayı resimli çocuk kitapları olarak da adlandırılırlar. Bu açıdan resimli çocuk kitapları; *sade, canlı, renkleriyle, çocukların zevk alacağı, eğlenirken öğrenebileceği resimler ve metin diliyle hayal dünyasının kapılarını aralayan olağandışı hikayelerin bir arada olduğu öğretici materyaller* (Mardi, 2006) olarak tanımlanabilir.

Çocuk kitaplarının temel amacı olan çocukların duygu ve düşünce dünyalarında istenilen etkileri uyandırma görevini yerine getirebilmesi için görsel ve dilsel nitelikler bakımından bazı temel özelliklere sahip olması gerekir. Çocuk kitaplarındaki bu temel özellikler biçimsel özellikler ve içerik özellikleri olarak ikiye ayrılır (Sever, 2007).

Çocuk kitaplarının tasarım bakımından dış yapı (biçimsel) özelliklerini oluşturan unsurlar; boyut, kapak, cilt, kâğıt, sayfa düzeni, harfler ve resimlerdir. Bir kitabın çocuk için yararlı olması ve okumayı sevdirebilmesi için dış yapı özelliklerinin yanında içyapı özelliklerinin yeterli ve başarılı olması gerekir. Bir çocuk kitabının içyapısının niteliği, konunun, kahramanların, kullanılan dilin ve biçeminin bütünlük içinde olmasıyla doğrudan alakalıdır. Bundan dolayı çocuk kitaplarının dış yapı (biçimsel) ve içyapı (içerik) bakımından özelliklere uygun

hazırlanması, bahsi geçen hedeflere ulaşabilme adına mutlak bir zorunluluktur (Sever 2007).

Çocuklar için hazırlanan kitaplarda, çocukların gelişim düzeylerine uygun konular işlemeli, kullanılan dil yalın ve kavramlar açık olmalıdır. Konular ise ilgi çekici şekilde sunulmalı aynı zamanda eğlendirmeli, öğretmeli ve düşündürmelidir. İnsanı ve çevreyi tanıtmalı, denemeci, araştırmacı, eleştirici, bir birey yetiştirmeyi amaçlamalıdır. Yani çocukların kendilerini tanımalarına, kişiliklerinin gelişmesine katkı sağlamalıdır (Yörükoğlu, 1996).

Çocuk kitaplarında aranan özellikleri aşağıdaki gibi sıralanabilir.

a) Çocuk kitaplarını yazan kişiler çocuk gelişim özelliklerini bilmelidir.

b) Kitaplarda sade, akıcı bir dil kullanılmalı doğal bir anlatış biçimi olmalıdır (Ataseven, İnandı ve Tekin 2005).

c) Kitaplar gramer kurallarına göre hazırlanmalıdır. Çünkü kitaplar çocukların ana dilini öğrenmesinde etkilidir.

d) Resimlere anlaşılır, sade ve gerçekçi olmalı

e) Resimli kitaplarda metnin, resimlerin, kitabın biçiminin ve kullanılan resim tekniğinin uyum içinde olmasına dikkat edilmelidir (Norton, 1987).

f) Kitapta kullanılan renkler çocukların duyusuna hitap etmelidir.

g) Okul öncesi çocuklar okuma yazma bilmediği için resimler ile hikaye arasında ilişki olmalı, çocuk resme bakarak hikayeyi anlamalıdır. Karakterler, gerçek dünyaya ait özellikler taşımalıdır.

ğ) Resimler çocukların yaş özelliklerine uygun olmalıdır.

h) Çocuk, kitaptaki karakterlerle özdeşim kurabilir. Dolayısıyla karakterler sağlıklı olmalıdır.

2.5.1.1. Kitapların Dış Yapı Özellikleri

Çocuk kitaplarının daha önce belirlenen amaçlara ulaşabilmeleri için dış yapı özelliklerinin de belirlenen kıstaslara uygun olmalıdır. İyi bir çocuk kitabında olması istenen dış yapı özelliklerini şu şekilde açıklayabiliriz.

2.5.1.1.1. Boyutlar

3-6 yaş dönemindeki çocukların, genellikle değişik boyutlardaki kitapları karıştırmaktan, kitapların sayfalarını çevirmekten hoşlandıklarını göz önünde bulundurursak, kitapların, çocuğun sayfalarını kolaylıkla çevirebileceği ve günlük hayatında istediği an yararlanabileceği, bunu yaparken de zorlanmadan yapacağı bir araç özelliği taşıması gerekir. Aynı yaş grubundaki çocuklara hitap eden kitapların, çocuğun fiziksel (el ve göz) yapısına uygun olmasına, hacim ve ağırlık açısından kolay taşınabilir olmasına dikkat edilmelidir. Büyük boyutlu kitaplar ise okulöncesi kurumlarında, öğretmenlerin katkılarıyla kullanılabilir (Sever, 2007). Çocuk kitaplarının standart boyutlarda olması zamanla çocuğun kitaba olan ilgisini kaybetmesine neden olacağından sürekli aynı boyutta kitapların yerine değişik boyutlardaki kitapların kullanılması daha doğru olacaktır. Bu hususta dikkat edilmesi gereken en önemli nokta belirlenen boyutların çocuğun el yapısına uygun olması gerekliliğidir. Çocuk, bu sayede kitabı istediği yere götürülebilecek ve resimlerini daha rahat görebilecektir (Tür ve Turla, 2005).

Kitabın şekli, çocuk kitaplarında ilk fark edilen fiziksel özelliktir. Küçük çocuklar değişik şekillere sahip kitaplara daha çok ilgi gösterdiklerinden kitapların çekiciliğini arttırmak adına yayımcılar piyasaya değişik şekillerde kitaplar sürmektedirler (Güleç ve Geçgel 2005). Kare ve dikdörtgen okul öncesi çocuk kitaplarında kullanılan en yaygın şekillerdendir. Bu şekillerin dışında Ev, hayvan, çiçek gibi başka farklı şekillere sahip kitaplar da hazırlanmaktadır. Kitabın şekli nasıl olursa olsun, kitapta yer alan metin ve resimlerin kitabın şekline uygun olarak

yerleştirilmeleri önemli bir esastır (Gönen ve ark. 2011 ve Çınar 2009). http://www.egitisim.gen.tr/tr/index.php/arsiv/21-30/sayi-22-cocuk-edebiyati-mart-2009/305-cocuk-kitaplarinda-bulunmasi-gereken-bazi-ozellikler).adresinden 04.02.2015 tarihinde edinilmiştir.

Kitabın sırt boyunu ölçerek boyut bakımından üç grupta toplarsak; 12-15 cm küçük boy, 16-22 cm orta boy, 22 cm den büyük olanlar büyük boy, 12 cm den küçük olan kitaplar ise minyatür boyutlu kitaplardır (Tuncer 1974, Güleç ve Geçgel, 2005).

2.5.1.1.2. Kâğıt

Çocuk kitaplarının hazırlanmasında kağıt önemle seçilmesi gereken bir unsurdur. Kolay yırtılmayacak ve yıpranmayacak, resimlerin özelliğini bozmayacak, baskıda renkleri dağıtmayacak, çocukların gözünü bozmayacak birinci kalite kâğıt hamuru kullanılmalıdır. Renkler arka sayfaya gölge yapmamalı ve kağıdın ağırlığı 90 gramajın altında olmamalıdır. Kâğıt parlama yapmaması için mat olmalıdır. Bu özellik çocuğun, resmin bütünlüğünü ve ayrıntılarını kolay algılayabilmesi için çok önemlidir. Kaliteli bile olsa parlak olan kâğıt çocuk kitapları için uygun olmaz. Kâğıdın dokusunun da pürüzsüz olması önemli özelliktir. Bu özellik çocuğun gözünün yormaması ve aynı zamanda renkleri daha iyi algılamasını sağlar (Tür ve Turla, 1999).

Özel bir yöntemle yapılan ve ışığı yansıtıcı bir özelliğe sahip olan parlak kâğıtlar çocuklara hoş görünür, fakat bu özelliğiyle parlak kağıt ve benzer özellikleri olan kuşe türü kâğıt ışığı yansıttığı için gözü yorar ve aynı zamanda ekonomik değildirler. Baskının ve renklerin parlak çıkmasını engelleyen ikinci hamur kâğıt, pelur ve gazete kağıdı çocuk kitapları için uygun olmayan diğer kağıt çeşitleridir. Kitaplarda kullanılacak en uygun kâğıt birinci hamur kâğıdıdır (Güleç ve Geçgel 2005). Kısaca çocuk kitaplarında, mürekkebi dağıtmayan, renkleri değişmeyen,

kolay yırtılmayan, çocuğun gözünü yoracak kadar parlak olmayan mat olan bir kağıt seçilmelidir (Gültekin, 2008).

2.5.1.1.3. Kapak-Cilt

Çocuk kitaplarında kapak, çocuğu kitaba çeken ilk önemli uyarandır. Çocuğun duygu ve düşünce üretmesine olanak sağlamada ve çocuğu kitap okumaya sevk etmede kapak tasarımının estetik özellikleri etkin bir araç olarak kullanılır. Bunun için çocuk kitaplarında ön ve arka kapakların tasarımı bir grafik sanatçısı tarafından yapılmalıdır (Sever, 2007). Daha küçük yaştaki çocuklara hazırlanan kitaplarda kapağın dayanıklılığına özen gösterilmelidir. Kapağın üzerinde konuyu tanıtıcı resimler ve kitabın adı mutlaka yer almalıdır (Kaya, 2011).

Okul öncesin dönemde okuma yazma bilmeyen çocuk için kitabı çekici hale getiren ilk uyarıcı kitap kapağıdır. Bu yüzden kitap kapağının özellikleri de içeriği kadar önemlidir. İyi bir resimleme ve renklendirme ile oluşturulan kitap kapağı, kitabın içeriği ile ilgili mesaj verecek şekilde düzenlenmelidir. Çocuğun kitabı görsel olarak hissedebilmesine ve yetişkinlerin kitap seçimine yardımcı olması adına kitabın tanıtımına yönelik bir iç kapak olması gerekir. Bununla beraber kitabın yazarı, çizeri ve yayınevi ile ilgili bilgiler ve kitabın kaç yaş grubu için hazırlandığının belirtilmesi doğru seçimler yapabilme açısından önem taşır. (Tür ve Turla, 1999). Kapağın üzerinde kitabın konusu, adı, yazarı ve çizerinin adı, yayın yılı ve kodu yazılmalıdır. Eğer bu bilgiler ön kapakta yazılmamışsa, iç kapakta mutlaka yazılmalıdır (Güleç ve Geçgel, 2005). *İyi hazırlanmış bir resimli kitabın ilk sayfası öykünün bir parçasıdır. Kitabın içi ve dışı arasında bir köprü görevi yapar. Bazı resimli öykü kitaplarında iç kapak üzerindeki resimlerle başlar ve arka kapak iç sayfasında sona erer. İç kapakta başlayan ve sona eren bir öykü, kitaba daha fazla ilginin artmasını sağlamaktadır* (Çakmakçı, 2011). Çabuk dağılan, dikişsiz ve tek yaprak ciltler çocukların kitap edinme ve kitaplık oluşturma alışkanlıkları kazanmasını olumsuz yönde etkiler. Bu yüzden kitaplar ciltlenirken, forma lama yöntemiyle ciltlenmeli, iplikle dikilmeli ve tutkalla desteklenmelidir (Kıbrıs, 2006).

2.5.1.1.4. Sayfa Düzeni

Çocuk kitaplarında metin ve resimlerin yerleştirilişi, satır arası boşlukların, satır başlarının, sayfanın alt ve üstündeki boşlukların ayarlanması gibi meselelerle ilgili bir konu olan sayfa düzeni çocuk kitaplarında bulunması gereken önemli bir özelliklerdir. (Çakmakçı, 2011). Sayfa kenarlarındaki boşluklar (marjlar) bulunmalı (en az 1 cm.), sayfalar aralıklı satırlardan oluşmalı, metin tek sütun halinde düzenlenerek, okuma rahatlığı yaratılmalıdır. Sayfalarda resim-yazı uyumu sağlanmalıdır (Kaya, 2011). Sayfa düzeninin estetik niteliğini belirleyen unsurlar kitabın sayfalarında yer alan resim, fotoğraf, yazı, rakam vb. öğeler arasındaki uyum ile sayfa kenarlarındaki izleme-okuma rahatlığı sağlayan boşlukların yarattığı bütünlüktür. Çocukların kitaba sevgi ve saygı oluşturmasında sayfaların görsel tasarımındaki özen, önemli bir etkendir (Sever, 2007). Çocuğun görsel ve işitsel algılamayı bütünleştirmesi açısından önemli bir husus olan sayfa düzenlemesidir. Çocuk metni ve metne ait resmi aynı sayfada görebilmelidir. Sayfada resme ve yazıya ayrılan yer oranı yaşlara göre değişkenlik gösterir. Küçük yaş grubuna hitap eden kitaplarda sayfanın tümü resimken, yaş grubu arttıkça yazılar da artmaktadır (Tür ve Turla, 1999). *Okul öncesi çocuk kitaplarının ilk sayfaları geniş aralıklı olmalı ve yazılar birbirine karıştırılmamalıdır. Satır sonunda sözcük bölmesi yapılmamalıdır. Bazı resimli öykü kitaplarında metin her sayfada aynı konumdadır. Resimler bir sınırla çerçevelenmiş olarak sağ taraftaki sayfaya yerleştirilir ve yazı daima sol sayfada yer alır. Bazı kitaplarda ise, metin sayfa üzerinde değişik konumlara yerleştirilir. Resimler sayfa üzerine birkaç şekilde yerleştirilir. Her sayfa üzerine bir resim konulur. Bazı çocuk kitaplarında ise resim iki sayfa olarak ayarlanır* (Çakmakçı, 2011).

2.5.1.1.5. Harf Puntosu

Çocuk kitaplarında kullanılan harflerin puntoları, kitabın yazıldığı yaş grubuna uygun boyutlarda olmalı ve harflerin özellikleri kolay okunabilir olmalıdır. Okulöncesi dönem çocuklarına hitap eden kitaplarda kullanılan harflerin puntoları

24, 22, 20 büyüklüğündeki olmalıdır. Yani kitaplarda kullanılan harflerin boyutu, rengi ve kalınlıkları çocukta izleme-okuma isteği ve kolaylığı sağlamalıdır. (Sever, 2007).

Sözel ve görsel adaptasyonun iyi düzenlenmesi okul öncesi çocuk kitaplarının önemini arttırır ve görünüm açısından hoş bir görüntü yaratır. İyi bir resimli öykü kitabı, dil ve grafik sanatlar aracılığıyla çocukların kendi yaratıcı çalışmalarını geliştirmelerine katkı sağlar (Güleç ve Geçgel 2005).

2.5.1.1.6. Resimler

Okulöncesi dönem çocuklar için yayınlanacak kitaplara tasarım ve içerik açısından baktığımızda resim en önemli öğe resimdir. Çünkü okul öncesi dönem çocukları kitaplardaki resimlere bakarak metnin kurgusunu zihinlerinde tamamlarlar. Yani kitabın anlamının oluşmasında, resmin dili, yazı dilinden daha önemli bir sorumluluk alır (Sever, 2007).

Çocukların kitaplarla tanışması ilk olarak resimler vasıtasıyla olur. Daha sonra yaşla birlikte resimlerin yanına sırayla kelimeler, cümleler, cümleler ile anlatılan öyküler gelir. Daha sonra da giderek azalan resimler ve çoğalan metinler yer alır. (Alpay , 1990)

Çocuk kitaplarında kullanılan resim en önemli ögedir. Okul öncesi çocukları basit çizgili, açık ne anlattığı hemen belli olan resimlere bakmaktan hoşlanırlar. Resim ile konu birbiri ile örtüşmelidir. Aynı zamanda da eğlendirmeli, neşe vermeli, güldürmeli ve sevimli olmalıdır. Resimler, metnin ve sayfanın en uygun yerine yerleştirilmelidir. Resim ve metin sayfa düzeninde bir bütün oluşturmalıdır (Oğuzkan, 1997 akt, Tosunoğlu ve Kayadibi, 2006).

Resimli hikaye kitaplarında resmin işlevi, resmin gerektirdiği veya izin verdiği ölçüde durumları ve olayları daha belirgin kılmak ve metni

zenginleştirmektir. Resim çocukların çevresiyle ilişki kurabilme yeteneğini artırmalıdır (Güleç ve Geçgel, 2005).

Çocuk kitapları sadece resim, çok resim az yazılı, az resim çok yazılı olabilirler. Fakat hiçbir zaman resimsiz olmamalıdırlar (Oğuzkan, 2010). Okul öncesi çocuklar için hazırlanan kitapların ¾'ü resim, ¼'ü yazı olmalıdır (Sever 1995). Sadece resimler de bir olayı anlatabilecek güçtedir. Devinimsiz, sadece bir fotoğraf görüntüsündeki resimler veya olaydaki hareketi, canlılığı ifade etmeyen resimler okul öncesi çocuklar için uygun olmaz. Devinimin iyi kullanılması çocuğun resimlere bakarak kitabı anlamasını ve anlatmasını kolaylaştırır (Tür ve Turla, 1999). Kitaplardaki resimler konuya uygun olmalı, sayfa tasarımında birlik ve bütünlük sağlamalıdır. Resimler anlatılan konuyu açıklayıcı, yorumlayıcı aynı zamanda eğlendirici, komik ve sevimli olmalıdır. Bazen de güldürürken düşündürmelidir. Resimlerin estetik değer taşıması en temel özelliktir. Resimler, çocuğun estetik duygularının gelişmesine katkı sağlamalıdır. Estetik kaygı ön planda tutulmak koşuluyla; okulöncesi dönem çocuklarına ve okumaya yeni başlayan çocuklara yönelik hazırlanan kitaplardaki resimlerin renkli olması gerekir (http://www.egitim.aku.edu.tr/ssever.htm). Adresinden 16.01.2015 tarihinde edinilmiştir.

2-3 yaş dönemimdeki çocuklar için hazırlanan kitaplardaki resimlerin, çizgilerin ve renklerin nesneleri ve varlıkları tanıtma, onların görsel imgelerini çocukların belleğinde kavramsallaştırma sorumluluğu vardır. 3–6 yaş dönemindeki çocuklara yapılan okumalarda, bir cümle bile okunmazsa dikkatleri hemen dağılır. Bu yaş grubundaki çocuklar dinledikleri bir hikayeyi resimlerine bakarak okuyabilmelidir (Kaya 2011). 4-5 yaşındaki çocuklar, bilmece oyun tekerlemeleri yanında, masal, şiir, kısa öykü ve anlatılanlarda da resim önemli bir görsel uyarandır. Sanatçı duyarlığı ile hazırlanmış resimler, çocukların duyu algılarının eğitilmesine, geliştirilmesine katkı sağlar. Çocuklarda, kelimelerin ve çizgilerin oluşturduğu çok uyaranlı anlam evreninde, iletileri anlama sorumluluğuna dönük denemelere başlarlar (Sever, 2007). Bu dönemdeki çocuklar için hazırlanan kitaplarda, anlatımdan daha çok resmin dilinden faydalanılır. Çocuklar resimlere bakarak da metin ile ilgili

tahminlerde bulunabilirler. Resmin çağrıştırdığı anlam ile kelimelerin dile getirdiği anlamın birbirini tamamlaması gerekir. Bu durum, çocuğun kitapla verimli bir iletişime geçmesi, kitaptan yararlanması için önemlidir. http://www.turkedebiyati.org/okuloncesi-kitaplarda-ozellikler.html).adresinden 05.03.2016 tarihinde edinilmiştir.

Çocuk kitaplarındaki resimlemelerden, çocukların zihinsel ve duyuşsal yönden etkilenebileceği düşünülerek, resimlemelerde çocukların yaş ve gelişimsel özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır. Yaşları ilerledikçe yakın çevreden uzak çevreye doğru çizimler yapılmalıdır. Gerçeklikten uzaklaşmayan çizimler kullanılmalı, soyut kavramlara girilmemeye çalışılmalıdır. Detaylara fazla girmemeye özen gösterilen çocuk kitaplarındaki resimlemelerde, anlatılan konu ile resim arasında herhangi bir zıtlık olmamasına özen gösterilmelidir (Gündüz, 2007).

Uğurlu' ya (2013) göre resim, erken çocukluk döneminde, okumaya karşılık gelir. Kişiliğin geliştiği en önemli dönem olan 3–6 yaş dönemi resimli kitap okumak içinde önemlidir. 3–6 yaş dönemi çocuğun bireyselliği, şekillendiği dönemdir. Bu döneme yönelik hazırlanan kitaplarda, yerel değerlerin yanı sıra, öncelikle evrensel değerlerin yer alması, okul öncesi eğitimin niteliği açısından önem arz etmektedir.

Çocuklar için hazırlanan yayınlardaki resimler işlev bakımından üç'e ayrılabilir:

(1) Süsleyici resimler, (2) metni açıklayıcı ve yorumlayıcı resimler (3) metni tamamlayıcı resimler (Oğuzkan, 2001). Süsleyici resimler; konunun açıklanmasına yardımcı olmaktan çok sembolik yönünü belirler. Metni tamamlayıcı resimler; çocukta, yaratıcılık yetilerinin ve görsel algılamaya katkısı olan resimlerdir. Metni açıklayıcı ve yorumlayıcı resimler; yazıyla anlatılması zor olan karmaşık nesne ve olayların kolayca kavranmasını sağlayıcı bazı doğa ve teknik olaylara açıklamada getirebilen resimlerdir (Mardi, 2006).

Resimlerde yuvarlak ve sevimli çizgilerin kullanılması kitabı daha çekici hale getirmektedir. Gerçi çizerinin çizgilerinde özgür olması daha güzel sonuç verse de,

çocuğun gözüyle olaya bakabilen çizerin resimlerinde, genellikle çizgilerde yuvarlaklık ve yumuşaklık görülür. Resimlemedeki çizgilerin anlatım gücü kadar renkli olması da çok ilgi çekicidir. Eğer birden çok renk bir arada kullanılacaksa renkler arasındaki uyum ve kompozisyonda bütünlüğün sağlanması çok önemlidir. Renkler çizgini önüne çıkmamalı, canlı renkler fon ile uyumlu olup, dikkati dağıtmamalıdır (Tür ve Turla, 1999).

Resimde anlatılan olaylar devamlılık göstermeli ve birbirine bağlı olmalıdır. Resimdeki detaylar çocuğun yaş düzeyine uygun olmalıdır. Çok fazla detay 2-5 yaş çocuklarının anlama düzeyini aşar ve kafasını karıştırabilir. 6-7 yaş çocukları ise ayrıntıya inmeyen, detaylı olmayan resimler sıkar. Resimler çocukların anlayabileceği düzeyde olmalıdır. (Norton 1987)

Çocuk kitaplarının resimlerinde olması gereken özellikleri aşağıdaki biçimde özetleyebiliriz:

1- Resimler kolay yorumlanmalı, kahramanlar ya da figürler devinim halinde olmalıdır.

2- Resimlerin sanat değeri olmalıdır.

3- Resim ve şekiller ilgili metinle aynı sayfada yer almalıdır.

4- Resim veya şeklin metindeki düşünce ve olayların yorumunu yapabilmelidir.

5- Resim ile metin üst üste gelmemeli, birbirini kapatmamalıdır.

6- İlgi çekmesi, sanat eğitimine katkı sağlaması ve çekici olması bakımdan resimler renkli olmalıdır. Abartılı veya karikatürize edilmiş resimler de kullanılabilir. (http://www.egitisim.gen.tr/site/arsiv/56-22/372-ikram-cocuk-kitaplarinda-bulunmasi-gereken-bazi-ozellikler.html).adresinden 04.02.2015 tarihinde edinilmiştir.

2.5.1.2. Kitapların İç Yapı Özellikleri

Çocukla kitap arasında iletişimi sağlayan öğeler çocuk kitaplarındaki dış yapıyı oluştururlar. İçyapı (içerik) özellikleriyle özenli bir şekilde bütünleşmiş dış yapı sayesinde bu iletişim kalıcı ve etkili bir halde gerçekleştirilebilir.

İçyapı (içerik); yazar ve çizerin, anlatmak istediği duygu ve düşüncelerini kelimenin ve resmin dilinden faydalanarak çocuğa aktardığı ve çocukla paylaştığı bütüne verilen addır. Çocuk edebiyatı metnini yapılandıran temel öğeler; dil ve anlatım, konu, izlek, karakterler, çevre ve iletidir. Edebi bir eser, işlenen tema, konu, karakterler, plan, üslup ve dil gibi unsurlar aracılığıyla bütünlük ve özgünlük kazanır. İçerik bakımından başarısız veya yetersiz eserlerin, her ne kadar dış yapı özellikleri bakımından başarılı olsalar da, çocuklara yararlı olması beklenemez (Oğuzkan, 2010). Konu, plan, resimler, şekil, dil ve anlatım ile yayına dayalı sanatsal bir yapıtın bütünlüğü oluşturulur ve baskı temizliği ile kimlik kazanır (Kaplan 2000). Buradan yola çıkarak kitapların içyapı özelliklerini oluşturan unsurların konu, tema, plan, ileti, karakterler, dil ve anlatım olduğunu söyleyebiliriz.

Çocuk kitaplarının yazımında öncelikle çocukların zevkleri, ilgileri, fiziksel ve ruhsal özelikleri ve ihtiyaçları dikkate alınmalıdır. İnsani ve ahlaki değerlere vurgu yapılması iyi bir çocuk kitabının en önemli özelliklerindendir. Eğitim konusunda en önemli araçlardan biri olan çocuk kitaplarının, dil, anlatım ve içerik yönünden amaçları da eğitim amaçları doğrultusunda olmalıdır. Bununla beraber çocuk kitaplarında bulunması icap eden temel niteliklerden biri de dil, anlatım ve içerik yönünden sanat değeri taşıması gerektiğidir (Günaydın, 1987).

Okul öncesi çocuklar için, beş altı kelimeden oluşan, çok fazla karmaşık olmayan, argo kelimelerin, bol mecazlı anlatımların, çocukların fazla kullanmadığı bağlaç ve edatlara yer verilmeyen eserlerin tercih edilmesi çocuğun eseri anlamasına yardımcı olacaktır. Ayrıca imlâ ve noktalama işaretlerine dikkat ederek olası hataların önüne geçmek te çocuk kitapları için çok önemlidir (Gündüz, 2007).

İyi bir çocuk kitabının taşıması gerektiği içerik özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Çocuğun gelişme düzeyine uygun konular ele alınmalı, dili sade ve kavramlar açık olmalıdır.
- Konular, çocuğun ilgisini çekecek bir şekilde sunulmalı, eğlendirici, öğretici ve düşündürücü olmalıdır.
- Özgür düşünceli insan yetiştirme amacı esas alınarak, insanı ve çevresini gerçekçi açıdan tanıtmalı, denemeci, araştırmacı, biçimde yazılmalıdır.
- Çocuğun kişiliğinin gelişmesine ve kendini tanımasına katkıda bulunmalıdır (Yörükoğlu, 1996)

2.5.1.2.1 Konu

Edebi bir eserin düşünce, olay ve durumlardan oluşan içerik yapısı konuyu teşkil eder (Ciravoğlu, 1999). Bir çocuk kitabında konu, tema, fikir ve olay arasında kuvvetli bir bağ bulunmalıdır. Konu ve tema arasındaki ilişkinin zayıf olduğu kitaplar çocuğun eğitimi açısından da sanatsal açıdan da faydalı olamaz. Konu ve temanın birbirinden farklı unsurlar oldukları unutulmamalıdır. Tema, çocukta oluşması istenen davranışların genel adıdır. Konu ise; metin içerisinde ele alınan ve bu düşünce ve duyguların oluşmasını sağlayacak olan araç niteliğindeki olay vb. durumlardır (Kıbrıs, 2002). Çocuk edebiyatı ürünlerinde yazarın seçtiği konular ile çocukların gereksinimleri ve gelişim özellikleri arasında bir koşutluk olmalıdır Sanatçı duygu düşünce ve tasarılarını konu vasıtasıyla çocuklarla paylaşır (Sever, 2007). Çocuk kitaplarında tema ile ele alınan düşünce, olay ya da durum arasındaki bağın oldukça güçlü olması gerekir. Çocuklarda güven duygusunu geliştirecek ve ilgilerini çekerek eğlenmelerini, gülmelerini sağlayacak olaylar işlenmelidir. Çocuk kitaplarında ele alınan konular; kaynağını hep sevgiden almalıdır, böylece çocukların duygu ve düşüncelerinin gelişmesi, dengelenmesi, yaratıcılıklarının işletilmesi, yüreklerinde ve belleklerinde insanca duyarlıklar oluşturula bilinir (Sever, 2008). Çocuk yayınlarında işlenen konular sadece eğlendirici veya dinlendirici nitelikte olmamalı, ayrıca onları düşünmeye yönelterek birtakım görüşler kazanmasını sağlamalıdır. Çocukların mizah duygularını geliştirecek konular hiçbir zaman ihmal

edilmemelidir. Konu seçiminde en önemli özelliklerden biri de hızla gelişen hareket unsurunun yer almasıdır (Oğuzkan, 2010). Konu seçiminde dikkat edilmesi gereken bir diğer husus ise çocuğun yaşına ve seviyesine uygun, onun fikir ve ruhsal gelişimine katkıda bulunan, hayal gücünün, zekâsını, düşünme ve karar verme yeteneğini geliştirici nitelikte ve eğlendirici özellikte olması gerektiğidir. Son olarak kitap adının konu ile uyuşmasına özen gösterilmelidir (Yüksel 1987).

2.5.1.2.2. Tema

Yazarın bir ana fikir etrafındaki tez ve görüşlerinden oluşan kurguya tema denir (Ciravoğlu, 1999). Tema sadece yetişkinler için yazılan eserlerde değil çocuklar için yazılan eserlerde de yer almalıdır. Açık, kesin ve yalın olması gereken tema, kitapta işlenen konunun çocuğun duygu ve düşünce evreninde uyandıracağı etkidir. Bu yüzden çocuğa gönderilmek istenen iletiler kapalı ve karmaşık olmamalıdır (Sever, 2008). Eğitici olacağı varsayılarak birkaç temanın birden işlenmesi yazarın çocuğa ulaşmasını zorlaştıracağından dolayı küçük çocuklar için hazırlanan kitaplarda tek bir temanın işlenmesi daha faydalıdır. Ana hatları kesin çizgilerle belirlenmemiş temalar, çocuğun net bir sonuca varmasını zorlaştıracaktır. Bununla birlikte, yazarın ele aldığı temalardan herkes aynı sonucu çıkarabilmeli, çocuklar tarafından farklı yorumlamalara sebebiyet vermemelidir. Çocuğun hem kolay anlayabileceği, hem de söylemek istenileni kolayca algılayabileceği temalar çocuğun düzeyine uygun işlenen temalardır (Tür ve Turla, 1999).

Sevgi, çocuk tarafından en çok gereksinim duyulan şeydir. Bu bağlamda sevgi, dostluk, barış ve güven duyguları etrafında oluşturulmuş kitaplar, çocukların demokratik ve olumlu bir kişilik oluşturmaları açısından önemli bir görevi yerine getirir. Kitaplarda çocuklarla sevgiye ilişkin duyarlıklar paylaşılmalı ve bu doğrultuda yaşam, insan, doğa ve hayvan sevgisi ile ilgili konular işlenmelidir. Buyurgan olmayan anlatımlarla çocuklara, onların anlam dünyasına uygun kurgularla çalışkanlık, doğruluk, yardımseverlik gibi evrensel değerleri, duyumsatılmalıdır (Sever, 2008). Çocuklar için yazılan kitaplarda; yurt, millet, aile, yaşam ve doğa

sevgisi, kişiler arası davranışlarda hoşgörü ve sempati, özverinin ve dayanışmanın önemi, doğruluğun, dürüstlüğün değeri, çalışkanlık ve görev bilinci gibi temalara yer verilebilir (Kıbrıs, 2006).

2.5.1.2.3. Plan

Bir eserin yapısını ve iç düzenini önceden tasarlayan ve yazma işini disipline eden araca plan denir. Plan, yazarın temayı, konuyu ve konunun gerektirdiği kahramanları tespit ettikten sonra düşünceleri, duyguları ve diğer değişik durumları anlatış sırasıdır. Eserin ana fikrinin kolayca anlaşılması, olaylar ve kahramanların ayrıntılar içinde kaybolmaması için gereksiz betimleme, çözümleme ve konuşmalara yer verilmemesi, başlangıç, düğüm ve sonuç gibi evrelerin birbirini izlemesi dikkatle hazırlanmış bir plan sayesinde gerçekleştirilebilir (Oğuzkan, 2010).

Plan, çocuk kitaplarının okunabilirliğini sağlayan önemli bir özelliktir. Kitapta yer alan olaylar, gereksiz ayrıntılardan arındırılmalı ve anlamsal bir tutarlık içinde anlatılmalıdır. Olayların meydana gelişi, ilerlemesi ve sonuçlandırılması arasında dağınık ve karmaşık olmayan bir anlatım çizgisi oluşturulması çocuk okur açısından oldukça önem arz eder (Sever, 2007).

2.5.1.2.4. İleti

İleti, eser sahibinin, yapıtını meydana getirmeye sebebiyet veren, çocukla paylaşmak istediği duygu ve düşünceye denir. Başka bir ifadeyle ileti, çocuklarda oluşturmak istenen temel duyarlık, onlara iletilmek istenen esas düşüncedir. Buradan yola çıkarak iletiyi, yazarın ve çizerin ele aldığı konuyu işlerken, çocuklara ulaştırmak istediği, sözcüklerle metnin dokusuna işlediği duygu ve düşünce örüntüsü olarak adlandırabiliriz. Sanatçılar, yaşama ve insana özgü bir çıkarımı görsel ya da dilsel bir düzenleme içinde bir anlama dönüştürürken bunu çocuğun gelişim özelliklerine uygun bir kurguyla gerçekleştirirler. Kısaca yazarın ya da çizerin

çocukla paylaşmak istediği, esasında düş ve düşünce gücüyle biçimlendirdiği duygu ve düşünceler metnin iletisini/iletilerini oluşturur (Sever, 2006).

2.5.1.2.5. Karakterler

Roman ve hikaye gibi yapıtlarda yer alan kişiler az sayıda olmalı ve gerçek ya da gerçeğe uygun kişilerden seçilmelidirler (Kıbrıs, 2002). Mükemmel özelliklere sahip ve üstün yetenekleri olan karakterler çocuk için ulaşılmaz bir model olacaktır. Bunun yerine çocuğun kendi yaşadığı duyguları ya da davranışları bulabileceği kahramanlar, çocuk üzerinde daha etkili olacaktır (Tür ve Turla, 1999). Bu sayede çocuk tarafından örnek alınabilecek gerçek yaşama uygun ve uygulanabilir olumlu davranışlar daha inandırıcı bir şekilde gösterilebilir (Gönen ve ark, 2015)

Çocuklar, okudukları/dinledikleri kitapların kahramanlarıyla kendilerini özdeşleştirirler, onların fiziksel ve duygusal özelliklerinden, davranış ve eylemlerinden etkilenirler. Çocuklar kahramanları taklit etmeye ve onlara öykünmeye başlarlar. Öykünme ise okul öncesi dönemin en etkili ve hızlı öğrenme yoludur. Dolayısıyla roman ve hikâye türündeki kitaplarda kahramanların duygusal ve fiziksel özelliklerini betimlerken abartılmamalıdır (Sever, 2008). Kahraman sayısının çok olması olayı karmaşık hale getireceğinden ve kahramanlar aracılığı ile işlenen temayı çocuğun anlaması zorlaşacağından okulöncesi kitaplarda kahraman sayısının az olması gerekir. Çocuğun olay bütünlüğünü görmesini kolaylaştırma açısından olayların birkaç (1-3) kahramanın etrafında şekillenmesi gerekir. Aksi takdirde çocuğun çok sayıda kahramanın özelliklerini model alırken seçiciliği güçleşir (Tür ve Turla, 1999).

Çocuk kitaplarında, kahramanların yaşamlarında rastlantılara ve şansa bağlı olaylarla büyük değişimler gösterilmemelidir. Kahramanların elde ettikleri başarıları hak edilmiş olmalı, bir çabanın ve emeğin sonunda ulaşılan başarı, çocukların da somut olarak görebilecekleri bir nitelikte olmalıdır. Kitaplarda eğer kahramanlar arasında karşılıklı konuşmalara yer verilecekse bunların kısa ve özlü cümlelerden

oluşması gerekir. Ayrıca bu kısa cümleler, çocuklara kahramanların kişilik özelliklerini tanıtacak ipuçları barındırmalıdır (Şimşek, 2011).

2.5.1.2.6. Dil ve Anlatım

Çocuk kitaplarında kullanılan dil ve anlatım biçimi (üslup) okulöncesi dönemde oldukça önemlidir. Çocuğun ana dilini öğrenmesine katkıda bulunmak için Türkçenin iyi bir örneğinin verilmesi ve günün yaşayan dilinin kullanılması gereklidir. Bu sayede çocuk olayları daha iyi kavrayabilir, resimleri okumada ya da anlatmada dili doğru ve akıcı kullanabilir. Bu tür kitaplarda çocukların kavrama güçleri ve sözcük dağarcıkları dikkate alınarak kısa ve sade cümle yapıları kullanılmalıdır. Dil ve anlatım biçimi; yazarın eğitim seviyesi ve kişisel zevkine göre farklılık gösterebilir. Bu yüzden tek bir çeşit üsluptan ve dil kullanım yeteneğinden bahsedilemez. Ancak üslup bakımında çocuklar için daha ilgi çekici olanlar canlı ve hareketli bir anlatım biçimine sahip kitaplardır (Tür ve Turla, 1999).

Okul öncesi çocuklar için, beş altı kelimeden oluşan, çok fazla karmaşık olmayan, tek özneli, yüklemli cümlelerin kullanıldığı, argo kelimelere, bol mecazlı anlatımlara, çocukların fazla kullanmadığı bağlaç ve edatlara yer verilmeyen eserlerin tercih edilmesi çocuğun eseri anlamasına yardımcı olacaktır. Ayrıca imlâ ve noktalama işaretlerine dikkat ederek olası hataların önüne geçmek te çocuk kitapları için çok önemlidir (Gündüz, 2007).

Çocuk kitaplarında dil ve anlatım bakımından bulunması gereken özellikler aşağıdaki şekilde sıralanabilir (http://www.egitisim.gen.tr/site/arsiv/56-22/372-ikram-cocuk-kitaplarinda-bulunmasi-gereken-bazi-ozellikler.html).adresinden 04.02.2015 tarihinde edinilmiştir.

1- Sade bir dil ve anlatım olmalı ve kavramlar ise açık olmalıdır.

2- Anlatımlarda çocukların anlayabilecekleri, yaş ve yaşam seviyelerine uygun kavramlar kullanılmalıdır.

3- Uzun tümce ve paragraflar özellikle ilk sınıflarda tercih edilmemelidir.

4- Yakından uzağa, somuttan soyuta ilkesinin anlatımda göz önünde bulundurulması gerekir.

5- Yazım kuralları ve noktalama işaretleri Türk Dil Kurumu'nca belirtilen şekilde olmalıdır.

6- Tümcelerde tek özne ve tek yüklem kullanılmaya dikkat edilmeli, ağdalı bir dilden kaçınılmalıdır.

7- Soyut sözcükler yerine çocuğa tarif edilebilecek somut sözcükler kullanılmalı.

8- "Ördek vak vak dedi" gibi canlı eylemler, cansız eylemlere göre daha çok tercih edilmeli.

9- Çocukların anlamayacağı ve artık kullanılmayan kelimeler tercih edilmemelidir.

10- Yabancı sözcükler ancak dilimizde karşılığı bulunmadığı durumlarda kullanılmalıdır.

11- Argo sözcükler ve yöresel ağızlar kesinlikle kullanılmamalıdır.

2.6. Çocuk Kitapları Türleri

Okul öncesi dönem için hazırlanan kitaplarda amaç, çocuğun öğrenme, algılama, yorumlama yeteneğini geliştirmek, çocuğun çevresiyle ilişki kurmasına yardımcı olmak, çevresine karşı duyarlılığını artırmak, çocuğun dil gelişiminde etkili olmak, ayrıca milli kültürümüzü, gelenek ve estetik değerlerimizi tanıtmaktır (Döl 1999).

2.6.1. Şiir Kitapları

Şiir, genellikle en az sözcükle en çok şey anlatma sanatı olarak tanımlanır. Çocuklara ulus, yurt ve insanlık sevgisinin kazandırılmasında, iyiden güzelden yana

bir tutum takınılmasında, ana dilini sevdirme ve onu bilinçli kullanma konusunda şiir düz yazıya göre daha etkileyici bir araçtır. Çocuklar şiir okuma ve ezberleme etkinliklerini gelişimlerinin her döneminde severek yaparlar. Çocuklarda doğuştan var olan ritim-uyum duygusunu, şiirdeki ölçü, uyak ve durak gibi nitelikler yoluyla geliştirir. Bu için şiir çocuğun eğitiminde vazgeçilmeyecek bir unsurdur. Çocuklar için ayrı bir şiir türü olmadığı söylense de çocuk şiiri için çocuksu bir duyarlılıkla söylenilen şiirlerdir denilebilir. Çocuk şiiri için, bir bakıma çocuk düşüncesinin, çocuk bakışının, çocuk ilgilerinin şiire yansımasıdır da denilebilir (MEB. 2013).

2.6.2 Tekerleme Kitapları

Tekerlemelerin genel tanımını yaparsak "*Uyaklarla elde edilen ses ve söz oyunlarıyla ve çeşitli çağrışımlarla birbirine bağlanmış, çoğunlukla, iç ahenk olarak şiir, şekil olarak düzyazı görünümlü, birbirini tutmaz gerçekdışı düşüncelerin sıralanmasıyla meydana getirilmiş sözlü bir halk edebiyatı ürünüdür*" denir. (http://www.diledebiyat.net/turk-edebiyati-tarihi/islamiyetin-etkisindeki-turk-edebiyati/halk-edebiyati/anonim-halkedebiyatinin-genel-ozellikleri/karisik-anonim-urunler/tekerleme-ozellikleri) Çocuklarla ilgili pek çok durumda tekerlemelerle karşılaşılmaktadır. Bunlar; ebe seçimi ve ebe çıkarma tekerlemeleri (sayışmacalar), oyuna eşlik eden tekerlemeler, yanıltmacalar ve şaşırtmacalar, yergi, övgü, kızdırma ve alay tekerlemeleri, oyun daveti veya dağılma sırasında söylenen tekerlemeler, oyuncak yapımı sırasında söylenen tekerlemeler olarak kategorize edilebilir (http://www.turkedebiyati.org/anonim-halk-şiirinde-tekerleme/).

Çocuk tekerlemeleri uzun olmadıkları için oyun sırasında aynı tekerleme birkaç kez arka arkaya tekrar edilebilir. Kolaylıkla ezberlenip ve hatırlandığı için tekerlemeler küçük çocukların çok hoşuna gider. Tekerlemelerin çoğunda diyalog (karşılıklı konuşma) vardır. Tekerlemelerin özelliklerinden biri de, içlerinde kelime tekrarlarının fazla olmasıdır. Bu tekrarlar hareket, ahenk ve neşe sağlar. Tekerlemeler neşeli ve ahlaki olurlar. Tekerlemelerin içinde kötü söz, kötü düşünce olmaz, karamsar, yaşama zevkini köreltici bir tekerlemeye rastlanmaz. Tekerlemeler

özellikle Türkçe, beden eğitimi, hayat bilgisi, resim derslerinde dramatizasyon çalışmalarında da kullanılabilinir. Hemen her bölgeye özgü tekerlemeler vardır. Tekerlemeler zengin folklorumuzun bir ürünüdür (MEB, 2013).

2.6.3. Alfabe Kitapları

Diğer adıyla ABECE kitapları da olarak da anılan kitaplarda alfabe tanıtılır. Alfabenin resimlerle ilişkilendirilip öğrenilmesinin çok eski zamanlara kadar uzandığı bilinmektedir. Bu kitaplarda her bir harf somut olarak çocuğun bildiği bir hayvan ya da eşya resmi ile ilişkilendirilir. Çocuk edebiyatı üzerine çalışmış uzmanlar küçük yaşlardaki çocuklara alfabe öğretiminin, sonraki yıllarda okuma ve yazma eğitimine katkı sağlayacağını düşünmektedirler (Yalçın ve Aytaş, 2002).

2.6.4. Sayı Kitapları

Bu kitapların temel amacı çocukların sayı sayma ve sayı kavramının gelişimine yardımcı olmaktır. Bu kitaplar çocuğun sayı bilgisinin gelişmesine yönelik eğitim araçları olarak gösterilmektedir. Aslında doğru olan çocukların sayıları oyuncaklardan veya çevrelerindeki doğal veya doğal olamayan materyallerden öğrenmeleridir. Sayı kitapları üç şekilde olabilir. Bunlar; canlandırılan resimlerle ve oyunlarla birebir yorumlamaya dayalı çalışmalar- basit matematik kavramlarının öğrenilmesine yönelik çalışmalar ve sayılar üzerine yazılmış hikayeler, tekerlemeler ve bulmacalar yoluyla hazırlanmış kitaplardır. (MEB, 2013)

2.6.5. Kavram Kitapları

Kavram kitapları; eşyanın, varlığın veya durumun çocuklar tarafından tanımlanmasına, sınıflandırılmasına, adlandırılmasına veya özetlenmesine yönelik

karmaşık becerilerin kazandırılması için hazırlanan kitaplardır. Kavram kitapları, çocuğun ilk başvuru kitaplarıdır. Bu kitaplarla çocukların kelime anlama becerileri ve söz dağarcığı gelişir. Çocukların dil ve algılama becerilerinin gelişmesi için çok gerekli kitaplardır. Bu kitaplar aynı adla anılan eşya, hayvan veya varlıklar arsındaki farkı görebilme ve ayırabilme becerisinin geliştirilmesine yöneliktir. Örneğin; köpek kelimesinin sözlük tanımı dışında bu ad altında farklı cins ve görünüşte birçok köpek türü arasındaki cins ve görünüş farklıklarını birbirinden ayırarak tanıyabilme becerisinin geliştirilmesi, kavram kitaplarıyla yapılmaktadır. Kavram kitapları çocukların çevrelerinde gördükleri, birlikte yaşadıkları veya kullandıkları şeylerin temel özelliklerine göre sınıflandırılmasına yardımcı olur çünkü onlarda renk ve formların ayrımı sınıflandırmaya yardımcı olmaktadır (Yalçın ve Aytaş 2003).

2.6.6. Yazısız Kitaplar

Bazı resimli kitaplar, içindeki hikayeleri sadece resimlerle anlatmayı tercih ederken bazılarında hiç metin yoktur, bazılarında ise sadece hikâyenin başında bir cümle olabilir. Yazısız kitaplar, çocukların hayal gücünü geliştirmeye yardımcı olur. Kitabı okuyan çocuk metne bağlı kalmadan, resimleri inceleyerek hikâyeyi anlamaya çalışır. Bu kitaplar çok küçük yaş çocukları için hazırlandığından resimlerinin basit olması gerekir. Küçük çocukların anlamasını zorlaştıracağından resimleri karışık olan yazısız kitaplar, daha büyük çocuklar için uygun olur (MEB. 2013).

2.6.7. Okumaya Başlama Kitapları

Çocukların okumayı sevmesi için kitabı ve okumayı eğlenceli bir uğraş olarak görmesi gerekmektedir. Severek ve içten gelerek yapılan davranışlar kolaylıkla alışkanlığa dönüşmektedir. Bu sebeple okuma alışkanlığını yerleştirmek için çocuklara okumayı sevdirmek en temel iştir. Çocuk ilkokul birinci sınıfa başladığında sınıf öğretmeninin yaklaşımı çocuk için çok önemlidir. Öğretmen,

çocuk bir an evvel okumaya geçsin diye bireysel farklılıkları dikkate almadan aşırı yükleme yaptığında çocuk okumaya karşı olumsuz bir tutum geliştirmeye başlar. Öğretmenin ilk amacı sevdirerek öğretmek olmalıdır. Çocukların okuma davranışını alışkanlık haline getirmeleri ancak okumaktan keyif aldıkları için okumaları ile mümkündür. Ailelerin okuma günü ve saatleri planlayarak, bu zaman diliminde hep birlikte kitap okumak, kitap ile ilgili tartışmak, beğendikleri bölümleri dramatize etmek, öğretileri hayata geçirmek için hep birlikte önerilerde bulunmak, kitabı hayatlarına aktarmak için faydalı olacaktır (http://www.dersimiz.com/rehberlik/ Okumaya- yeni-baslayan-cocuklara-kitap-okumayi-sevdirmenin-yollari-21326.html). 18.01.2015 tarihinde edinilmiştir.

Çocukların öğrenmelerini sağlayacak soruların cevaplarını alacağı ve sözcük dağarcıklarını sürekli geliştirecek kitaplar, okumaya başlama kitapları dönemidir. Bunu için dört yaşındaki çocuğun sözcük dağarcığındaki kelime sayısı belirlenmiş ve bunların 12 yıl içerisinde belirli bir zenginliğe ulaşması için yardımcı okuma kitapları hazırlanmıştır. Okumaya başlama kitapları özellikle temel eğitimin birinci basamağından üçüncü sınıfa kadar büyük önem taşımaktadır. Kitapların sayfa tasarımları, resimlerin kullanılışı, yazıların puntoları, içindeki hikayelerin pedagojik düzeyi son derece titiz ve uzun bir çalışma sonucu hazırlanmalıdır. Ayrıca öykülerin içerisindeki kelime sayısı, kitapların sayfa sayısı, kâğıt kalitesi, kitapların dayanıklılığı ciddi bir ekip çalışması sonucu belirlenmelidir. Çocuklar kelime dağarcığının düzeyine göre okumaya başladıktan sonra ders ve okul dışında iki veya üç kitabı bir hafta içerisinde okumalı ve öğretmen disiplini dokuz yaşına kadar sürdürülmelidir. Okumaya başlama kitaplarını resimli kitaplardan ayıran en önemli özellik, büyük puntoyla yazılmış tekrarlanan sözcükleri içeren cümlelerle kurulmuş, basit kurgulu resimli kitaplar olmalarıdır. Bu kitaplardaki ritim, çocuğun okumasını kolaylaştırır. Bu sebeple kafiyeli metinler, çocuğu neşeli bir ruh hâlini almasında etkili olabilir. Okumayı öğrenmeye çalışırken karşısına çıkan zorlukları aşmasını sağlar (MEB, 2013).

2.6.8. Resimli Öykü Kitapları

Okul öncesi çocuklar için hazırlanmış, içinde hikâye olan veya olmayan tüm kitapları "resimli kitap", içeriğinde hikâye olan kitaplara ise "resimli hikâye kitapları" denir. Roman ve öykü aynı özellikten yola çıkılarak tanımlanmakta olup yalnızca oylum bakımından ayrılmaktadır. Gerçek ya da gerçeğe uygun olayların anlatıldığı yazınsal nitelikteki yazıların kısa oylumlusuna öykü, uzun oylumlusuna roman denir (Uzmen, 2001).

2.7. Yaşlara Göre Çocuk Kitapları

Çocuk kavramı merkeze alındığında, çocuğun gelişimine bağlı olarak yaş gruplarına ilişkin dört aşamadan oluşan genel bir ayrım yapmak mümkündür. Doğumdan yaklaşık üç hafta oluncaya kadar çocukluk döneminin birinci evresi, on sekizinci aya kadar ikinci evresi, 6-7 yaşına kadar üçüncü evresi, ergenlik dönemine ise kadar dördüncü evresi sürmektedir (Şimşek, 2011, s.11). Çeşitli nedenler dikkate alınarak bu tasnif değiştirilebilir olmasına rağmen çocukluk döneminin belli bir gelişim seyrine sahip olduğu kesindir. Bu yüzden seçilen kitaplar oldukça doğal bir şekilde çocuk gelişimine bağlı olarak yaş gruplarına ve seviyelerine uygun olmak zorundadır (Çiftçi, 2013).

0–1 yaş aralığına uygun kitaplar: Bir yaşına girmemiş çocuklar bile çevrisi ile ilgilidir. Çevresini tanımak için görme, tatma, dokunma duyularını aktif bir şekilde kullanır. Çocuk kitaplardaki, aslına uygun olarak renklendirilmiş nesnelerin resimlerini kolayca görebilmeli, kitaptaki resimler canlı ve yakın çevresini ilgilendiren nesneler olmalıdır. (http://www.egitisim.gen.tr/site/arsiv/56-22/372-ikram-cocuk-kitaplarinda-bulunmasi-gereken-bazi-ozellikler.html).
adresinden 04.02.2015 tarihinde edinilmiştir.

1-2 yaş aralığına uygun kitaplar: Kitap sayfa sayısı az, resimler net ve gerçeğe uygun, çocuğun yakın çevresinde gördüğü kişi ve objelerden oluşur. Fiziksel yapı çok sağlam olup, mukavva, bez veya kartondan yapılmış olmalıdır. Metin hiç yoktur ve da bir veya birkaç sözcükten oluşmuştur (Döl, 1999).

2–3 yaş aralığına uygun kitaplar: ABC kitapları olarak da nitelendirilen, konu içermeyen, eşya-insan-hayvan kitaplarıdır. Obje ve kavram tanıtma amacı taşıyan bu tür kitaplarda tanıtılan nesnenin resmi, altta ise nesnenin tanıtımı için iki ya da üç cümlelik yazı yer almalıdır. Kitaplar çocukların ellerinde uzun süre olacağı düşüncesinden kitapların boyutlarına dikkat edilmeli, çocuğun kitabı daha kullanırken kolay yırtılmaması ve yıpranmaması için kumaş, karton gibi malzemeleri kullanmalıdır (Koçer, 1999).

3-4 yaş aralığına uygun kitaplar: Bu yaş grubu için hazırlanan kitaplarda kısa bir metin yazısı vardır. Resimler metni tamamlayacak şekilde sayfanın büyük bir bölümünü kaplar. Konu basittir. Sağlam bir ciltleme yine önem taşır (Döl, 1999).

4–5 yaş aralığına uygun kitaplar: Kitapta önce estetik özellikler sonra konu önemlidir. Günlük hayatlarında karşılaştıkları sorunları içeren ve günlük yaşamda kullanılan nesnelerin ve evin içinde bulunan eşyaların tanıtımı kapsayan gerçek mekânlarda geçen gerçekçi öykülerden oluşmaktadır. Büyük puntoyla yazılmış olmalıdır. Resimler öyküyü açıklayıcı, konu ise basit olmalıdır (Koçer 1999). Bu dönemdeki çocuklar için hazırlanan kitaplardaki resimler, kısa ve yalın anlatımlı, metinlerin içeriği görsel ögelerle zenginleştirmeli, çocuklar devingen kahramanların resimlerine bakarak yeni öyküler oluşturabilmelidir (Sever, 2003).

5- 6 yaş aralığına uygun kitaplar: Henüz okumayı başaramamış çocuklar için hazırlanmış kitaplardır. Konu, olay ve karakterler çocuğun kavram düzeyine, hayat tecrübe ve bilgisine uygun olmalıdır (Döl, 1999). Bu yaş dönemindeki çocuklar, önce kitabın estetik özelliklerinden, okunduktan sonra da konusuyla ilgilenirler. Okulöncesi çocuk kitaplarında resimler, "çocuğun zihninde anlam yaratabilecek

kadar somut, ancak hayallerini besleyecek kadar kışkırtıcı ve heyecan verici olmalıdır (Tuğrul ve Feyman, 2006).

6–7 yaş aralığına uygun kitaplar: Ciddi ya da gülünç konulardan oluşabilecek metin kısa olmalıdır. Kitabın bir ana düşüncesi ve iletisi olmalıdır. Bu dönemde çocuklar doğa, hayvan ve diğer çocukları da içine alan kısa ve bol resimli öykülerden zevk duyduklarından çocuğun okumaya olan ilgisini arttırmak için en uygun evredir (Koçer, 1999).

7-8 yaş için uygun kitaplar: İnsan yaşamı ve doğa konular edinebilir. Okuma konusunda en belirgin ilgi anlarını coğrafya, ilk çağlara ait öyküler, seyahat ve serüven gibi konular oluşturur. Giderek öykülerdeki mizahtan hoşlanma ve çizgi roman okuma alışkanlığı başlar. Bunu yanında resimli serüven ve kahramanlık dergilerine olan ilginin devam ettiği hala görülmektedir (Koçer, 1999).

8–10 yaş aralığına uygun kitaplar: Cinsiyet farklılığının belirginleştiği ve alışkanlıklar geliştiği için öyküde yeni kelimeler olmalı, giriş-gelişme-sonuç kısımlarına önem verilmelidir. Çocuklar bu yaşta; araç ve icatlara, güldürülere, serüven ve dehşet veren olaylara ve ünlü kişilerin yaşamlarına ilgi duyma başlar (Koçer, 1999).

10–12 yaş aralığına uygun kitaplar: Bu yaşlarda cinsiyet etkeni iyice belirginleştiğinden erkekler bilim ve buluşlara, kızlar ise okul ve aile yaşamını içeren konuların yanında aşk hikayelerine ilgi duyarlar. (http://www.egitisim.gen.tr/site/arsiv/56-22/372-ikram-cocuk-kitaplarinda-bulunmasi-gereken-bazi-ozellikler.html) adresinden 04.02.2015 tarihinde edinilmiştir.

2.8. Çocuk-Kitap İlişkisi ve Çocuk Gelişiminde Kitapların Etkisi

Kitle iletişim araçlarının kullanımındaki artışa rağmen kitap halen; çağdaş insan için en önemli nesnelerden biri olma özelliğini sürdürmektedir. Çocuklar, özellikle okulöncesi yıllardan başlayarak kitapla tanıştıktan sonra, kitaptaki zengin dünyayı ve bilgileri keşfetmeye başlarlar. Özellikle bu keşiflerin bir yetişkinle paylaşılması durumunda kitap, çocuğun yaşantısının vazgeçilmez unsuru haline gelir (Şirin, 1994).

Kitaplar yetişkinlerin olduğu gibi çocukların da zihinlerini ve duygularını besler; çocuğun dış dünyayı anlamaya, başkalarının duygularını hissetmeye de daha önceki bildiklerine farklı gözle bakmaya davet eder (Goins, 2004)

Çocuk yaşadığı çevreyi ve insanı tanıma ve öğrenme isteği doğrultusunda yaşamının ilk günlerinden başlayarak çevresiyle etkileşime girer. Çocukların 0-6 yaş dönemindeki öğrenme isteği ve ihtiyaçlarının resimli kitaplarla desteklenmesi, onların sonraki gelişim evrelerinin niteliğini etkileyecek önemli bir duyarlık olarak kabul edilmelidir (Sever, 2008).

Çocuğun kitaba olan ilgisi konuşmadan önce başlar. Yapılan çalışmalarda 0-3 arasındaki çocuklara resimli kitap okuma deneyiminin yaşatılması ile çocukların dil gelişimin hızlandığı vurgulanmaktadır (Tanju, 2010)

Küçük yaşlarda okuma alışkanlığını kazanan çocukların kelime hazinesi ve düşünme yeteneği artacağından çocukların yaratıcı zekâ, konuşma ve dinleme yeteneği gelişmektedir. Erken yaşlarda kitapla tanışma, onun gelecekteki tüm yıllarını etkiler (Tanju, 2010). Çocuk, ne kadar erken yaşta edebiyat ile karşılaşırsa okuma alışkanlığını kazanması, dil gelişimi, kendini ve çevresini tanıması o kadar kolay olacaktır (Gönen ve ark. 2015).

Genel olarak insan hayatında bebeklik dönemi 0-2 yaş arası, çocukluk dönemi ise 2-14 yaş arası olarak kabul edilir. Çocukluk dönemini kendi içinde ikiye ayırarak 2-6 yaş arası dönemine "İlk çocukluk çağı", 6-14 yaş arası dönemine de "Son çocukluk çağı" diyebiliriz. İlk çocukluk çağı olan 2-6 yaş dönemini çocuk, anadilini, duygu ve düşüncelerini anlatabilmeyi ailesi ve çevresiyle paylaşmayı öğreneceği aile ortamında geçirir. Bir yaşını dolduran çocuğun, özellikle renkli oyuncaklara karşı ilgi duymaya başladığı görülür. Bununla beraber tanıdığı fakat adını bilmediği bazı nesnelerin resimleri ile ilgili bir şeyler anlatmaya çalışır. Bundan dolayı, çocuğa onun dünyası ile ilgili ve büyükler tarafından çocuklara yorumlatılabilecek resimli kitaplar sunulmalı. Bu sayede çocuk, yakın çevresinden başlayarak doğayı tanımaya başlayacak, kişiliğini oluşturacak ve bundan gurur duyacaktır (Kıbrıs, 2006).

Okulöncesi dönem çocuğun somut düşünme ve zengin bir hayal gücüne sahip olduğu bir dönemdir. Bu nedenle okulöncesi dönemde çocuğun somut düşünme biçiminden soyut düşünmeye doğru geçişi ve gerçekle hayaller arasında ilişkiler kurması, gelişim özellikleri dikkate alınarak hazırlanmış iyi nitelikli kitaplar sayesinde gerçekleşir (Yörükoğlu, 1980; Akt: Tür ve Turla, 1999).

Oyun çağındaki çocuk için kitap, onun ileriki yaşlarda okumaya karşı bir ilgi duymasını ve okuma alışkanlığının oluşmasını sağlayacak olan, önce bir oyuncak, sonra da yönlendirici bir araç olarak önemli bir yere sahiptir. Oyun çağındaki çocuklar ile büyüklerin iletişimi kitaplar sayesinde gerçekleşir. Çocukta kitaplara karşı duyuşsal boyutlu olumlu davranışların temeli büyüklerince kendisine anlatılan ve okunan bol resimli masal ve karmaşık olmayan yalın öykülerle atılır. Böylelikle, seçim ve sunum konusunda başarılı olunan kitaplarla okumaya karşı ilgi uyanacaktır (Kıbrıs, 2006).

Çocuğun dünyasının bir parçası olması gereken kitaplarla çocuk çok küçük yaşlardan itibaren tanıştırılmalıdır. Fakat ilk bakışta rengârenk ve hareketli halleriyle daha ilgi çekici olan oyuncaklar, bu dönemde kitapların oldukça ciddi rakipleridir. Bu dönemde kitabın; oyuncak kadar estetik, çocuğu oyuncaklarından ayırabilecek kadar ilgi çekici olması gerekmektedir. Okuma bilen daha büyük yaş gruplarındaki

çocuklar için olan kitaplar adıyla da konusuyla da ilgi çekebilir. Fakat aynı durum okulöncesi dönemdeki çocukların için mümkün değildir. Bu yüzden bu dönemdeki çocuklar için hazırlanmış kitapların içeriğinde mutlaka bolca resimler yer almalıdır (Alpay ve Anhegger, 1975; Çolakoğlu, 1998; Akt: Tür ve Turla, 1999). Resimlerin renkli olması ilk dönemdeki çocuklar için ilgi çekiciliği arttırır. Fakat buna rağmen her renkli resmin eseri daha değerli kıldığı söylenemez. Bazen siyah-beyaz bir resim ya da sade renkli bir resim çok renkli bir resimden daha etkili olabilir. Burada en önemli kıstas resmin yerinde ve doğru kullanılmasıdır (Oğuzkan, 2010). İyi bir çocuk kitabı çocuğun ilgi ve ruhsal ihtiyaçlarını karşılarken çocuğun zevkle okuduğu ve iletişim kurduğu bir eserdir (Şirin, 1994).

Çocuk kitapları, özellikle okulöncesi dönemde, çocuklar için olmalı ve çocukların ruhsal özelliklerini yansıtmalıdır. Kavramları öğrenmeyi kolaylaştıran, okumayı hızlandıran resimler, fotoğrafa benzememeli, çizgi ve kompozisyonun hayal gücüne seslenmelidir. Zengin bir hayal gücüne sahip olmalarına rağmen çocuklar genellikle somut kavramlarla düşünür. Çocuğun somut düşünceden, soyut kavramlara doğru gelişmesi, gerçekle hayal dünyası arasında köprüler kurması, okulöncesi döneminde gelişimi özellikleri dikkate alınarak hazırlanmış iyi nitelikli kitapların yardımıyla olur (Oğuzkan, 2010).

Görsel dil, çocuğun kitapların içeriğinin algılamasında, yazılı anlatımla beraber çok önemli bir işleve sahiptir. Resimlerin çocuk kitapları için büyük önem arz etmesinin nedeni budur. Çocukların anlatılanı daha rahat ve kolay kavraması açısından çocuklar için yazılmış kitaplarda, resmin yazı ile aynı sayfada yer alması gerekmektedir. Bu durum özellikle okulöncesi dönemdeki çocuklar için hazırlanan kitaplarda daha da ön plana çıkar (Abacı, 2003). Çocuk kitaplarında resim kendi başına görsel bir öğe olarak önemli bir işlevi yerine getirirken, yazıyla birlikte düşünüldüğünde de anlamı tamamlayan, açıklayan genişleten ve yeni anlamlar katan estetik bir uyaran haline gelir (Sever, 2008).

Etkili birer öğretim aracı olan çocuk kitapları, dergi ve çizgi filmler, gelişmiş ülkelerde çağdaş eğitimin bir gereği olarak üzerinde titizlikle durdukları ve bilimsel

yaklaşımlarla ele aldıkları alanlardır. Çocuğun duyum, algı ve beğenilerini kalıcı biçimde etkileyen bu araçlar sayesinde çocuk iyi ile kötüyü, güzel ile çirkini ayırt edebilen toplumun dinamik güçleri haline gelir. Erken yaşlarda tutku haline gelen resimli çocuk kitaplarının okunması ile okuyan toplumun temelleri sağlam olur (Akt: Tür ve Turla, 1999).

Erken çocukluk döneminde kurulan kitap-çocuk etkileşimi insanların duygusal ve düşünsel dünyasının eğitiminde en etkili süreci oluşturmaktadır. Okuma-yazma öğrenilmeden önce kitapla tanışmak, okuma eyleminin hayat boyunca devam ettirilmesi, düşünen ve duyarlı bireylerin yetişmesi ve insanın kitapla kurduğu etkileşimin sağlıklı bir şekilde sürmesine zemin hazırlamaktadır. Eğitimciler ve pedagoglar, çocuğun kitap ihtiyacını; hem eğitimin bir parçası olması hem de okul eğitimi başlamadan önce çocuğun, içinde bulunduğu ve tanımadığı yetişkinlerin dünyasını tanıması ve bu dünyaya uyum sağlaması ve sosyalleşme sürecinin bir parçası olduğunu savunmaktadırlar (Sever, 2008).

Yapılan araştırmalarda, çocuk kitaplarının önemi normal gelişen çocuklar için olduğu kadar, normalden farklı gelişen çocukların gelişimleri üzerindeki etkilerine bakmışlar ve normalden farklı gelişen çocuklara sunulan nitelikli kitapların onların bilişsel, dil, sosyal, duygusal, cinsel, ahlaki ve fiziksel gelişimlerini olumlu yönde etkilediği ve kitaptaki karakterlerle duygusal bağ kurdukları tespit edilmiştir (Akt: Dağlıoğlu ve Çakmak, 2009).

Önceleri dar bir sınır içinde ve tamamıyla kişisel olan çocuğun ihtiyaç alanı, zamanla çocuğun gelişimine bağlı olarak genişler ve genellikle toplumsal bir nitelik kazanır. İhtiyaçlarını gidermeye çalışan çocuk, hiç de kolay olmayan, kişisel mutluluk ile toplumsal onay arasındaki hassas ve dikkatli dengeyi sürdürmenin yollarını arar. Çocuğun bu durumdaki en büyük destekçisi doğrudan doğruya veya dolaylı olarak çocuğa bu konuda yardım eden kitaplardır (Arbuthnot, 1975).

Çocuğun kitapla olan ilişkisi çocukluk döneminde, aslında değişik şekillerde ve çok daha erken gerçekleşebilmektedir. Çünkü çocuk 11 aylıktan itibaren resimlerde

gördüklerini tanıyıp çevresinde gördükleriyle karşılaştırabilmeye başlamaktadır (Alpay, 1975).

Kitapla ilişki kurmak, kitap okumayı bilmese de konuşmakta güçlük çekse de her çocuğun hakkıdır. Resimli kitaplar ve dergiler erken dönemdeki çocuklarda dil gelişimini desteklemesinin yanında, çocuğun kendisini tanımasına, kendini bulmasına olanak sağlar. Ve sanatsal ve kültürel deneyimler kazanmasına olanak sağlar(Alpay 1985 Akt..Konar 2006).

Çocuğun okuma bilmeden kitabı tanıyıp sevebilmesi, ondan faydalanabilmeyi öğrenmesi, erken yaşta oluşturulan kitap - çocuk ilişkisi okuma döneminde de olumlu etkisini sürdürebilmesi açısından kitap üzerinden resimle kurulan ilişki, bu dönemden başlayıp 7 yaş okuma-yazma öğrenme dönemine kadar devam etmelidir. (http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/60/10/618208/dosyalar/2012_11/30115040_cocuk20ve20kitap.pdf). adresinden 16.01.2015 tarihinde edinilmiştir.

Çocuk kitaplarında metinler 6-7 yaşlarından itibaren, çocuğun 11 aylıkken başlayan, resimler aracılığıyla kitapla kurduğu ilişkiye dâhil olmaktadır. Kitapla iletişimin başlamasının ve devam etmesinin önemi; kitapla kurulan olumlu iletişimin, çocuğun zihinsel yeteneklerini geliştirecek bir yapıda olmasıdır. Erken yaşlarda kurulan kitap - çocuk ilişkisi sayesinde, hem okul öncesi dönemdeki gelişim ve kişilik oluşturma süreci, hem de eğitim süreci olumlu bir yönde etkilenmektedir (Alpay ve Anhegger 1975).

Okula başlayana kadar, kitapla hiç tanışmamış bir çocuk, okul ortamında kitapla karşılaştığı ve ders kitapları dışında nitelikli, görsel olarak özenle hazırlanmış, ona okumayı ve kitapları sevdirecek örnekler görmediğinde, kitapla zorunlu bir ilişki kuracak ve kitabı sadece okumayı öğrenme amacı taşıyan bir nesne olarak algılayacaktır. Bu durum ise çocuğun okuma kültürünü olumsuz etkileyecektir (http://turkish.irib.ir/makaleler/siyasi-makaleler/item/251784-cocuk-gelisiminde-kitab%C4%B1n-%C3%B6nemi) adresinden 18.05.2015 tarihinde edinilmiştir.

Çocuk gelişimi ve çocuk sağlığı uzmanları kitap - çocuk ilişkisinin kaç yaşında başlayacağı, ebeveynlerin kitap sevgisi ve okuma alışkanlığı için ne yapması gerektiği konusunda, bazı önerilerde bulunmaktadırlar. Bu önerilerin ortak noktası, bebeğin eşyayla ilişki kurmasından itibaren onu kitapla tanıştırmak gerektiğidir (https://www.medikalakademi.com.tr/bebeginizi-kitaplarla-tanistirma-zamani/) adresinden 21.06.2014 tarihinde edinilmiştir.

Çocuk-kitap ilişkisinde çocuğun kitabı kendi dünyasına katabilmesi amacıyla, çocuğun kitabı, oyuncak yahut herhangi bir eşya gibi algılayıp dokunmasına, resimlerine bakıp oynamasına izin verilmesi, yıpratmasına dahi göz yumulması tavsiye edilmektedir. Çocuğun kitapla olan ilişkisini olumsuz şekilde başlatmama ve kitapları sevmesini zorlaştırmama adına aksi davranışlardan yani çocuğun kitaba zarar vereceği endişesiyle sürekli ikazlarda bulunmaktan kaçınılması gerektiği belirtilmektedir. Diğer taraftan bu tür davranışlar çocuğun kitabı saklama, koruma alışkanlığı edinemeyeceği konusunda bir sorun teşkil eder gibi görünse de bahsedilen alışkanlıkların kazanımının okul çağına bırakılmasının doğru olduğu düşünülmektedir (Çocuklar ve Kitaplar, http://www.beyazbulut.com) adresinden 16.01.2016 tarihinde edinilmiştir.

Gelişim özellikleri bakımından çocuklar, duygu, düşünce ve davranışları ile, yetişkinlerden farklı, kendine has birer varlıktırlar. Çocukların yaşlarına ve bireysel özelliklerine uygun biçimde ve zamanında yönlendirme ve yapılandırma uygulanmalıdır. Bunun için en müsait zaman okul öncesi dönem yani 0-6 yaş arasını kapsayan zaman dilimidir. İnsan hayatındaki bu dönem psikolog ve pedagoglar tarafından bedensel, duygusal ve zihinsel gelişimlerinin bazen tek tek bazen de üç gelişim alanının bir arada geliştiği ve oldukça hızlı bir gelişme evresi olarak ifade edilmektedir. Beslenme, sevgi ve kişiliğinin onaylanması büyükler tarafından kurulmuş dünyaya devamlı olarak kendini adapte etmeye çalışan çocuğun her dönem gereksinim duyduğu şeyler olmuştur. Yine aynı dönem içerisinde, farklı amaçlarda ve şekillerde, çocuğun kitapla olan ilişkisi başlamaktadır. Eğer çocuğun okuma yazmayı öğrenmeden kitaptan nasıl yararlanabileceğini öğrenmesi isteniyorsa bu ilişki 6 yaşına kadar sistemli bir şekilde sürdürülmelidir. Böylece çocuk, okuma-

yazma öğrenirken kitaplardan yararlanma kendisi için büyük bir zevk haline gelecektir. 6 yaşına kadar sistemli bir şekilde kitapla ilişkisi olan bir çocuğun, dış dünya ile olan bağlantısı Haktanır ve Gürkan tarafından şu şekilde ifade edilmiştir; "*Okulöncesi dönemden başlayarak çocuklar dış dünyayla; dış dünyadaki olgu ve olayların büyük bir kısmıyla kitaplar aracılığıyla tanışırlar. Kitaplar onların dünyaya açılan pencereleridir*" (Haktanır ve Gürkan, 1997). Buradan da anlaşılacağı üzere çocukların kitaplara en çok muhtaç olduğu dönem, okumayı öğreneceği 6 yaş dönemine kadar olan devredir. Bu dönemde çocuk, içinde yaşadığı dünyayı tanırken her yaşta farklı konulara ilgi duyacağında, her yaş için belirlenen kitap ayrı olmalıdır. Bununla beraber kitapların içeriğinde hareketli olayları yer almalıdır. Okul öncesi çocuk kitapları resimlerden oluşan kitaplardır ve bu kitapların en önemli özelliği görsel oluşlarıdır. Okulöncesi dönemdeki çocuklar, kitap aracılığıyla konuşma ve düşünme becerilerini geliştirirken, kitaplardaki illüstrasyonlar aracılığıyla da dış dünya ile ilgili kavramları öğrenirler. Bununla beraber bir kitabın temel gayesi çocuğa okuma kültürü, okuma alışkanlığı ve estetik zevkleri de vermek olmalıdır. Çocuklara kitap okurken karşılaşılan yeni kavramların anlamları çocuklara anlatıldığında çocuklar, resimlerle kavramları birleştirmeyi ve kavramlar arasında ilişki kurmayı öğreneceklerdir. 7-11 yaş grubuna gelindiğinde okul öncesine göre çocuğun ilgilerinin değiştiği görülür. Animistik evreden çıkan çocuğun ilgisi hayal ve gerçek üstü nitelik taşıyan masallar ve hikayelere doğru kaymaya başlar (Mardi, 2006).

Çocuk kitapları yazan ve çizen sanatçılar, kitabın konusu ve resimleri çocuğun ilgisini çekecek nitelikte, hareketli ve daha çok metne dönük tasarımlardan oluşacağından, çocuğun dünyasını yakından tanımalıdırlar. Okulöncesi döneme ait kitaplarda metinden çok illüstrasyonlar yer alır. Çocuğun okumaya başladığı dönem olan 7-14 yaş döneminde ise kitaplar tamamen metne bağlı ve çocuğun içinde okuma isteğini uyandırmak için önemli materyaller olan illüstrasyonlardan oluşmaktadır. Çocuğa yaşına uygun olarak resimli kitaplar verildiğinde çocuğun gelişim evrelerine göre kitapların ve illüstrasyonların çocuklara nasıl katkıda bulunabileceği görülür. Resimlerde dikkat edilmesi gereken unsurlar ise renk ve anlaşıla bilirliktir (Karakaya, 1999).

İyi nitelikli bir çocuk kitabı, çocuğun müziğe, resme, dramatik etkinliklere ve diğer güzel sanatlara karşı ilgisinin uyanmasını sağlamalıdır. Çocukların kendilerini özdeşleştirebileceği somut kişiler etrafına şekillenen konular, hikaye düzeni içinde çocuğun gerçek hayatta bilgisi olduğu, tanıdığı şekilde işlenmeli ve eğlendirici bir şekilde anlatılmalıdır (Mardi, 2006).

İnsanın hayat boyu sürdüreceği, okul ve okul sonrası hayatında ne kadar başarılı olacağını, başka insanlarla münasebetlerinin ne yönde gelişeceğini, nasıl bir yetişkinlik dönemi geçireceğini, ne tip biriyle evleneceğini ve bu evliliğinin hangi ölçüde başarılı olacağını belirleyen temel kişiliğinin ve alışkanlıklarının, çocuğun okul öncesi döneminde oluştuğu bilinmektedir (Dadson, 1997).

Çocuğun hayatının ilk yıllarının oldukça önem taşıdığı çocuk gelişimi-eğitimi ve ruh sağlığı uzmanlarının ortak görüşüdür. Bedensel, duygusal ve zihinsel gelişim açısından belli bir güç, insanın doğumuyla birlikte var olur. Zihinsel güçlerin ve yeteneklerin gelişmiş bir kişiliğe dönüşebilmesi için elverişli şartlarda daha zengin ve belirgin çizgilerle kendini bulacakları imkânlara sahip olmaları gerekir. Çocuk yetiştirmek bilgi isteyen bir iş olduğundan çocuğun gelişimini etkileyecek bütün noktaların çok iyi bilinmesi gerekir ve çocuklar her zaman eleştirmenden çok örnek alabilecekleri bir modele ihtiyaç duyarlar. Aile içinde ilk eğitimini almaya başlayan çocuk, çevresiyle girdiği etkileşimle beraber öğrenir ve eğitilir. İnsanların çocukluk, gençlik, olgunluk ve yaşlılık dönemlerindeki zihinsel ve duygusal gelişimini etkileyen önemli unsurlardan biri olan kitap ve dolayısıyla çocuk edebiyatı, bu etkileşimin önemli ögelerinden biridir (MEB, 2013).

2.9. Alan Yazı İle İlgili Daha Önce Yapılmış Yayınlar

2.9.1. Yurt İçi Yayınlar

Tuncer (1974) yılında yaptığı araştırmada 1960-1972 yılları arasında 622 resimli çocuk kitabını incelemiş ve kitapların nicelik ve nitelik yönünden yeterli olmadığı belirtmiştir.

Uzmen (1993) de 1970-1993 yılları arasında basılmış olan 125 Türkçe ve 125 İngilizce resimli hikaye kitaplarını konu yönünden karşılaştırmıştır. Araştırmada İngilizce yayınlarda sorumluluk, oyun, olumlu duygular, çocukluk, olumlu sosyal ilişkiler, arkadaşlık, güven ve başarma, sosyal çevre, dünya, gökyüzü, uzay, hayvan bakımı ve sevgisi, vücudumuz ve sağlığımız konularına Türkçe yayınlardan daha fazla yer verildiği tespit edilirken, ölüm korkusunun sadece Türkçe kitaplarda yer verildiği görülmüştür.

Gönen (1993) Anaokulu öğretmenlerinin beş ve altı yaş çocuklar için kullandıkları masal ve hikaye kitaplarının niteliklerini amacıyla yaptığı araştırmada 6 anaokulunda 17 anaokulu öğretmeniyle görüşülmüş, bu anaokullarında bulunan 321 kitap fiziksel, içerik ve resimleme özellikleri yönünden incelemiş ve sonuçta incelenen kitapların fiziksel, içerik ve resimleme özellikleri yönünden yetersiz oldukları ve anaokulu öğretmenlerinin "Çocuk Edebiyatı" konularında eğitimlerinin yeterli olmadığı tespit edilmiştir.

Güleç ve Gönen (1997) 1974-1993 yılları arasında Türkçe basılmış olan resimli öykü kitaplarının resimlendirme ve fiziksel özellikleri yönünden incelemiş. Araştırmada 411 resimli öykü kitabı incelenmiş ve sonuçta incelenen öykü kitaplarının kapak türü ciltleme, , kağıt kalitesi ve renklendirme açısından genelde yetersiz oldukları ancak boyut, resim, resimleme özelliği, metin resim ilişkisi açısından iyi oldukları belirtilmiştir.

Taşdemir (2005) yılında yaptığı çalışmada çocukların bilişsel, duyuşsal ve dil becerilerinin geliştirilmesinde temel bir yazılı materyal olarak kullanılan çocuk hikâye ve romanlarının nitelik düzeylerini belirlemeyi amaçlamış, araştırmada 60 adet çocuk hikâye ve romanı incelemişlerdir. Bulguları geliştirdikleri "Hikâye ve Roman Değerlendirme Ölçeği" ile değerlendirmişlerdir. Araştırma bulgu sonuçlarına göre, çocuk hikâye ve romanları içerik, teknik tasarım ve düzenleme, dil ve anlatım özellikleri bakımından yeterli bulunmuş fakat, kapak tasarımı, kullanım kolaylığı, ölçme ve değerlendirme yeterliği, kitap ve yazar hakkında bilgi verme bakımından yeterli olmadığı tespit edilmiştir.

Işıtan (2005) Türkiye'de 1980-2003 yılları arasında basılmış olan Türkçe basılmış yerli ve yabancı resimli çocuk kitapları benlik kavramıyla ilgili konuları içermesi yönünden incelemiş, araştırmada 45 çeviri, 195 yerli kitap olmak üzere toplam 250 kitap incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda; örneklemi oluşturan resimli çocuk kitaplarında en fazla işlenen konunun, akran ve çevre ilişkileri, en az ise akademik durum ve fiziksel görünüm olduğu tespit edilmiştir.

Tuğrul ve Feyman (2006) yılında yaptıkları araştırmada okul öncesi çocuklar için hazırlanmış 192 resimli öykü kitaplarında kullanılan temaları incelmiştir. Araştırma sonucunda incelenen kitaplarda 29 farklı ana tema üzerinde durulduğu tespit edilmiştir. Temalarda ilk sıraları doğa sevgisi ve çevre, kendine güven ve başarı, alana özgü bilgi(kavramlar) aile bağları oluşturmuştur.

Demircan (2006) yılında TÜBİTAK [Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu] tarafından yayımlanan Çocuk Kitaplığı Dizisinde yer alan kitapların, bir çocuk kitabının taşıması gereken dış yapı ve içyapı ölçütlerini ne ölçüde taşıdığını ortaya koymak amacıyla yaptığı çalışmada. TÜBİTAK Çocuk Kitaplığı Dizisinde yer alan 36 çocuk kitabından 34'ü, incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre, tasarım ve düzenleme başlığı altında otuz bir eser; yazar ve kitap bilgileri başlığı altında bütün eserler; dil ve anlatım başlığı altında yirmi üç eser;

konu-plan başlığı altında otuz üç eser; resimlendirme başlığı altında ise yirmi eserin yeterli ölçütleri taşıdığı tespit edilmiştir.

Erbay ve Aydoğan (2006) Okul öncesi çocuklar için hazırlanan resimli hikaye kitaplarındaki metinlerin ele alınan konu ve kullanılan zamanlar açısından incelemiştir. Bu çalışmada resimli hikaye kitaplarındaki metinlerde hangi konulara yer verildiği, metinlerde görülen geçmiş zaman, geniş zaman, öğrenilen geçmiş zaman ve gelecek zamanın kullanma sıklıklarının neler olduğu incelenmiştir. Örnekleme alınan 400 kitap metinlerinde yer alan ve açık uçlu olarak kaydedilen konu isimleri toplam 16 başlık altında ele alınmıştır. Metinlerde kullanılan zamanların belirlenmesi için herhangi bir zamanın metinlerde bir kez kullanılması yeterli görülmüştür. Araştırma sonucunda incelenen resimli hikaye kitaplarındaki metinlerde sosyal ilişkiler, davranış problemleri, eğlence-macera ve hayvanlarla ilgili konulara daha çok yer verildiği, metinlerde görülen geçmiş zamanın daha sık, gelecek zamanın daha az kullanıldığı, ancak tüm zaman yapılarına yer verildiği saptanmıştır.

Sarı (2006) Çocuk kitapları illüstrasyonları üzerine yaptığı araştırmada illüstrasyonun tanımını, kökenini, gelişimini, aşamalarını, dünyada ve Türklerde geçmişten günümüze tarihsel sürecini, yabancı ve yerli illüstrasyon sanatçılarını, illüstrasyonun yıllara göre gelişimi, ilk Türk illüstrasyonlarından olan minyatürlerin günümüze kadar geçirdiği evreleri, çocuk kitaplarında illüstrasyonlarının nasıl olması gerektiği, çocuk üzerindeki eğitici yönleri, estetik duygusuna ve hayal gücüne katkıları, çocuğun gelişimindeki etkileri, renkleri, süsleme, yorumlama ve bilgilendirme işlevleri, türleri, teknikler ve illüstrasyon konusuyla doğrudan bağlantılı olan çocuk ve kitap ilişkisi, eğitimi, yetişkin bir birey olduğunda hayatına etkisi, ilgi olanakları, ihtiyaçları, algı, sorgulama yetenekleri konularını ele almıştır. Çalışmanın sonunda çocuk kitabı yazıp onu çocuğa uygun bir şekilde resimlemenin uzmanlık yetenek ve yoğun çaba gerektirdiği ve çocuklar için hazırlanan bir kitabın, yetişkinler için hazırlanacak kitaptan çok fazla emek istediği sonucuna varmıştır.

Tosunoğlu ve Kayadibi (2006) Türkiye'de 2000-2005 yıllarında devlet tarafından yayımlanmış çocuk kitaplarının biçim ve içerik analizinin yapılması amaçlanmıştır. Bunun için 2000-2005 yıllarında Milli Eğitim Bakanlığı ile Kültür Bakanlığı Yayınları, çocuk kitaplarından hikâye, masal, şiir, fabl, tiyatro, fıkra gibi türler esas alınarak seçtikleri yirmi kitabı on altı analiz ölçütü ile incelemişlerdir. Bulguları yıllara, illere, edebi türlere, kağıt cinsine, cilt tekniğine, resim kullanımına, metne, konunun hayali ve gerçekçi oluşuna göre, kahramanın kimliğine, cinsiyetine, anlatıma, yazıma ve dayandığı temaya göre dağılımı şeklinde başlıklar altında yorumlamışlardır. Sonuç olarak, Milli Eğitim Bakanlığı ve Kültür Bakanlığı tarafından yayımlanan çocuk kitaplarının bazı açılardan yetersiz olduğu, ele alının yılların son üç yılında Kültür Bakanlığı çocuk kitabı yayımlamadığı, Milli Eğitim Bakanlığı‟ nın her yıl bir çocuk kitabı yayımladığı; yayımlanan kitapların çoğunlukla İstanbul ve Ankara‟ da yayımlandığı; yedi- on iki yaş grubuna hitap ettiği, kitapların çoğunun hikâye ve masal kitabı olduğu saptanmıştır. Kültür Bakanlığının daha kaliteli kağıt kullandığı ve resimlemeye daha fazla önem verdiği tespit edilmiştir. Her iki kurumun bastığı kitaplarda anlatım ve yazımın genellikle iyi olduğu, dramatik ve didaktik kitaplar olduğu saptanmıştır. Kahraman olarak daha çok yetişkinler tercih edilmiş, tema olarak çoğunlukla doğruluk, iyilik, çalışkanlık işlenmiştir.

Tokgöz (2006) yılında yaptığı araştırmada 5-6 yaş grubuna hitap eden kitapların dil gelişim ve anlambilim açısından değerlendirmiştir. Bu araştırmada 30 kitap incelemiştir. Araştırmanın sonucunda 5-6 yaş grubu çocuklarına kitap hazırlanırken öncelikle biçimsel ve içeriksel özelliklere dikkat edildiği görülmüştür.

Dağlıoğlu ve ark. (2009) yılında okul öncesi çocuklarına yönelik yayınlanan hikâye kitaplarının şiddet ve korku öğeleri açısından incelediği çalışmasında 1995-2005 yılları arasında 52' si çeviri, 122' si yerli olmak üzere toplam 174 hikâye kitabının metin ve resim kısımlarında bulunan şiddet ve korku öğeleri bakımından incelenmiş, araştırma sonucunda genel olarak hikâye kitaplarının metin ve resimlerinde ortalama %8 şiddet, %11 korku öğesi olduğu tespit edilmiştir. Bu öğeler daha çok çeviri ve dünya klasikleri grubundaki kitaplarda olduğu belirtilmiştir.

Özgider (2010) yılında yaptığı yüksek lisans tezinde. Türkiye ve İngiltere'de çok satılan çocuk kitaplarının biçimsel ve içerik özellikleri açışından karşılaştırmıştır, Araştırmada 2008 yılında Türk ve İngiliz çocuk edebiyatından en çok satılan üçer eserin biçimsel ve içeriksel özellikleri bakımından değerlendirilme ve karşılaştırılmayı amaçlamıştır. Araştırmada ayrıca kuramsal çerçeve dahilinde çocuk yayınlarında bulunması gereken biçimsel, içeriksel ve görsel özelliklere ilişkin bilgiler de vermiştir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular iki farklı kültürün çocuk kitaplarındaki iç yapı ve dış yapı özelliklerinin benzer nitelikte olduğunu tespit edilmiştir.

Yılmaz Buçgün ve Köksal Akyol (2011) Resimli hikâye ve masal kitaplarının çeşitli özellikler ve bilişsel çarpıtmalar açısından incelediği araştırmada 101 hikâye kitabı ve 23 masal kitabı olmak üzere toplam 124 çocuk kitabı seçilmiştir. Analiz sürecinde 16 sorudan oluşan Kitap Kayıt formu kullanılmıştır. Araştırma sonucunda hikâye kitaplarının çoğunun 2000-2010 yılları arasında İstanbul'da basıldığı tespit edilmiştir. İncelenen hikâye kitaplarının çoğunun ince karton kapaklı olduğu, sayfalarının mat olduğu, sayfa sayısı bakımından çeşitlilik gösterdiği, büyük çoğunluğunda dikişle ciltleme yapıldığı saptanmıştır. Kitapların içindeki resimlerin anlatılan metinle ilişkili olduğu, bilişsel çarpıtmalara rastlanmadığı sonuçlarına varılmıştır. Masal kitaplarının ise büyük bölümünün 2008-2010 yıllarında İstanbul'da basıldığı, aile ve sosyal çevre konularında çok yer verildiği, ciltleme, kapak, kağıt matlığı gibi fiziksel özellikler konusunda daha zayıf olduğu ve bilişsel çarpıtmalara sık rastlandığı, resimlerin metinle ilişkili olduğu saptanmıştır.

Kaynar Tanır ve Çıldır (2011) 2010 yılında en çok satılan okulöncesi döneme yönelik çocuk kitaplarının ön kapakları görsel tasarım ve çocuğa görelik ilkelerine uygunluk bakımından incelenmiştir. Örneklem olarak 2010 yılında en çok satılan otuz kitap alınmıştır. Kitaplar içerik analizi yöntemiyle dört kategoride (görsel tasarım öğeleri, görsel tasarım ilkeleri, çocuğa görelik, konuya yönelik tasarım bütünlüğü) incelenmiştir. Araştırma sonucunda incelenen 30 kitabın hepsinde görsel tasarım öğe ve ilkelerinin tüm çizerler tarafından kullanılmadığı, yabancı çizerlerin, Türk çizerlere göre görsel tasarım elemanlarını daha yoğun olarak ve estetik kaygılarla kullandıkları tespit edilmiştir. Dünya klasikleri arasında yer alan kimi masalların kalıp resimlemelerle,

sanatçı duyarlılığından olmadan herhangi bir biçim kaygısı taşınmaksızın tasarlandığı saptanmış. İncelenen dört yayınevinden dışındaki kitap kapaklarının üzerinde yer alan yayınevi amblem ya da logolarının gözü rahatsız etmediği tespit edilmiştir.

Gönen ve ark.(2011) İlköğretim Birinci kademe öğrencilerine yönelik çocuk kitaplarını, içerik, resimleme ve fiziksel özellikleri açısından incelemiştir. Araştırmada 2005-2009 yılları arasında basılmış 100 kitap incelenmiştir. Araştırma sonucunda; kitap boyutlarının çoğunlukla aynı ölçülerde olduğu, kapakların ve ciltlerin dayanıksız olduğu, kitaplarda konu çeşitliliğinin olmadığı, bazı önemli karakter özelliklerine yer verilmediği, bazı kitapların mesaj içermediği ve kitaplarda dilbilgisi hatalarının bulunduğu saptanmıştır.

Veziroğlu ve Gönen (2012) Resimli çocuk kitaplarının Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) 2006 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda, 36-72 aylık çocukların eğitimleri için belirlenen amaç ve kazanımlar açısından uygunluğu incelemiştir. Araştırmada Türkiye'deki hikâye türünde 250 resimli çocuk kitabından incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda çalışma grubuna alınan resimli çocuk kitaplarının M.E.B. 2006 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda yer alan 5 gelişim alanına ait toplam 264 kazanımı % 18.5 oranında karşıladığı belirlenmiştir.

Körükçü, (2012) yaptığı çalışmada, okul öncesi eğitime yönelik çocuk kitaplarını çeşitli özellikler açısından incelenmiştir. Örneklem olarak Denizli il sınırları içinde bulunan kütüphaneler, anaokulları ve kitapçılardan alınan124 kitap incelenmiştir. Örnekleme alınan kitaplar biçim ve içerik olarak tanımlayıcı maddelerden oluşan Kitap Kayıt Formu ile incelenmiştir. Araştırma sonucunda incelenen kitapların, %68.8'inin on dört – on altı sayfa aralığında, %46.9'unun orta boyutta, %66.9'unun sırttan tutkalla yapıştırmalı ve dikişli %44.3'ünün ise ince kartonlu kapağa sahip olduğu tespit edilmiştir. Kitapların %96.7'sinde bulunan resimlerin metin ile ilişkisi olduğu, %63.7‟sinin İstanbul da basıldığı ve %50‟inin sosyal yaşam ile ilgili konulardan oluştuğu saptanmıştır.

Akyol, (2012) yaptığı araştırmada Turkiye'de okul öncesi çocuklara yönelik Türkçe basılmış yerli ve yabancı resimli çocuk kitaplarında yer alan değerlerin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmada 2003-2011 yıllarına ait resimli çocuk kitaplari arasından rastgele ömekleme ile seçilen Türkçe basılmıs yerli ve yabanci toplam 250 resimli çocuk kitabını incelemiştir. İncelenen kitaplarda kişisel ve kişiler arasi değerler kategorisindeki mutluluk, duyarlılık, kibarlik, sevgi, duyarlılık, arkadaslik, işbirligi değerlerine yüksek oranda yer verilirken, dürüstlük, alçakgönüllülük, ozgürlük, samimiyet,, saygı ve uyum değerlerine ise düşük oranda yer verildigi tespit edilmiştir.

Gönen ve ark. (2014) yılında yaptığı araştırmada, Türkiye'de satışa sunulan 0-3 yaş çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarının fiziksel, resimleme, içerik özellikleri açısından özellikleri açısından değerlendirilmiştir. Örnekleme Ankara ve İstanbul'daki kitabevlerinde satılan 0–3 yaş çocuklarına yönelik 146 kitap alınmıştır. Araştırma sonucunda, 0– 3 yaş çocuklarına yönelik resimli kitapların fiziksel, resimleme ve içerik özellikleri açısından literatürde kabul gören özellikleri çoğunlukla taşıdıkları, ancak kitapların geliştirilmesi gereken yönlerinin bulunduğu vurgulanmıştır.

Dirican ve Dağlıoğlu (2014) yılında yaptığı çalışmada 3-6 yaş grubu çocuklarına yönelik Türk yazarlar tarafından yazılmış 135 kitap resimli hikaye kitapları bazı temel değerler açısından incelenmiştir. Araştırma sonucunda Türk yazarlar tarafından yazılmış resimli çocuk kitaplarında sevgi, paylaşmak, hoşgörü, nezaket, saygı, arkadaşlık, mutluluk, empati, yardımseverlik, temizlik, adalet, dürüstlük, tutumluluk, estetik, çalışkanlık, özgüven, sorumluluk, cesaret, barış ve liderlik değerlerine yer verildiği görülmüştür. Araştırma sonucunda kitaplarda geçen değerler arasında sevgi, paylaşmak, arkadaşlık, mutluluk ve nezaketin en çok rastlanan değerler olduğu, bununla birlikte cesaret, liderlik ve barışın en az yer verilen değerler olduğu tespit edilmiştir.

Pektaş ve Kangal (2015) Okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarının içerisindeki dil sanatlarının incelemek amacıyla yaptığı araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilmiş "Kitap Kayıt Formu" kullanarak 180 adet resimli çocuk kitabını incelemiştir. Araştırmada incelenen kitaplardaki dil

sanatları ile yazarın cinsiyeti, kitabın basıldığı yayınevi, kitabın çeviri olup olmaması arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. İncelenen çocuk kitaplarında en fazla kullanılan dil sanatının "deyim" olduğu görülmüştür. Aynı zamanda dil sanatları ile kitabın çeviri olup olmaması arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu bulguların yanı sıra her dil sanatının kullanım sıklığının birbiri ile ilişkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Gönen, Karakuş, Uysal, Kehçi, Ulutaş ve Kahve'nin (2016) 2000-2010 yılları arasında yayımlanan okul öncesi öykü kitaplarından oluşan 150 kitaba, hazırlanan kitap inceleme formu uygulanmıştır. Resimleme özellikleri açısından incelenen kitapların daha çok; renkli, resim alanı bir çerçeve ile metinden ayrılmayan ve yalın hatlı resimleri olduğu belirlenmiştir. Resimli çocuk kitaplarında genel olarak yalın hatlı resimler tercih edilmiştir.

Yıldız, Yazıcı ve Durmuşoğlu (2016) 2010-2015 yılları arasında 3-8 yaş çocukları için yayımlanmış resimli çocuk kitaplarının resimleme özelliklerini inceledikleri araştırmada, 37 yayınevinden yayımlanmış, 300 resimli çocuk kitabı incelenmiştir. Araştırma sonucunda resimli çocuk kitaplarının çoğunluğunun kapak resimlemelerinin ilgi çekici olduğu, resimlemelerin konuyu güçlü bir biçimde anlattığı ve resimlerin konuya uygun, basit ve anlaşılabilir olduğu görülmüştür. Kitapların tamamına yakınının resim-metin uyumu taşıdığı ve sayfalarda yer alan resimlemelerin tamamına yakınının sayfadaki metin ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Kitapların çoğu nitelikli bir çocuk kitabında bulunması gereken özelliklerini taşırken, estetik ve sanatsal açıdan nitelikli olmayan kitapların da yer aldığı görülmüştür.

2.9.2. Yurt Dışı Yayınlar

Çocuk yayınlarda bulunan olumsuz öğelere ilişkin dünyada yapılan çalışmalara bakıldığında;

Blatt, (1972) 1960-1970 yılları arasında yayınlanan kitapların içerik analizi yaparak kahramanları, kötü adamaları, şiddet içeren suçların işlenmesi açısından incelemiş ve kitaplardaki şiddet öğelerinde bir artışın görülmediğini belirlemiştir.

Davis, (1986) seçtiği 57 çocuk kitabında geçen ölüm temalarını incelemiştir. Kitaplarda ölüm, ölüm nedeni, kahramanların ölümü, cenaze seremonilerine rastladığı belirlenmiştir.

Nimon, (1993) Şiddetin çocuklar üzerindeki olumsuz etkilerine dikkat çekmek amacıyla çocuk yazılımlarındaki şiddet unsurlarını incelemiş ve çalışmasının sonucunda şiddet içerikli yayınların çokluğuna dikkat çekerek, şiddet içerikli yayınlarından uzak kitaplar bulunmanın zorluğunu vurgulamıştır.

Mc Namee ve Mercurio, (2006) Çocuk yayınlarda bulunan olumsuz öğelere ilişkin dikkat çekici çalışma yapmıştır.

Nicholas, (2007) Resimli kitaplarda resimlemenin, yeni okumaya başlayanlarda, anlama becerilerine ve kelime gelişimine etkisi adlı araştırmasında okul öncesi dönem çocuklarla çalışma yaparak, gözlem ve kelime gelişimine odaklı informal değerlendirme yöntemleri kullanmış, aynı hikayeyi resimli ve resimsiz okumak suretiyle gözlem kaydı tutmuş, sonuçta resim kullanılarak hikaye okunan çocukların gelişiminde, resim kullanılmadan hikaye okunan arkadaşlarına göre daha fazla artış olduğunu tespit etmiştir.

BÖLÜM 3. YÖNTEM

2000-2014 yılları arsında okul öncesi dönem çocukları için yayınlanmış olan hikaye kitaplarının dış yapı, iç yapı ve resimleme nitelikleri açısından incelemeyi amaçlayan araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama aracı, verilerin toplanma yöntemi ve verilerin analizine dair bilgiler verilmiştir.

3.1 Araştırma Modeli

Araştırma betimsel tarama modelinde planlan bir çalışmadır. Bu modeldeki amaç, görüşme ve gözlem sonucu elde edilen veriler daha önceden belirlenmiş temalara göre sınıflandırılır, özetlenir, yorumlanır ve bu şekilde sunulur. Bulgular arasında neden-sonuç ilişkisi kurulur ve olgular arasında karşılaştırmalar yapılır. Betimsel analiz dört aşamadan oluşur (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu aşamalar betimsel analiz için bir çerçeve oluşturulması, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanmasıdır (Karataş 2015). Araştırmada, literatür taranarak araştırmacı tarafından geliştirilen ve toplam 55 kriterden oluşan "Hikâye Kitabı İnceleme Formu" ile 2000-2014 yılları arasında basılmış hikâye kitaplarından rastgele seçilen 324 hikaye kitabı incelenmiştir.

3.2 Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'de 2000-2014 yılları arasında okul öncesi dönem çocukları için yayınlanan çeviri ve özgün hikâye kitaplardan random yöntemiyle seçilmiş, 115'i (%35,6) çeviri 208'i (%64,4) özgün, olmak üzere 324 hikâye kitabı oluşturmuştur. İncelenen kitaplar İstanbul ilinde bulunan üç bağımsız anaokullarının kitaplıklardan seçilmiştir.

3.3 Veri Toplama Aracı

Araştırmada, araştırmacı tarafından konu ile ilgili literatür taranarak (Demican, 2006, Gönen ve ark. 2014) hikayelerin iç yapı, dış yapı ve resimleme özelliklerini incelemek amacı ile bir kitap inceleme formu oluşturulmuştur. Bu form daha önce yapılan araştırmalarda da kullanılan ölçütler gözden geçirilerek düzenlenmiştir. Formun kapsam geçerliği için, 5 alan uzmanının görüşü alınarak, kitap inceleme formuna son hali verilmiştir. Bu doğrultuda kitap inceleme formu 4 bölüm içerecek şekilde;

1). Künye Bilgileri: 20 madde

2). Dış Yapı Biçimsel Özellikleri: 9 madde

3).İç Yapı Özellikleri: 18 madde

4).Resimlendirme Özellikleri: 8 soru, olmak üzere 55 madde olarak düzenlenmiştir. Araştırmacı bu formu kullanarak 2000-2014 yılları arasında basılmış hikaye kitaplarından 324'ünü, künye bilgileri dış yapı, iç yapı ve resimleme özelliklerine göre değerlendirilmiştir.

3.4 Veri Toplama Yöntemi

Araştırmacı tarafından geliştirilen kitap inceleme formu random yöntemi ile seçilen 2000-2014 yılları arasında basılmış ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 3 bağımsız anaokulu kütüphanesinde bulunan 324 kitap incelenmiştir. Bu kriterler kitapların künye bilgileri, dış yapı, iç yapı ve resimleme nitelikleri hakkında bilgi vermektedir.

Çalışmada incelenen kitaplardan elde edilen verilerin güvenirliliği sınamak için iki bağımsız kodlayıcı tarafından kitapların en az % 20'si (64) incelemiş kodlama öncesinde, kodlayıcılara olan yazın taraması sonucu elde edilen örnekleri inceleme fırsatı verilmiştir. Bu çalışmada incelenen kitaplardan elde edilen verilerin uyumunun değerlendirilmesi için gözlemler arası güvenirlilik verileri toplanmıştır. Gözlemciler arası güvenirlilik puan hesaplanmasında aşağıdaki formül kullanılmıştır.

(Görüş birliği/ (görüş birliği+görüş ayrılığı))x100, güvenirlik puanı %90.9 bulunmuştur.

3.5 Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 22 programına girilerek frekans ve yüzde analizleri, yapılarak analizler gerçekleştirilmiştir. Verilerin çözümlenmesi 0.05 manidarlık düzeyinde sınanmıştır. Araştırma sonucu elde edilen bilgiler SPSS paket programı yardımı ile çözümlenmiştir.

BÖLÜM 4. BULGULAR VE TARTIŞMA

4.1. Kitapların Künye Bilgilerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde örneklem grubu kitaplarının künye bilgilerine ilişkin bulgular yer almıştır.

Tablo 4.1. Kitapların Çeviri ve Özgün Olma Özelliklerine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Gruplar	*f*	%	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
Çevirim	116	35,8	35,8	35,8
Özgün	208	64,2	64,4	100,0
Toplam	324	100	100,0	

Tablo 4.1 de görüldüğü gibi örneklem grubundaki kitaplarının 116'i (%35,8) çeviri 208'i (%64,4) özgündür.

Tablo 4.2. Kitapların Ait Olduğu Ülkelere Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Gruplar	*f*	%	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
Türkiye	286	88,3	88,3	88,3
İngiltere	9	2,8	2,8	91,0
Fransa	13	4,0	4,0	95,1
İtalya	6	1,9	1,9	96,9
Belçika	7	2,2	2,2	99,1
İsveç	2	,6	,6	99,9
Kanada	1	,3	,3	100,0
Toplam	324	100,0	100,0	

Tablo 4.2 de görüldüğü gibi örneklem grubu kitaplarının 286'si (%88,3) Türk, 9'u (%2,8) İngiliz 13'ü (%4) Fransa, 6'si (%1,9) İtalya, 6'si, 7'si (%2,2) Felemenk (Belçika), 2'si (%0,6) İsviçre ve 1'i (%0,3) Kanada dilinden çeviridir.

Tablo 4.3. Kitapların Yaş Grubu Özelliklerine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Gruplar	*f*	%	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
Belirtilmemiş	221	68,2	68,2	68,2
3-4 yaş	13	4,0	4,0	72,2
5-6 yaş	60	18,5	18,5	90,7
7 ve üzeri	30	9,3	9,3	100,0
Toplam	324	100,0	100,0	

Tablo 4.3 de görüldüğü gibi örneklem grubundaki kitaplarının 221'inin (%68,2) yaş grubu belirtilmemiş, 13'ü (%4) 3-4 yaş, 60'ı (%18,5) 5-6 yaş ve 30'u (%9,3) 7 ve üzeri yaş grubu olduğu tespit edilmiştir. Taşdemir (2005) yaptığı çalışmada incelediği kitapların % 72'isinde yaş gurubunun belirtilmediği tespit edilmiştir. Tuğrul ve Feyman (2006) yaptıkları araştırmada örnekleme alınan 192 kitaptan 175'inde yaş grubu belirtilmediği saptanmıştır. Gönen ve ark.(2011) yaptıkları çalışmada incelenen kitapların %53 'ünde yaş grupları belirtilmemiş olduğu saptanmıştır. Demircan (2006) yaptığı çalışmada örneklem grubundaki kitapların % 100' ünde yaş grubu belirtilme oranının yetersiz olduğu görülmüştür. Gönen ve ark.(2014) yaptıkları araştırmada 146 kitaptan 64 'ünde yaş grubunun yazdığı ifade edilmiştir. Turan ve Ulutaş (2016) yaptıkları çalışmada yaş aralıklarını 7 grupta incelemiş, kitapların % 34'ünde herhangi bir yaş aralığının yazmadığı saptanırken, incelenen kitapların daha çok 5-6 yaş grubuna, sonra da 4-6 yaş grubuna yönelik olduğu görülmüştür. Erdal (2008) çocuk için uygun kitabı seçme konusunda yetişkinlere yardımcı olmak amacıyla, çocuk kitaplarının kapağında, hitap ettiği yaş düzeyi yazılmalıdır. Fakat yapılan araştırmalarda incelenen kitapların birçoğunda standart bir yaş aralığının yazılmadığı saptanmıştır. Oysa çocuklarına kitap seçecek aileler için seçecekleri kitabın hangi yaş grubuna hitap ettiğini bilgisi önemlidir (Tuğrul ve Feyman 2006). Ayrıca çocuk kitaplarında yaş gruplarının belirtilmesi ebeveynler ve öğretmenlerin kitap seçimini kolaylaştırması açısından da gereklidir.

Tablo 4.4. Kitapların Talim Terbiye Kurulu Onay olma durumuna Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Gruplar	*f*	%	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
Evet	9	2,8	2,8	2,8
Hayır	315	97,2	97,2	100,0
Toplam	324	100,0	100,0	

Tablo 4.4 de görüldüğü gibi örneklem grubu kitaplarının 9'u (%2,8) Talim Terbiye Kurulundan onay almış ve 315'i (%97,2) onay almamıştır. Taşdemir (2005) yaptığı araştırmada incelenen kitapların % 42'si Talim Terbiye kurulundan onay almıştır. Yine Demircan (2006) 'ın araştırmasından Talim Terbiye Kurulu'ndan izin alınan kitap oranı %18'dir. Her üç araştırmada da genel itibariyle çocuk kitapların Talim Terbiye Kurulundan onay alınmaların çok yetersiz olduğu ortaya çıkmaktadır. Kitapevlerinde çocuklarımıza kolaylıkla ulaşabilen olumsuz özellikler taşıyan kitaplar bulunduğundan, çocuklar için hazırlanacak her türlü kitabın alan uzmanları tarafından yazılmasını, çizilmesini ve basılmasını ve kurumlaşmış bir denetim mekanizması içinde üretilmesini gerekli kılmaktadır (Avcı 2006).

Kitapların Talim Terbiye Kurulu gibi kurulların onayından geçmesi için iyi bir çocuk kitabında bulunması gereken özellikleri (biçimsel, içerik ve resimleme) içermesi gerekmektedir. Yani Talim Terbiye kurulundan geçmiş kitaplar belirli kriterleri içeren kitaplardır. Gönen ve ark. (1995) ülkemizde resimli çocuk kitapları genelde özel sektör tarafından yayımlandığını, devlet tarafından yayımlanan resimli çocuk kitabı ise yok denecek kadar az olduğunu tespit etmiştir. Bu durumun günümüzde de güncel ve geçerli olduğu görülmektedir. Özel yayınevlerinin Talim Terbiye Kurulundan onay almak istediklerinde belli bir ücret ödemek zorunda olduklarından ve yapılan çalışmaların kurul onayından zor geçeceğini düşündüklerinden, Talim Terbiye Kurulu Onayına göndermiyor olabilirler. Bu da çoğu zaman kitapların niteliklerini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu durum çocuk yayınları ile ilgili herhangi bir inceleme ve denetim olanağının bulunmaması gerçeği ile bir arada değerlendirildiğinde, kitap seçimi ve tercihinde ebeveynlerin ve

öğretmenlerin sorumluluğunun daha da artığı ve özenli olmaları gerektiği gerçeğini ortaya koymaktadır.

Tablo 4.5. Kitapların Baskı Sayısı Özelliğine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Gruplar	*f*	%	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
Belirtilmemiş	187	57,7	57,7	57,7
1.Baskı	82	25,3	25,3	83,0
2.Baskı	32	9,9	9,9	92,9
3.Baskı ve üstü	23	7,1	7,1	100,0
Toplam	324	100,0	100,0	

Tablo 4.5 de görüldüğü gibi örneklem grubu kitaplarının 187'sinde (%57,7) baskı sayısı belirtilmemiş, 82'si (%25,3) bir baskı, 32'si (%9,9) iki baskı, 23'ü (%7,1) üç baskı ve üstü, baskı yapmıştır. Tablode görüldüğü gibi örneklem grubundaki kitapların büyük çoğunluğunda baskı sayısı belirtilmemiştir. Gönen ve ark. (2011) yapmış olduğu araştırmada 2005-2009 yılları arasındaki örneklem grubu kitaplarının %22'sinin baskı sayısı belirtilmemişken bu araştırmada oran % 42.3 oranındadır. Demircan (2006)'ın ve Gönen ve ark.(2014) ve (2015) de yapmış oldukları araştırmalarda kitapların tümünde baskı sayısının yazdığı tespit edilmiştir. Bunun nedeni Demircan (2006) yaptığı araştırmada tek yayın evine ait kitapları inceleri, Gönen ve ark.(2014) ve (2015) yaptıkları çalışmalarda belirli yayın evlerinin kitapları incelemeleri, bu araştırmada ise değişik yayın evlerinden basım sayısı kriterine bakılmadan tesadüfi örnekleme yoluyla seçilen kitapların incelenmesi olabilir. Ayrıca baskı sayısının belirtilmesi, kitabın geçmişi ve satışları ile ilgili bilgi vermesi açısından önemlidir. Baskı sayısı, öğretmenler, anne-babalar ve çocuklar açısından ne kadar tercih edildiğinin göstergesi olabilir.

Tablo 4.6. Kitapların Sayfa Sayısı Değişkeni İçin Yüzde ve Frekans Dağılımları

Gruplar	*f*	%	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
20 ve daha az	180	55,6	55,6	55,6
21-29 sayfa	79	24,4	24,4	79,9
30-39 sayfa	58	17,9	17,9	97,8
40 ve daha fazla	7	2,2	2,2	100,0
Toplam	324	100,0	100,0	

Tablo 4.6 da görüldüğü gibi örneklem grubu kitaplarının 180'i (%55,6) 20 sayfa ve daha az, 79'u (%24,4) 21-29 sayfa aralığında, 58'i (%17,9) 30-39 sayfa aralığında ve 7'si (%2,2) 40 ve daha fazla sayfa sayısına sahiptir. Gönen ve ark.(2011) yaptığı ilköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik çocuk kitaplarının içerik, resimleme ve fiziksel özellikler açısından incelendiği araştırmada örnekleme alınan kitapların sadece %3'ü 1-30 sayfa aralığında , %97'si 31-120 sayfa aralığındadır. Yine Gönen ve ark.(2014) 0-3 yaş çocuklarına yönelik 146 resimli çocuk kitaplarının özelliklerini incelendiği araştırmada, örnekleme kitapların 59'unun 7-10, 33'ünün 16-20, 31'inin 11-15, 8'inin 4-6, 7'sinin 21-25, 6'sının 31 ve üzeri ve 2'sinin 26-30 sayfadan oluştuğu saptanmıştır. Körükçü 'nün (2012) okul öncesi çocuklarına yönelik 124 çocuk kitabını çeşitli özellikler açısından incelediği araştırma sonucunda örnekleme alınan kitapların, %68.8'inin 14-16 sayfa aralığında olduğu saptanmıştır. Işıtan (2014) yaptığı araştırmada örnekleme alınan kitapların % 85'inin 24 sayfa olduğu tespit edilmiştir. Turan ve Ulutaş (2016) yaptıkları çalışmada örnekleme alınan kitapların en fazla 16 sayfa olduğu saptanmıştır. Ural (2013) resimli hikaye kitaplarında çocukların ilgi sürelerine uygun olması gerektiğin vurgulamıştır. Işıtan (2014) resimli hikaye kitapları en fazla 32 sayfa olmasını önermiştir. Literatür taramalarında sayfa sayısını bağlayıcı bilgi bulunmamakta fakat sayfa sayısın çocuğun dikkat süresine uygun olması belirtilmektedir. Küçük çocukların dikkat süreleri çok kısa olduğundan ortalama 3 yaşından itibaren anlatılan masalların uzun olmaması gerekmekte, tasvir ve karakter incelemesi yerine bolca hareket ve olay içermesi önerilmektedir (Tanju 2010). Okulöncesi dönem çocuğuna okunan hikaye kitaplarının çok uzun olması çocuğun dikkati dağıtabilir ve hikayeden keyif almasını engelleye bilir.

Tablo 4.7. Kitaplarda Yazar Adı Değişkeni İçin Yüzde ve Frekans Dağılımları

Gruplar	*f*	%	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
Ön kapakta	245	75,6	75,6	75,6
İç kapakta	57	17,6	17,6	93,2
Arka kapakta	8	2,5	2,5	95,7
Yok	14	4,3	4,3	100,0
Toplam	324	100,0	100,0	

Tablo 4.7 de görüldüğü gibi örneklem grubu kitaplarının 245'inde (%75,6) ön kapakta, 57'sinde (%17,6) iç kapakta, 8'inde (%2,5) arka kapakta ve 14'ünde (%4,3) ise yazar adı belirtilmemiştir. Taşdemir (2005) yapmış olduğu araştırmada örnekleme alınan kitaplarda yazar isminin ön kapakta verilme düzeyi yeterli bulunmuştur. Demircan (2006)'ın yapmış olduğu araştırmada örnekleme alınan kitapların %100' de yazar isminin yazıldığı tespit edilmiştir. Gönen ve ark. (2014) yapmış olduğu araştırmada ise kitapların % 95.9' unda, yazar isminin yazdığı tespit edilmiştir. Bu dört araştırma birbirini destekler niteliktedir. Kapakta yazar adının yazması, kapakta bulunması gereken ana unsurlardan biridir. Kitapların kapağında yazar, adının bulunması, kitabı oluşturanlara bir saygı gereğidir (Çınar 2009). Ayrıca çocuk kitaplarında kapak, çocuğun dikkatini çeken ilk biçimsel özelliktir. Yazar adının dış kapak yazılmamışsa, iç kapakta mutlaka yazılması gereklidir (Gültekin, 2008). Yazarı-çizeri olmayan çocuk yayınları, çocuk edebiyatının öncelikli sorunlarından biridir. Çünkü bu tür yayınlar edebiyatının küçümsenmesine zemin hazırlar (Erkul ve ark.2006).

Tablo 4.8. Kitaplarda Resimleyen Adı Değişkeni İçin % ve Frekans Dağılımları

Gruplar	*f*	%	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
Ön kapakta	170	52,5	52,5	52,5
İç kapakta	104	32,1	32,1	84,6
Arka kapakta	10	3,1	3,1	87,7
Yok	40	12,3	12,3	100,0
Toplam	324	100,0	100,0	

Tablo 4.8 de görüldüğü gibi örneklem grubu kitaplarının 170'inde (%52,5) resimleyenin adı ön kapakta, 104'ünde (%32,1) iç kapakta, 10'unda (%3,1) arka kapakta ve 40'inda (%12,3) ise resimleyen adı belirtilmemiştir. Demircan (2006)'ın yapmış olduğu araştırmada incelenen kitapların %88'inde resimleyenin adının yazıldığı tespit edilmiştir. Gönen ve ark.(2014) yapmış olduğu araştırmada ise kitapların %58.2'inde resimleyenin adının yazdığı saptanmıştır. Kitapların kapağında ressam adının bulunması, kitabı oluşturanlara bir saygı gereğidir (Çınar 2009). Resimleyenin adının dış kapak yazılmamışsa mutlaka iç kapakta, yazılması gereklidir (Gültekin, 2008). Yani çocuk kitaplarının en önemli parçasını oluşturan kişinin bilgisinin verilmemesi büyük eksiliktir.

Tablo 4.9. Kitaplarda Yazarlar Tanıtılmış Olma Durumuna Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Gruplar	*f*	%	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
Evet	39	12,0	12,0	12,0
Hayır	285	88,0	88,0	100,0
Toplam	324	100,0	100,0	

Tablo 4.9 da görüldüğü gibi örneklem grubu kitaplarının 36'si %12 yazarlar tanıtılmış, 285'inde ise %42,3 tanıtılmamıştır. Taşdemir (2005) tarafından yapılan araştırmada da çocuk kitaplarını, yazara ait özgeçmiş ve yazarın diğer eserlerine ilişkin bilgi içermesi açısından yeterli bulmamıştır. Gönen ve ark.(2011) yaptığı çalışmada örnekleme alınan kitapların %53'de yazarlar tanıtılmadığı saptanırken, Demircan(2006)'ın yapmış olduğu araştırmada ise bu araştırma bulgusuna zıt olarak kitapların %97'sinde yazarın tanıtıldığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla TÜBİTAK çocuk kitaplarının bu tip bilgilere daha önem verildiği anlamı çıkabilir. Gönen ve ark 2011 yılında yaptıkları araştırmada çocuk kitaplarının %47 de yazar hakkında bilgi verilmediği belirlenmiştir.

Kitaplarda yazar ve yazarın diğer kitaplarıyla ilgili kısa bir bilgilendirme metni yazılmasının, çocukların yazarların dünyasına farklı gözle bakmalarını ve yazarın yaşamını öğrenerek bu alana ilgi duymalarını sağlar. (Tanrıverdi ve Apak ,2008. Akt. Gönen ve ark 2011)

Tablo 4.10. Kitapların Fiyatının Belirtilmiş Olma Durumuna Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Gruplar	*f*	%	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
Evet	66	20,4	20,4	20,4
Hayır	258	79,6	79,6	100,0
Toplam	324	100,0	100,0	

Tablo 4.10 da görüldüğü gibi örneklem grubu kitaplarının fiyatlarının 66'sinda (%20,4) belirtilmiş, 258'inde (%79,6) belirtilmediği saptanmıştır. Taşdemir (2005) yaptığı araştırmada örnekleme alınan kitapların fiyatlarının belirtilme oranı yetersiz olarak saptanmıştır. Demircan (2006)'ın araştırmasında incelenen TÜBİTAK çocuk kitaplarının tümünün arkasında fiyatının yazdığı belirlenmiştir. Gönen ve ark.(2011) yaptığı çalışmada örneklem grubundaki 100 kitabın tümünde fiyatının yazdığı tespit edilmiştir. Yine Gönen ve ark. (2014) yapmış oldukları araştırmada 146 kitabın tümünde kitabın fiyatının yazdığı saptanmıştır.

Tablo 4.11. Kitapların Biçim özelliklerine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Gruplar	*f*	%	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
Dikdörtgen	205	63,3	63,3	63,3
Kare	119	36,7	36,7	100,0
Toplam	324	100,0	100,0	

Tablo 4.11 de görüldüğü gibi örneklem grubu kitaplarının 205'i (%63,3) dikdörtgen, 119'u (%36,7) kare biçimindedir. Gönen ve ark.(2011) yapmış olduğu araştırmada örneklem grubundaki kitaplarının tümü, dikdörtgen şeklinde iken, bu araştırmada incelenen kitapların yaklaşık %36,7'i karedir. Çocuk kitaplarının biçim olarak tasarımı çok önemlidir. Çocuk, kitabı vitrinde gördüğünde beğenmeli ve satın almaya istek duymalıdır. Kitabın klasik kitap biçiminde olması gerekmez; oyuncaklara ya da çeşitli canlı, cansız varlıklara benzetilerek albeni yaratılabilir (Çınar. 2009). Okul öncesi çocuk kitaplarının biçimlerindeki ve boyutlarındaki çeşitlilik çocukların şekil kavramlarını ve küçük-büyük kavramlarını somutlaştırmaları ve kitaba olan ilgilerini sürekli tutmaları açısından da önemlidir.

MEB ve UNICEF (2013) hazırladıkları resimli öykü kitaplarında, iki yaşına kadar çocukların ellerine verilen kitapların, kolay tutma, sahip olma ve benim diyebilme duygusunu tadabilmeleri açısından küçük boyutta olması önerilmektedir. Ural (2013) farklı şekillerdeki çocuk kitaplarına dikkati çekerek dikdörtgen, kare, sekizgen, üçgen, telefon, ayakkabı, kedi, köpek şeklinde kitapların çocuklar için çekici olduğunu belirtmektedir. Her iki araştırmanın sonucuna göre çocuklar için yayınlanan kitapların, çocukların farklı boyutlardaki kitaplarla birlikte olma ihtiyacını yeterince karşılamadığı düşünebilir. Bunun yanında, Demircan (2006) ise, çocuk kitaplarının dikdörtgen veya kare biçiminde, çocuğun seviyesine uygun, 16x23cm büyüklüğünde ve kolay taşınabilir olmasını önermektedir.

Tablo 4.12. Arka Kapakta Kitabın Özeti Belirtilmiş Olma Durumuna Göre Yüzde ve Frekans Dağılımları

Gruplar	*f*	%	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
Evet	130	40,1	40,1	40,1
Hayır	194	59,9	60,1	100,0
Toplam	324	100,0	100,0	

Tablo 4.12 de görüldüğü gibi örneklem grubu kitaplarının 130'unda (%40,1) arka kapakta kitabın özeti belirtilmiş, 194'ünde (%59,9) belirtilmemiştir. Gönen ve ark.(2014) araştırmasında incelenen kitapların % 93.8 de arka kapakta kitabı tanıtıcı bilginin bulunmadığı tespit edilmiştir. Aileler genellikle çocukları için hangi yaşta hangi özelikleri taşıyan kitapların doğru seçim olacağını bilmemektedir. Bu konuda ailelerin bilgi sahibi olabilmeleri için kitaplarda o kitapla ilgili kısa bilgi (yaşa uyguluğu, konusu, teması vb.) yazılması ailelerin ve eğitimcilerin, kitap seçimini kolaylaştıracağından önemlidir (Avcı, 2006).

Tablo 4.13. Kitapların Sayfa Numaraları Belirtilmiş olma Durumuna Göre Yüzde ve Frekans Dağılımı

Gruplar	*f*	%	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
Evet	196	60,5	60,5	60,5
Hayır	128	39,5	39,6	100,0
Toplam	324	100,0	100,0	

Tablo 13' de görüldüğü gibi örneklem grubu kitaplarının 196'inde (%60,5) kitapların sayfa numaraları belirtilmiş, 128'inde (%39,6) belirtilmemiştir. Taşdemir (2005) yaptığı araştırmada incelenen kitapların sayfa numaralarının belirtilmiş olma durumu yeterli bulunmuştur. Demircan (2006) yaptığı çalışmada örneklem grubundaki tüm kitaplarda sayfa numaraları belirtilmiştir.

Tablo 4.14. Çocuk Hikâye Kitaplarının Yayın Yılı Dağılımları

Gruplar	*f*	%	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
2000	6	1,9	1,9	1,9
2001	10	3,1	3,1	5,0
2002	13	4,0	4,0	9,0
2003	8	2,5	2,5	11,5
2004	17	5,2	5,2	16,7
2005	27	8,3	8,3	25,0
2006	22	6,8	6,8	31,8
2007	30	9,3	9,3	41,1
2008	38	11,7	11,7	52,8
2009	31	9,6	9,6	62,4
2010	24	7,4	7,4	69,8
2011	44	13,6	13,6	83,4
2012	25	7,7	7,7	91,1
2013	18	5,6	5,6	96,7
2014	11	3,3	3,3	100,0
Toplam	324	100,0	100,0	

Tablo 4.14' de görüldüğü gibi **"**Yayın Yılı" kategorisine göre incelenen çocuk hikâye kitaplarından, % 1.9'u 2000 yılı, %3.1'i 2001 yılı, % 4'ü 2002 yılı, % 2.5 2003 yılı, % 5.2'si 2004 yılı, %8.3'ü 2005 yılı,%6.3'ü 2006 yılı %9.3'ü 2007 yılı, %11,7'si 2008 yılı, %9,6'sı 2009 yılı, % 7.4'ü 2010 yılı %13,6'sı 2011 yılı, %7,7'si 2012 yılı % 5.6'sı 2013 yılında ve % 3.3'ün 2014 yılında basıldığı saptanmıştır.

Blatt (1972). yaptığı araştırmada 1960-1970 yılları arasında yayınlanan kitapları incelemiştir. Tuncer (1974) yılında yaptığı araştırmada 1960-1972 yılları arasında 622 resimli çocuk kitabını incelemiştir. Güleç ve Gönen (1997) yaptıkları araştırmada 1974-1993 yılları arasında Türkçe basılmış olan 411 resimli öykü kitabını incelemiştir. Işıtan (2005), 1980-2003 yılları arasında basılmış, 45 çeviri, 195 yerli kitap olmak üzere toplam 250 kitap incelemiştir. Dağlıoğlu ve Çakmak'ın (2009) yılında yaptığı araştırmada 1995-2005 yılları arasında basılmış 52'si çeviri, 122'si yerli olmak üzere toplam 174 hikâye kitabını incelenmiştir. Gönen ve ark.(2011) 2005-2009 yıllarında basılan İlköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik 100 kitap incelemiştir. Akyol, (2012) yaptığı araştırmada 2003-2011 yılları arasında okul öncesi çocuklara yönelik Türkçe basılmış yerli ve yabanci 250 resimli çocuk kitabını incelemiştir. Yine Körükçü (2012) yılında yaptığı araştırmada 1987-2010 yılları arasında basılmış 124 kitap incelemiştir. Gönen ve ark.(2014) yaptığı araştırmada 2000-2010 yıllarında basılmış 146 kitap incelemiştir. Yine Gönen ve ark.(2015) yaptığı araştırmada 2000-2010 yıllarında basılmış 150 kitap incelemiştir. Yıldız ve ark.(2016) 2010-2015 yılları arasında 3-8 yaş grubu için yayımlamış 300 kitap incelemişlerdir.

4.2. Kitapların Dış Yapı Özelliklerine ait Bulgular

Bu bölümde örneklem grubu kitaplar ciltleme, boyut, harflerin punto büyüklüğü, kağıt özeliği ve kalitesi, satır arası boşluklar, sayfa tasarımı açısından incelenmiştir.

Tablo 4.15. Kitapların Ciltlenme Özelliklerine Göre Yüzde ve Frekans için Dağılımları

Gruplar	*f*	%	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
Zımbalı	236	72,8	72,8	72,8
Yapıştırmalı	20	6,2	6,2	79,0
Dikişli	20	6,2	6,2	85,2
Spiral	2	,6	,6	85,8
Diğer	46	14,2	14,2	100,0
Toplam	324	100,0	100,0	

Tablo 4.15 de görüldüğü gibi incelenen kitapların 236'sinda (%72,8) zımbalı, 20'sinde (%6,2) yapıştırmalı, 20'sinde (%6,2) dikişli, 2'sinde (%0,6) spiralli ve 46'sında (%14,2) diğer (yapıştırmalı ve dikişli) ciltleme tespit edilmiştir. Gönen ve ark. (2011) yapmış olduğu araştırmada örneklem grubundaki kitaplarının %87'si yapıştırmalı, %8'i dikişli ve %5'i zımbalı iken, bu araştırmada yaklaşık %73'ü zımbalı olduğu tespit edilmiştir. Körükçü' nün (2012) yaptığı çalışmada, incelenen kitapların %66.9'unun sırttan tutkalla yapıştırmalı ve dikişli olduğu saptanmıştır. Gönen ve ark.(2014) yaptıkları araştırmada 146 kitabın 86 tanesi yapıştırma, 57'si dikiş, 2'si spiral /zımbalama, 1'i katlama tekniği ile ciltlendiği tespit edilmiştir. Çocuk kitapları, cilt yapıları açısından dikkate alındığında, en uygun olanı iplik ile dikilmiş ciltleme yöntemidir. Ailede ve çocukta bir okuma alışkanlığının oluşabilmesi için kitapların uzun süre sağlam bir şekilde kalması ve kullanılması gerekmektedir. Zımbalama, yapıştırma veya spiral ciltleme yoluyla ciltlenen kitaplar çabuk dağılmaktadır. Bu durum, kitap kullanımı konusunda ya da kitaplık oluşturma konusunda çocuklarda iyi izlenimler bırakmamakta ve çocuklar için de güvenli kullanım oluşturmamaktadır (Gündüz, 2007).

Araştırmalarda görüldüğü gibi okul öncesi çocuklara yönelik hazırlanan kitapların dayanıklı olması ve çabuk yıpranmaması için dikiş yöntemi tercih edilmelidir. Ancak yayınevleri genellikle ciltlemede zımba yöntemini tercih etmektedirler. Bu durum zımbanın yapıştırmaya göre daha ucuz ve işçiliğinin basit olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Tablo 4.16. Kitapların Boyut Özelliklerine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımı

Gruplar	*f*	%	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
Küçük	14	4,3	4,3	4,3
Orta	54	16,7	16,7	21,0
Büyük	256	79,0	79,0	100,0
Toplam	324	100,0	100,0	

Tablo 4.16 da görüldüğü gibi örneklem grubu kitapların 14'ünde (% 4,3) boyutlar küçük, 54'ünde (%16,7) orta ve 256'sında (%79,0) büyük olduğu tespit

edilmiştir. Araştırma sonucuna bakıldığında örneklemde yer alan kitapların büyük çoğunluğunun büyük boyutlarda basıldığı görülmüştür. Bu araştırmada (20x20) - (16x23) - (13.5x19.5) - (15x21) (en x boy cm) orta boy olarak değerlendirilirken, bu ölçülerden daha küçük olanlar küçük, ölçülerden büyük olanlar büyük olarak değerlendirilmiştir. Güleç ve Gönen (1997) 411 kitap incelediği araştırmada, inceledikleri kitapları boyutlarına göre; büyük boy, orta boy ve küçük boy olarak sınıflandırmış ve incelenen kitaplarda %56.69 büyük boy, %24.09 orta boy, %19.22 küçük boy olduğunu tespit edilmiştir. Yine Gönen ve ark.(2011) yaptığı çalışmada incelenen kitapların tümünün boyutların uygun olduğu görülmüştür. Körükçü' nün (2012) yaptığı çalışmada örnekleme alınan kitapların % 46.9' unun orta boyutta olduğu tespit edilmiştir. Gönen ve ark. (2014) yaptıkları çalışmada kitapların yaklaşık %34'ünün boyutlarının küçük, %54'ünün orta, %12'sinin büyük olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlar yaş grubunun küçüldükçe kitapların ebatlarının da küçüldüğü anlamına gelebilir Turan ve Ulutaş (2016) yaptıkları çalışmada örnekleme alınan 100 kitabın daha çok 27.5 X 19.5 (%21) boyutlarında olduğu tespit edilmiştir.

Hsiao *ve* Chang'e (2016) göre kitapların boyutu, çocukların kitaba olan ilgisini doğrudan etkilemektedir. 3-6 yaşındaki çocuklar, genellikle değişik boyutlardaki (büyüklük) kitapları karıştırmayı, onların sayfalarını çevirmeyi severler (Sever 2007). Çocuklar için hazırlanan kitaplarda hep aynı boyutlardaki kitaplar yerine farklı boyutlardaki kitaplar tercih edilmelidir. Tür-Turla'ya (2005) göre özellikle okul öncesi çocuklar için hazırlanan kitapların hacim ve ağırlık yönünden sorunlar oluşturmamalı, kitaplar çocukların el ve göz yapısına uygun olmalı, çocuklar kitapları oyuncak gibi diledikleri yere götürebilmelidir. Çocukların sürekli olarak aynı boyutta hazırlanmış kitaplar okumaktan hoşlanmadıkları bir gerçektir. Çocuklar değişik büyüklükte kitapları okumaktan ve incelemekten zevk alırlar (Kaya 2011). İlköğretim çağındaki çocuklar için hazırlanacak kitapların ise çocuklarda kitaplık oluşturulması alışkanlığı kazandırmak için kitaplık düzenlemesine uygun boyutlar olan 16X23 boyutlarında olması uygun olur ((Kaya, 2011). Tuncer (1974), Güleç (2005)). Çocuk kitaplarını, boyut bakımından üç grupta toplamıştır. 12-15

cm küçük boy, 16-22 cm orta boy, 22 cm den büyük olanlar büyük boy, 12 cm den küçük olan kitaplar ise minyatür boyutlu kitaplardır.

Tablo 4.17. Metinde Kullanılan Harflerin Punto Özelliklerine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımı

Gruplar	*f*	%	$\%_{gec}$	$\%_{yig}$
Küçük	97	29,9	29,9	29,9
Uygun	219	67,6	67,6	97,5
Büyük	8	2,5	2,5	100,0
Toplam	324	100,0	100,0	

Tablo 4.17 de görüldüğü gibi örneklem grubu kitapların 97'inde (%29,9) puntolar küçük, 219'unda (%67,6) uygun ve 8'inde (%2,5) büyük olarak tespit edilmiştir. Araştırma sonucuna göre; örneklem grubunda yer alan çocuk kitaplarının uygun punto ile yazıldığı görülmektedir. Demircan (2006)'ın araştırmasında incelediği çocuk kitaplarının % 97'de puntoların yeterli olduğu saptanmıştır.

Bu araştırmada 20-24 aralığındaki puntolar " uygun", bu aralıktan daha küçük olanlar "küçük", büyük olanlar ise" büyük" olarak değerlendirilmiştir.

Yayın evlerinin kitap puntolarında belirli bir standardı kullanmamaları, muhtemelen sayfa sayısını azaltmak veya daha büyük resim koymak için küçük puntolu harfler tercih etmelerinden kaynaklanıyor olabilir. Ayrıca okulöncesi dönemindeki çocuklar için hazırlanan kitaplarda kullanılacak harflerin, çocukların yaşlarına uygun olarak, gözü yormayacak özellikte 24, 22, 20 punto büyüklüğündeki harfler kullanılması ve kitaplarda seçilen harflerin boyut, renk ve kalınlıkları izleme-okuma isteği ve kolaylığı yaratması açısından önemlidir (Cengiz 2008 . akt. Kaya 2011).

Ayrıca Glazer (1986) de araştırmasında kitaplarda kullanılan punto ölçülerinin12-36 aralığında kullanılmasının uygun olacağını ifade etmiştir. MEB'in

kitapları değerlendirme yönergesinde ise 6 yaş için 24 punto, 7-9 yaş için 16-18 punto, 10 yaş için 12 punto ve üstü için 11 punto zorunlu kılınmıştır (Tebliğler dergisi Haziran 2007/2597). Bu ölçüler çocuğun görme ve gördüğünü algılama özellikleri göz önüne alınarak saptanmıştır ((Cengiz, 2008 akt. Kaya, 2011).

Tablo 4.18. Fiziksel Niteliklerinin Analizi

Fiziksel Nitelikler	Evet		Hayır	
	F	%	f	%
Kitap mat kâğıda basılmış mı?	187	57,7	137	42,3
Kitap 1. Hamur kağıda basılmış mı?	187	57,7	137	42,3
Satır arası boşluklar uygundur	166	51,4	157	48,6
Sayfaların sağ/sol boşlukları okuma için uygundur.	323	99,7	1	,3
Sayfaların alt/üst boşlukları okuma için uygundur.	324	100	0	0
Sayfalar temizlenmeye uygundur.	322	99,4	2	,6

Tablo 4.18 de görüldüğü gibi örneklem grubu kitaplarının 187'si (%57,7) mat kâğıda basılmıştır. Çocuk kitaplarında, kağıdın çocuğun gözünü yormaması için parlak olmamasına, mat olmasına özen gösterilmelidir (Gültekin 2008). Çocuk kitaplarında kullanılan kağıtlar mat ve sağlam olmalıdır. Kağıdın mat olması göz sağlığı için, sağlamlığı ise kitabın çabuk yıpranmaması ve şeklinin güzelliği açısından önemlidir (Demiray 1975 aktn. Tosunoğlu ve ark. 2006). Küçük çocuklar için hazırlanan yayınlarda mat-beyaz ve kalın kağıt kullanılmalıdır. Ama bu cins kağıt pahalı olduğundan yerine ikinci hamur sarı kağıt kullanılmaktadır. Bu da kitabın çekiciliğini olumsuz etkilemektedir (Erkul ve ark.2006)

Bu araştırmada incelenen kitaplarının 187'si (%57,7) 1. hamur kâğıda basılmıştır. Gönen ve ark.(2011) yapmış olduğu araştırmada örneklem grubu kitapların %47'si 1. Hamur kağıda basılmışken bu araştırmada oran yaklaşık %58'e çıkmıştır. Güleç ve Gönen (1997) 411 kitabı incelediği araştırmada, inceledikleri kitapların iç sayfalarında kullanılan kağıt özelliklerin yetersiz olduğunu saptamıştır. Tosunoğlu ve Kayadibi (2006) yaptıkları araştırmada inceledikleri Kültür Bakanlığı yayınlarının %100 de, Milli Eğitim Bakanlığı yayınlarının ise % 60'ının I. hamur kağıda basıldığı tespit edilmiştir. Çocuk için hazırlanmış kitaplar iyi kalitede ve birinci hamur kağıda basılmalıdır. Kağıt, mürekkebi dağıtmamalı, renkleri

değiştirmemeli kolay yırtılmamalı, çocuğun gözünü yoracak kadar parlak olmamalıdır (Gültekin, 2008). Çocuk kitaplarında kullanılan kâğıdın ince olmaması, sayfalarını çevirme kolaylığı ve sayfalardaki renkli resimlerin daha net baskı vermesini, bir sayfadaki resmin arka sayfadaki resme gölge yapmamasını ve dolayısıyla resmin daha iyi görülebilmesini sağlar (Tür ve Turla, 2005).

Bu araştırmada incelenen kitapların %51,4'ünde satır arası boşluklar uygun, %48,6'sında uygun olmadığı tespit edilmiştir. Demircan'ın (2006) yapmış olduğu araştırmada örneklem grubunu oluşturan kitapların satır aralıklarının uygunlu %88 olarak tespit edilirken, Gönen ve ark. (2014) 0-3 yaş arasındaki çocuklar için yazılmış öykü kitaplarının tümünde satır aralıkları uygun olduğu sonucuna varılmıştır. Okul öncesi çocuk kitaplarının ilk sayfaları geniş aralıklı olmalı ve yazılar birbirine karıştırılmamalıdır. Satır sonunda sözcük bölmesi yapılmamalıdır (Çakmakçı, 2011). Bu araştırmada incelenen kitaplarda, satır arası boşlukların 1cm ve üzeri "uygun" olarak değerlendirilirken, 1 cm den küçük olanlar "uygun değil" şeklinde değerlendirilmiştir.

Bu araştırmada incelenen kitapların %99,7'sinde sayfaların sağ/sol boşlukları okuma için uygun iken %0,3'ünde uygun olmadığı saptanmıştır. Demircan'ın(2006) yapmış olduğu araştırmada örneklem grubunu oluşturan kitapların sağ-sol boşluklarının yeterliliği %35 olarak saptanmıştır. Çocuk kitaplarının sayfa kenarlarında boşluklar (marjlar) bulunmalıdır (en az 1cm.). Özellikle, sayfalar tek sütun halinde düzenlenerek, okuma rahatlığı yaratılmalıdır (Kaya, 2011). Bu araştırmada incelenen kitaplarda sayfaların sağ/sol boşlukları boşlukların 1cm ve üzeri "uygun" olarak değerlendirilirken, 1 cm den küçük olanlar "uygun değil" şeklinde değerlendirilmiştir.

Bu araştırmada incelenen kitapların % 100 'de alt /üst boşluklar uygun olarak tespit edilirken, Demircan'ın (2006) yapmış olduğu araştırmada örneklem grubunu oluşturan kitapların alt üst boşluğun yeterliliği % 32 olarak saptanmıştır. Yine bu araştırmada incelenen kitap sayfalarında, alt/üst boşlukların 1cm ve üzeri "uygun" olarak değerlendirilirken, 1 cm den küçük olanlar "uygun değil" şeklinde değerlendirilmiştir.

Bu araştırmadaki kitapların sağ/ sol, üst / alt boşluklarına dikkat edilirken, sayfadaki satır aralıklarının sıkıştırılarak bu boşlukların sağlandığı anlamına gelebilir.

Bu araştırmada incelenen kitapların %99,4'ünde sayfaların temizlenmeye uygun %0,6'sında uygun olmadığı saptanmıştır. Demircan'ın (2006) yapmış olduğu araştırmada örneklem grubundaki çocuk hikaye kitaplarının % 82'sinin sayfaları temizlenebilirken bu araştırmada oran %99,4'dür. Bu araştırmada incelenen kitap sayfaları, nemli bez ile silindiğinde yırtılmıyorsa, deforme olmuyorsa "uygun", yırtılıyor veya deforme oluyorsa "uygun değil" şeklinde değerlendirilmiştir.

4.3. Kitapların İç Yapı Özelliklerine ait Bulgular

Bu bölümde örneklem grubu kitaplarının iç yapı özelliklerine ait bulgular yer almıştır.

Tablo 4.19. İç Yapı Özelliklerinin Yüzde ve Frekans Dağılımları

İç Yapı Özellikleri	Her zaman		Kısmen		Hiçbir zaman	
	f	%	f	%	f	%
Kitapta yabancı kelimeler kullanılma durumu	270	83,3	54	16,7	0	0
Kitapta güncel Türkçe kelimeler kullanılma durumu	313	96,6	11	3,4	0	0
Kitaptaki cümlelerin, dil bilgisi kurallarına uygun olma durumu	304	93,8	20	6,2	0	0
Kitapta noktalama kurallarına uyulma durumu	322	99,4	2	,6	0	0
Kitaptaki cümlelerin, açık ve anlaşılır olma durumu	257	79,3	67	20,7	0	0
Kavramların açık ve anlaşılır olma durumu	272	84	52	16	0	0
Kitapta kısa paragraflara yer verilme durumu	192	59,6	115	35,2	17	5,2
Kitapta basit cümleler kullanılma durumu	170	52,5	148	45,7	6	1,9

Tablo 4.19. İç Yapı Özelliklerinin Yüzde ve Frekans Dağılımları

İç Yapı Özellikleri	Evet		Hayır	
	F	%	F	%
Hikayenin giriş gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşma durumu,	310	95,7	13	4,3
Kitabın adının konu ile bağdaşma durumu	324	100	0	0
Kitapta etik değerlere yer verilme durumu,	230	71	94	29
Kitapta evrensel değerlere yer verilme durumu,	274	84,6	50	15,4
Konuların öğretici ve düşündürücü olma durumu,	321	99,1	3	,9
Kitapta argo kelimelerin olmama durumu,	300	92,6	24	7,4
Kitapta mecaz kelimeler olmama durum	306	94,4	18	5,6
Konunun, hikayenin yer ve zaman durumu ile uyumlu olma durumu	322	100	0	0
Karakterlerin, hikayenin yer ve zaman durumu ile uyumlu olma durumu	324	100	0	0
Kitabın konusunun, çocuğun günlük yaşam deneyimlerini kapsama durumu	235	72,5	89	27,5

Tablo 4.19 da görüldüğü gibi örneklem grubu kitaplarının **"**Kitapta yabancı kelimeler kullanma durumu" ifadesi için % 83,3'ü her zaman, % 16,7'si kısmen olarak tespit edilmiştir. Demircan'ın (2006) araştırmasında örneklem grubundaki TÜBİTAK çocuk hikaye kitaplarında yabancı kelimelerden yaklaşık % 6'inde yeterince arındırılmadığı tespit edilmiştir. Gönen ve ark. (2014) yaptıkları araştırmada % 82.9'unda yabancı kelime olmadığı tespit edilmiştir. Bu üç araştırma da birbirini destekler. Oysa özellikle çocuk kitapları eski ve yabancı sözcüklerden arındırılmalı, anlaşılır ve rahat bir anlatım dili benimsenmelidir.

Bu araştırmada, **"**Kitapta güncel Türkçe kelimeler kullanma durumu " ifadesi için % 96,6'sı her zaman, % 3,4'ü kısmen olarak tespit edilirken, Demircan'ın (2006) araştırmasında % 97 oranında güncel Türkçe kullanıldığı saptanmıştır.

Bu araştırmada **"**Kitaptaki cümlelerin, dil bilgisi kurallarına uygun olma durumu" ifadesi için %93,8'i her zaman, %6,2'si kısmen olarak tespit edilmiştir. Çocuklar kitaplardan, dil gelişim açısından çok önemli olan cümle yapısındaki doğru özne, nesne, yüklem, sıfat ve tümleç sıralamasını öğrenirler (Alpöğe,1991 ve Özkan 2001).

Bu araştırmada **“**Kitapta noktalama kurallarına uyulma oranı % 99,4’ü her zaman, % 0,6’sı kısmen iken Gönen ve ark. (2014) yaptığı çalışmada örneklem grubundaki kitapların % 100’ünde noktalama kurallarına dikkat edildiği belirtilmiştir. Yine Gönen ve ark. (2014) yaptıkları araştırmada örnekleme alınan 146 kitabın tümünde ve 2015 yılında yaptıkları araştırmada 150 kitabın hepsinde noktalama işaretlerine uyulduğu saptanmıştır. Taşdemir (2005) yaptığı araştırmada kitaplarda imla ve noktalamanın doğru kullanılması % 8 yeterli bulunmuşken, % 8 kısmen yeterli, % 84 oranında yeterli ve çok yeterli bulunmuştur. Noktalana işaretleri, konuşmadaki vurgu, ezgi ve duraklamalar da, okunanları ve söylenenleri anlamada yardımcı olduğundan çok önemlidir.

Bu araştırmada **“**Kitapta cümlelerin, açık ve anlaşılır olma” ifadesi için %79,3’ü her zaman, %20,7’si kısmen olarak tespit edilmiştir. Taşdemir (2005) yaptığı araştırmada cümlelerin açık ve anlaşılır olma durumu %3 çok yetersiz olarak belirtilirken, % 32 çok yeterli olarak saptanmıştır. Yazarların ve metin denetimini yapan kişilerin bu konuda daha hassas ve özenli olması gerektiğini göstermektedir. Kitaplar, çocukların konuları rahatlıkla anlayabilecekleri, dillerini geliştirebilecekleri, yalın, düzgün bir dil ile yazılmalıdır (Toksöz, 2006). Ayrıca kitaplarda açık, anlaşılır dil kullanılması hem çocuk ile kitap arasında daha sıkı bağ kurmasına sebep olabilir hem de o yazarın/yayın evinin diğer kitaplarının okunmasına sebep olabilir.

Bu araştırmada **“**Kitapta kavramların açık ve anlaşılır olma durumu ” ifadesi için % 84’ü her zaman, % 16’sı kısmen olarak tespit edilmiştir.

Bu araştırmada **“**Kitapta kısa paragraflara yer verilme durumu ” ifadesi için % 59,6’sı her zaman, % 35,2’si kısmen ve % 5,2’si hiçbir zaman olarak saptanmıştır. Taşdemir (2005) yaptığı araştırmada paragraf uzunluklarının seviyeye uygunluğu % 8 yetersiz, % 7 kısmen yeterli, % 53 yeterli, %32 çok yeterli olarak tespit edilmiştir. Çocuk kitaplarında, paragraflar çok uzun olmamalı çocuğun ilgisini çekebilecek hareketli olay ve durumlara yer verilmelidir (MEGEP 2013).

Bu araştırmada **"**Kitapta basit cümleler kullanılma durumu" ifadesi için %52,5'i her zaman, %45,7'si kısmen ve %1,9'u hiçbir zaman olarak değerlendirilmiştir niteliktedir. Okulöncesi çocuklarına yönelik hazırlanan kitaplarda tek özneli cümleler kurulmalı, aynı cümle içerisinde birkaç kavram karıştırılmamalı ve dolaylı cümle yapısından kaçınılmalıdır (Kaya, 2011).

Tablo 4.19 de görüldüğü gibi örneklem grubu kitaplarının "Hikâye giriş gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşma durumu" ifadesi için %95,7'si evet, %4,3'ü hayır seçeneği tespit edilmiştir.

Bu araştırmada **"**Kitabın adının konu ile bağdaşma durumu" ifadesi için %100'ü evet olarak tespit edilmiştir.

Bu araştırmada " Kitapta etik değerlere yer verilme durumu" ifadesi için %71'i evet, %29'u hayır seçeneği tespit edilmiştir.

Bu araştırmada **"**Kitapta evrensel değerlere yer verilme durumu" ifadesi için %84,6'sı evet, %15,4'ü hayır olarak tespit edilirken, Demircan'ın (2006) kitapta evrensel değerlere yer verme durumuna baktıklarında %68 yeterli olduğu görülmüştür. 3–6 yaş yani okul öncesi dönem, resimli kitap okuma için önemli bir dönemdir. Aynı zamanda 3–6 yaş, çocuğun bireyselliğinin şekillendiği önemli bir zaman aralığıdır. Bu döneme yönelik hazırlanan kitaplarda, yerel değerlerin yanı sıra, öncelikle evrensel değerlerin yer alması, okul öncesi çocuklarının eğitiminin niteliği açısından önem arz etmektedir (Uğurlu, 2013). Değer aktarımında, yazara göre "iyi, doğru, yararlı" değil, ulusal ve evrensel değerler ölçü alınmalıdır (Çınar, 2009).

Bu araştırmada **"**Kitapta Konuların öğretici ve düşündürücü olma durumu" ifadesi için %99,1'i evet, %0,9'u hayır olarak tespit edilmiştir. Çocuklar için hazırlanan kitaplarda, çocuğun gelişim düzeyine uygun konuları ele alınmalı, dil yalın, kavramlar açık olmalıdır. Konular çocukların ilgisini çekecek şekilde sunulmalı, çocukları eğlendirmeli aynı zamanda öğretici ve düşündürücü olmalıdır.

İnsanı ve çevresini tanıtmalı, denemeci, araştırmacı, eleştirici, yani özgür düşünceli bir insan yetiştirmeyi amaçlamalıdır. Çocuğun kendisini tanımasına, kişiliğini geliştirmesine katkıda bulunmalıdır (Yörükoğlu,1996). Konular çocuğun seviyesine uygun, onun fikir ve duygusal gelişimine katkıda bulunan, hayal gücünü, zekasını, düşünme ve karar verme yeteneğini geliştirecek nitelikte ve eğlendirici özelikte olmalıdır. Kitap adının konu ile bağdaşmasına özen gösterilmelidir (Yüksel, 1987).

Bu araştırmada **"**Kitapta Argo kelimelerin olmama durumu " ifadesi için %92,6'sı evet, %7,4'ü hayır olarak tespit edilmiştir, Özkan (2001) yapmış olduğu araştırmasında incelenen resimli kitaplarda, hiç argo kelime kullanılmadığı görülmüştür. Fakat masal ve öykü kitaplarında 1967 yılına göre 1997 yılında artış olduğu gözlenmiştir. Gönen ve ark. (2014) yapmış olduğu araştırmada kitapların %10'unda argo kelime/cümleler kullanılırken bu araştırmada oran %7,4'e düşmüştür. Demircan'ın (2006) yaptığı araştırmada argo kelimeler kullanılmamasının yeterli olma durumu % 94 olarak tespit edilmiştir. Görüldüğü gibi yaklaşık %7,4'ünde argo kelimelere yer verildiği tespit edilmiş ve bu sonuç farklı araştırmalarda da çıkmıştır. Bu oran az gibi görünse de hedef kitle düşünüldüğünde, yazarların bu konuda daha hassas olmalarının önemi açıktır.

Bu araştırmada **"**Kitapta Mecaz kelimelerin olmama durumu" ifadesi için %94,4'ü evet, %5,6'sı hayır seçeneği tespit edilmiştir. Pektaş ve Kangal (2015) yaptığı çalışmada incelenen kitapların %41'inde hiç mecaz ifade görülmediği saptanmıştır.

Bu araştırmada **"**Kitapta Konunun, hikâyenin yer ve zaman durumu ile uyumlu olma durumu" ifadesi için %100'ü evet seçeneği tespit edilmiştir.

Bu araştırmada **"**Kitapta Karakterlerin, hikâyenin yer ve zaman durumu ile uyumlu olma durumu" ifadesi için %100'ü evet seçeneği tespit edilmiştir.

Bu araştırmada **"**Kitabın konusunun, çocuğun günlük yaşam deneyimlerini kapsama durumu " ifadesi için %72,5'i evet, %27,5'i hayır seçeneği belirtilmiştir.

Demircan (2006) yaptığı araştırmada kitabın konusunun, çocuğunun yaşantısıyla uygun olma durumu % 47 olarak saptanmıştır. Bu araştırmadaki bulgu, Demircan (2006) yaptığı araştırmaya göre daha yüksek görünse de yeterli değildir. Bu oran özellikle, hikaye kitapları bazında mutlaka yükseltilmesi gerekmektedir. Çünkü çocuk kendi yaşantısından bir şeyler bulduğunda temayı ve mesajları içselleştirmesi daha kolay olacaktır.

4.4 Kitapların Resimlendirme Özelliklerine ait Bulgular

Bu bölümde örneklem grubu kitaplarının resimleme özelliklerine ait bulgular yer almıştır.

Tablo 4.20. Kitapların Resimlendirme Özelliklerine göre Yüzde ve Frekans Dağılımı.

Resimlendirme	Evet		Hayır	
	F	%	F	%
Kapak resimlerinin kitabın içeriği ile uyumlu olma durumu	324	100	0	0
Resimlerin anlatımının güçlü olma durumu	314	96,9	10	3,1
Resimlerin renkli olma durumu	319	98,5	5	1,5
Aynı sayfadaki resimlerle metinler birbirlerini tamamlama durumu	321	99,1	3	,9

Tablo 4.20. Kitapların Resimlendirme Özelliklerine Göre Yüzde ve Frekans Dağılımı

Resimlendirme	Her zaman		Kısmen		Hiçbir zaman	
	f	%	f	%	f	%
Resimlerde ayrıntılara dikkat edilme durumu	276	85,2	48	14,8	0	0
Resimlerin rahat görülebilecek büyüklükte olma durumu	316	97,5	8	2,5	0	0
Her sayfanın yaklaşık 3/4resim ¼ yazı olma durumu	265	81,8	49	15,1	10	3,1
Resimlerde duygu ifadelerine yer verilme durumu	96	29,6	191	58,6	37	11,4

Tablo 4.20 de görüldüğü gibi örneklem grubu kitaplarının %100'ünde kapak resimlerinin kitabın içeriği ile uyumlu olduğu tespit edilmiştir. Demircan'ın (2006) araştırmasında kapak resminin içerikle uygun olmaması ve resimlerin anlaşılır olmaması, aynı sayfadaki resimlerle metnin uyumlu olmaması durumları sadece %3 oranındadır. Gönen ve ark.(2014) yaptıkları araştırmada kitapların %98,2'sinde kapak resimleri ile konunun uyumlu olduğu tespit edilmiştir. Tüm bu sonuçlar bu araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Çocuk kitaplarında kapak resimleri canlı, çekici ve kitabın içeriği ile uyumlu olmalıdır. Resimler, kitabın konusuyla uyumlu olmalıdır (Güleç ve Gönen, 1997).

Kitapların %96,9'unda resimlerin anlatımının güçlü olduğu %3,1'inin uygun olmadığı saptanmıştır. Gönen ve ark.(2014) 0-3 yaş için yapmış oldukları araştırmada resimlerin anlatım gücünün yüksekliğini % 98.6 olarak tespit edilmiştir. Gönen ve ark. (2014) tarafından yapılan araştırmada, kitaptaki resimlerin %99,1'inde kitaptaki resimler basittir, konuya uygundur ve anlaşılabilir olduğu saptanırken, %82,0'ikisinde ise resmin anlatımının güçlü olduğu tespit edilmiştir. Bu üç araştırma paralellik göstermektedir. Fang (1996)'de çocuk kitaplarındaki resimlerin çocuğun karakterleri zihninde oluşturmasında önemli bir yeri olduğunu ve resimlerin temayı geliştirmede etkili olduğunu vurgulamaktadır. Okul öncesi dönemde okumayı bilmeyen çocuğa hikayeyi anlatmak gerektiğinden, kitaplardaki resimlerin kolay yorumlanabilmesi, sanat değeri taşıması, çizimlerinin çocuğun dünyası, ruhsal yapısı ve zihinsel gelişimi göz önüne alınarak çizilmesi gerekmektedir (Gönen, 1989).

Kitapların %98,5'inde **r**esimlerin renkli olduğu, %1,5'inde renkli olmadığı tespit edilmiştir. Gönen ve ark.(2015) yaptığı çalışmada örneklem grubundaki kitapların %98'i renkli, %2 siyah-beyaz % 1' fotoğraf olduğu, yine Gönen ve ark.(2011) yapmış olduğu başka bir araştırmada kitaplardaki resimlerin %47,5'in renkli olduğu tespit edilmiştir. Demircan'ın(2006) yaptığı çalışmada ise %80 renkli iken bu araştırmada oran %98,5'e çıkmıştır. Eskiye nazaran baskı maliyetinin azalması yeni kitapların renkli hale dönmesine sebep olabilir.

Kitaplarda %99,1'i aynı sayfadaki resimlerle metinler birbirlerini tamamlama durumu evet olarak %0,9'u hayır olarak belirlenmiştir. Gönen ve ark.(2011) yapmış olduğu araştırmada metin ile resim arasındaki ilişki oranı %76,5 iken bu araştırmada oran %99,1'e çıkmıştır. Gönen ve ark. (2015) de yaptığı çalışmada resim metin ilişkisinin %98.33 olduğunu saptamıştır. Körükçü (2012) okul öncesi eğitime yönelik çocuk kitaplarını çeşitli özellikler açısından incelediği çalışmasında, kitapların %96.7'sinde bulunan resimlerin metin ile ilişkisi olduğunu saptamıştır. Yamaguchi, Kuroda ve Inagaki (2013) tarafından yapılan araştırmada Çocuk kitaplarının resimleme özelliklerini içeren kriterlerin büyük çoğunluğunda olumlu sonuçlar tespit edilmiştir. Yıldız ve ark.(2016) yaptıkları araştırmada %95.6 olarak tespit etmişlerdir. Brookshire ve ark. (2002) tarafından yapılan araştırmada ise çocukların canlı ve gerçeğe yakın resimler içeren kitapları okumayı tercih ettikleri, resimlerin çocuğun kitap okumaya ilgisini etkilediği, resim ve metin ilişkisini olan kitapların çocukların kitabı anlamasını etkilediği sonuçları elde edilmiştir. Resimli çocuk kitapları vermek istediği iletiyi bazen hiç sözcük kullanmadan lokomotif gibi sıralanmış resimler aracılığıyla ileten kitaplardır. Resimli kitap tasarımında resim-yazı bütünlüğünü sağlamanın en önemli noktası; yazının resme göre doğru bölünmesi, mekan, zaman ve figürlerin bu bağlantı içinde, tutarlı bir sağlamlıkla bir araya getirilmesidir. Böylece resim ve yazı birbirini destekler ve etkisini artırır (Kaya, 2006). Çocuk kitaplarındaki resimler, kitap seçiminde önemli rol oynar. Bununla beraber kitabın dikkat çekiciliği ve öykü metnini tamamlaması açısından da önemlidir. Okulöncesi dönemde çocuk, henüz okuyamadığı için resmin kendisiyle konuşmasını ister. Eğer resimli öykü kitaplarındaki resimler çocuğun ilgisini çeker ve çocukta bir merak uyandırırsa, bu durum daha sonrası için de okumaya karşı ilgi duyulmasını sağlayacaktır (Şahin, 2014). Çocuklar kitapta metni ve ona ait resmi aynı sayfada görmelidir. Bu çocuğun görsel ve işitsel algılamayı bütünleştirmesi için önemlidir. (Tür ve Turla, 2005) Bu nedenlerle çocuklara hitap eden kitapların nitelikli resimler içermesi gerektiği ve resimlerin mutlaka metinle ilişkili olması gerektiği söylenebilir.

Bu araştırmada örneklem grubu kitaplarının % 85,2'sinde **"**Resimlerde ayrıntılara dikkat edilme durumu" ifadesi için her zaman, %14,8'i kısmen seçeneği seçilmiştir. Demircan'ın (2006) araştırmasında resimlerde ayrıntılara dikkat edilmemesi %15 oranında olup bu araştırma bulgusu ile paralellik göstermektedir. Gönen ve ark. (2015) yaptığı araştırmada resimlerin % 36'sının detaylı, % 76'sının yalın olduğu saptanmıştır. Resimlerde anlatılan olaylar devamlılık göstermeli ve birbirine bağlı olmalıdır. Resimdeki detaylar çocuğun yaş seviyesine uygun olmalıdır. 2-5 yaş çocuklarında çok fazla detay kafalarını karıştırabilir. 6-7 yaş çocukları ise ayrıntıya inmeyen, detaylı olmayan resimler sıkar. Resimler çocukların anlayabileceği düzeyde olmalıdır (Norton, 1987).

Bu araştırmada **"**Resimlerin rahat görülebilecek büyüklükte olma durumu" ifadesi için %97,5'i her zaman, %2,5'i kısmen seçeneği seçilmiştir. İyi bir resimli kitap, öyküyü resim sanatıyla anlatır (Anderson, 2010. Akt. Şahin 2014).

Bu araştırmada **"**Her sayfanın yaklaşık 3/4resim ¼ yazı olma durumu" ifadesi için %81,8'i her zaman, %15,1'i kısmen ve %3,1 hiçbir zaman seçeneği seçilmiştir. Gönen ve Güleç ve Gönen (1997) inceledikleri kitapların %77,61'inin "bol resimli" olduğunu, yıllar itibari ile resim yönünden zengin kitap sayısının arttığını belirtmektedirler. Gönen ve ark. (2014) 0-3 yaş çocuklarına yönelik yapmış oldukları araştırmada kitaplarının ¾ oranında resme ¼ oranında yazıya sahip olması durumu %90,4 olarak tespit edilmiştir. Bu araştırma ile paralellik göstermektedir. Okul öncesi dönem çocukları için hazırlanan kitapların kimi zaman tamamı resim ile kaplı olabilirken, kimi zaman ¼'i yazı ve ¾' ü ise resim olacak şekilde hazırlanması gerektiği kabul edilmektedir (Gönen, Uludağ, Tüfekçi ve Tanrıbuyurdu, 2014; Güleç ve Gönen, 1997, Kaya 2011; Tür ve Turla, 1999, Turan ve Ulutaş, 2016) Işıtan (2014) ise kitapların hepsinde "bol resim, az yazı" kullanıldığını tespit etmiştir. Bütün bu çalışmalar sonucunda zaman içerisinde resimli hikaye kitaplarının, resim yazı oranı açısından olumlu bir gelişme gösterdiği anlaşılmaktadır. Okulöncesinde çocuklar kimi zaman tamamı resim olan kitapla oyalanabilirken, kimi zaman 1/4 ve 3/4 oranında yazı ve resim ağırlığından hoşlanır (Kaya, 2011).

Bu araştırmada **“**Resimlerde duygu ifadelerine yer verilme durumu” ifadesi için %29,6’sı her zaman, %58,6’sı kısmen ve %11,4’ü hiçbir zaman seçeneği seçilmiştir. Işıtan (2005) tarafından yapılan araştırmada, incelenen resimli çocuk kitaplarında “güler yüzlü olma, mutlu yüz ifadesine sahip olma” özelliği yüksek oranda bulunmuştur. Resimli çocuk kitaplarında sayfalar dolusu yazı ile verilebilecek bir duygu, düşünce veya bilgi bir resimle kolay bir şekilde aktarılabilir. Bassa, (2013)’ e göre çocuklar herhangi bir açıklamaya gerek duymadan, resimlerle iletişim kurabilir, resimlerde bir öykü bulabilirler. Duygular, okulöncesi dönemdeki çocuklar için algılanması güç soyut kavramlardır. İşte bu noktada çocukların dil, bilişsel, kişilik ve toplumsal gelişimine uygun olarak hazırlanmış nitelikli kitaplar, çocukların duygularını dile getirecektir. Resimli kitaplarda yer alan karakterler, yaşadıkları olaylar ve sergiledikleri duygu durumlarının dilsel ve görsel ifadeleri ile çocuk, duyguları resimli kitaplar sayesinde keşfedecektir (Şahin, 2014). Resimler, yazarın sözle anlattığını fakat kitabı birebir resmetmek yerine, olaylardaki duyguyu verebilmelidir (Kaya, 2011). Bu araştırmadaki tüm resimlerde olmasa da genel olarak resimlerde duyguya yer verildiği tespit edilmesi, çocuk kitaplarında resimlendirme işleminin başarılı bir şekilde yapıldığı anlamına gelebilir.

Tablo 4.21. Çocuk Hikâye Kitaplarının Konularına Göre Dağılımları

Gruplar	*f*	%
1-Aile	17	3,2
2-Arkadaşlık	30	5,7
3-Ben	15	2,9
4-Değerler	69	13,2
5-Dileklerimiz-Hayallerim	10	1,9
6-Doğa ve Çevre	46	8,8
7-Doğum günü	6	1,1
8-Duygular ve Davranışlar	62	11,8
9-Duyu organları	4	0,8
10-Dünya ve Uzay	9	1,7
11-Eğlence	10	1,9
12-Farklılıklar	14	2,7
13-Hastalık	3	0,6
14-Hayal gücü	5	1,0
15-Hayvanlar	73	13,9
16-Kavramlar	38	7,3
17-Kitaplar	2	0,4
18-Kurallar	2	0,4
19-Macera	6	1,1
20-Matematik	4	0,8
21-Meslekler	27	5,2
22-Mevsimler	3	0,6
23-Müzik	2	0,4
24-Nesneler	4	0,8
25-Oyun	6	1,1
26-Ölüm	2	0,4
27-Özgürlük	4	0,8
28-Özgüven	10	1,9
29-Sağlık	16	3,1
30-Seyahat	8	1,5
31-Sorumluluk	6	1,1
32-Taşıtlar	2	0,4
33-Vücudumuz	2	0,4
34-Zaman	2	0,4
35-Diğer	5	1,0
Toplam	324	

Tablo 4.21 de görüldüğü gibi örneklem grubu kitaplarının 35 konu kategorisine göre incelenen kitapların; % 0.4'ü Kitaplar, %0.4'ü Kurallar, %0.4'ü Müzik, % 0.4'ü Ölüm, % 0.4'ü Taşıtlar, %0.4'ü Vücudumuz, % 0.4'ü Zaman, % 0.6'sı Hastalık, % 0.6'sı Mevsimler, %0.8'i Duyu Organları, %0.8'i Matematik,

%0.8'i Nesneler, % 0.8'i Özgürlük, %1.9'u Dileklerimiz- Hayallerimiz, % 1.9'u Eğlence, %1.9'u Özgüven, %2.7'si, %2.9'u Ben, % 3.1' Sağlık, % 3.2'si Aile, %5.2'si Meslekler, %5.7'si Arkadaşlık, % 7.3'ü Kavramlar, %8,8'i Doğa ve Çevre, %11,8'i Duygular ve Davranışlar, %13,2'si Değerler, %13,9'u Hayvanlar konularında olduğu belirlenmiştir. Görüldüğü gibi araştırmaya alınan kitaplarda sırasıyla en fazla kavramlar, doğa ve çevre, duygular ve davranışlar, değerler ve hayvanlar konularına yer verilmiştir. Uzmen (1993) 1970-1993 yılları arasında basılmış olan Türkçe ve İngilizce resimli öykü kitaplarının konularının incelendiği çalışmasında; Türkçe kitaplarda en fazla "sosyal ilişkiler" İngilizce kitaplarda ise "ben" konusunun ele alındığı saptanmıştır. Işıtan (2005), 1980-2003 yılları arasında Türkiye de Türkçe basılmış 45 çeviri, 195 yerli kitap olmak üzere toplam 250 kitap ile yaptığı çalışma sonucunda; örneklemi oluşturan resimli çocuk kitaplarının en fazla işlenen genel konusunun akran ve çevre ilişkileri olduğu, en az ise akademik durum ve fiziksel görünüm olduğu tespit edilmiştir. Erbay ve Aydoğan (2006) yaptığı araştırmada örneklem grubunu oluşturan kitaplarda işlenen konular toplam 16 başlık altında ele alınmış ve sırasıyla, sosyal ilişkiler, davranış problemleri, eğlence ve macera, hayvanlar, doğa ve çevre, evimiz –ailemiz, sağlığımız-vücudumuz, mevsimler ve gökyüzü, bitkiler, taşıtlar-trafik, okulumuz, meslekler, ben ve en son olarak kitaplar konuları ele alınmıştır. Gönen ve ark. (2011) yapmış olduğu araştırmada örneklem grubunu oluşturan çocuk kitaplarının %12,4'ünün doğa bilinci ve hayvan sevgisi konusunda olduğu saptanmış, bu araştırmada ise toplamda %22,7'si bu konuları işlemiştir. Bütün bu araştırmalar günümüzde daha fazla doğa ve hayvan sevgisi konularında kitapların yazıldığı anlamına gelebilir. Yine Işıtan'ın 2014 de yaptığı araştırmada olumlu aile ilişkilerine yönelik konuların fazla olduğunu, tespit etmiştir. Yine Gönen ve ark. (2011) yapmış olduğu araştırmada aile, arkadaşlık ve dostluk konuları kitapların %26,7'sinde işlenirken bu araştırmada toplam oran %8,9'dur. Yani çocuk kitaplarında daha az bu konulara yer verildiği anlamına gelebilir. Körükçü (2012) okul öncesi eğitime yönelik çocuk kitaplarını çeşitli özellikler açısından incelediği çalışmada %50'inin sosyal yaşam ile ilgili konulardan oluştuğunu saptanmıştır. Turan ve Ulutaş (2016) yaptığı çalışmada incelenen kitaplarda 39 ayrı konun yer aldığı en fazla sosyal ilişkiler, öz güven, yardımlaşma, aile, duygular ve arkadaşlık konularına yer verildiği tespit edilmiştir.

Çocukların duygu, düşüncelerinin olumlu olması, yüreklerinde ve belleklerinde hümanist duyarlılıklar oluşması için, çocuk kitaplardaki konular kaynağını sevgiden almalıdır. Çocuk kitaplarında ele alınan konular, çocuklarda, güven duygusunu artırmalı, çocukların Güldürü duygusunu geliştirmeli, onları eğlendirip dinlendirirken eğitmelidir. Sever (1995) ve Uzmen ve Mağden'e (2002) göre ise okulöncesi dönem çocuklarına hitap etmek amacıyla hazırlanmış olan resimli çocuk kitaplarının içeriklerinde, paylaşma, yardım etme, işbirliği yapma, teselli etme gibi prososyal davranışları destekleyici konulara önem verilmesi gerekmektedir. Gönen ve ark. (2014) çocukların belli yaşlarda belli konulara karşı ilgi ve merakını karşılamak için makineler, taşıt ve trafik, cinsiyet, haberleşme, dünya ülkeleri, aile bireyleri, ev, zaman ve hastalık kavramıyla ilgili konulara yer verilmesi gerektiği söylemiştir. Seçilen konular, insanlar, olaylar, durumlar arasındaki benzerlikler vurgulanmalı ancak farklılıkların da varlığına dikkat çekerek bakış açısı kazandırmalı ve yaratıcılığı desteklemeli, çocuklarda olumlu duygular, alışkanlıklar ve düşünceler geliştirebilmelidir (Tugrul ve Feyman, 2006). Bu araştırmada ve daha önce yapılan araştırmalarda da görüldüğü gibi aile ile ilgili konuların daha az işlendiği görülmektedir.

BÖLÜM 5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1 Sonuç

Bu araştırmada, 2000-2014 yılları arasında okulöncesi dönem çocukları için yayınlanmış olan hikaye kitaplarının dış yapı, iç yapı ve resimleme nitelikleri açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçlara ek olarak kitapların künye bilgileri incelenmiştir. Bu doğrultuda araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Kitapların Künye bilgilerinin incelenmesine ilişkin sonuçlar

Bu araştırmada incelenen kitaplarının 221'inin (%68,2) yaş grubu belirtilmemiş, 13'ü (%4) 3-4 yaş, 60'ı (%18,5) 5-6 yaş ve 30'u (%9,3) 7 ve üzeri yaş grubu olduğu tespit edilmiştir. Taşdemir (2005) yaptığı çalışmada incelediği kitapların % 72'isinde yaş gurubunun belirtilmediği tespit edilmiştir. Örneklem grubundaki kitaplarının 9'u (%2,8) Talim Terbiye Kurulundan onay almış ve 315'i (%97,2) onay almamıştır. Örneklem grubundaki kitaplarının 187'sinde (%57,7) kitabın baskı sayısı belirtilmemiştir. Örneklem grubunu oluşturan kitapların yaklaşık %45'inin sayfa sayısı 21 ve daha fazladır. Örneklem grubunu oluşturan kitapların %4,3'ünde yazar adı belirtilmemiştir. Örneklem grubunu oluşturan kitapların yaklaşık %12'sinde resimleyenin ad-soyada bilgisine yer verilmemiştir. Örneklem grubunu oluşturan kitapların yaklaşık %88'sinde yazarlar hakkında bilgilendirme yazısı yoktur. Örneklem grubunu oluşturan kitapların %58'inin baskı sayısı, %79,6'sının fiyat bilgilerine yer verilmediği görülmüştür. Örneklem grubunu oluşturan kitapların %63,3'ünün dikdörtgen, %36,7'sisnin kare şeklinde olduğu tespit edilmiştir. Örneklem grubunu oluşturan kitapların %39,8'inin arka kapağında özet varken diğerlerinde özet olmadığı tespit edilmiştir. Yine kitapların sadece %60,4'ünde sayfa numaralandırmasının olduğunu tespit edilmiştir.

İncelenen kitapların yaklaşık %25'inin 2000-2005 yılları arasında, %26,5'inin 2006-2008 yılları arasında, %30'unun 2009-2011 yılları arasında, diğerlerinin de 2012-2014 yılları arasında basıldığı tespit edilmiştir. 2005 yılı ve daha yeni baskıların ağırlıklı olduğu tespit edilmiştir.

İncelen Kitapların Dış Yapı özeliklerine ilişkin sonuçlar

Kitapların dış yapı özelikleri, ciltleme, boyut, harflerin punto büyüklüğü, kağıt özeliği ve kalitesi, satır arası boşluklar, sayfa tasarımı açısından incelenmiştir. Kitapların yaklaşık %73'ünün zımbalı olduğu tespit edilmiştir. Örneklem grubundaki kitapların boyutlarının genelde (%79) büyük olduğu tespit edilmiştir. Örneklem grubundaki kitapların metinlerde kullanılan yazıların puntolarının %30'unun küçük olduğu tespit edilmiştir. Örneklem grubu kitaplarının 187'si (%57,7) mat kâğıda basılmıştır. Örneklem grubundaki kitaplarının 187'si (%57,7) 1. hamur kâğıda basılmıştır. Örneklem grubundaki kitapların %51,4'ünde satır arası boşluklar uygun iken %48,6'sında uygun olmadığı tespit edilmiştir. Örneklem grubundaki kitapların hemen hemen hepsinde sağ/sol ve alt/üst boşlukları uygunken, yaklaşık yarısının satır aralıkları boşluğu yetersizdir. Örneklem grubundaki kitapların hemen hemen hepsinin sayfaları temizlenebilir nitelikte olduğu görülmüştür.

İncelen Kitapların İç Yapı özeliklerine ilişkin sonuçlar

Örneklem grubundaki kitapların %83,3'ünde yabancı kelimelere yer verildiği tespit edilmiştir. Örneklem grubundaki kitapların %94'ünde dil bilgisi kurallarına ve hemen hemen tamamında noktalama işaretlerine uyulduğu görülmüştür. Lakin cümlelerin açık seçik ve anlaşılır olma oranı %79 oranındadır. Örneklem grubundaki kitapların içyapı özellikleri incelendiğinde "Hikâye giriş gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşuyor", "Konu, hikâyenin yer ve zaman durumu ile uyumludur", "Konular öğretici ve düşündürücüdür", "Karakterler, hikâyenin yer ve zaman durumu ile uyumludur" ifadeleri için hemen hemen tüm kitaplarda uygun olduğu,

çok büyük bir kısmında (%95,7) kitabın adının konu ile bağdaştığı tespit edilmiştir. Yaklaşık %7,4'ünde argo kelimelere yer verildiği tespit edilmiş ve bu sonuç farklı araştırmalarda da çıkmıştır. Bu oran az gibi görünse de hedef kitle düşünüldüğünde, yazarların bu konuda daha hassas olması tavsiye edilir. Kitabın konusu, çocuğun günlük yaşam deneyimlerini kapsaması hakkında ise oran %72,5'dir. **"**Kitapta etik değerlere yer verilme durumu" ifadesi için %71'i evet, %29'u hayır seçeneği, tespit edilirken **"**Evrensel değerlere yer verilme durumu" ifadesi için %84,6'sı evet, %15,4'ü hayır olarak, **"**Mecaz kelimelerin olmama durumu" ifadesi için %94,4'ü evet, %5,6'sı hayır seçeneği, olarak tespit edilmiştir.

İncelen Kitapların Resimleme özeliklerine ilişkin sonuçlar

Örneklem grubundaki kitapların resimlendirme özellikleri incelendiğinde, kitapların %100'ünde kapak resimlerin içeriğe uyumlu olduğu tespit edilirken, resimlerin anlatımının güçlü olması % 96.9 olarak, resimlerin renkli olması %98.5, resimlerle metinlerin birbirini tamamlaması %99.1 olarak tespit edilmiştir. Örneklem grubunda incelenen kitaplarda kapak resimlerinin içerikle uyumlu olması, resimlerinin anlatımın güçlü olması ve renkli resimlerin kullanılması hemen hemen tüm kitapların ortak özellikleridir.

Örneklem grubunda incelenen kitaplarda resimlerde ayrıntılara dikkat edilme durumuna bakıldığında %85.2'ü her zaman iken, % 14.8'i kısmen olduğu tespit edilmiştir. Resimlerin rahat görülebilme oranı %97.5'i her zaman, %2.5'i kısmen olduğu görülmüştür. Kitaplarda sayfanın yaklaşık ¾ 'ün resim ¼ 'ün yazı olma durumu %81.8'inde her zaman, % 15.1 'inde kısmen, %3.1'inde ise hiçbir zaman olarak tespit edilmiştir. Resimlerde duygu ifadelerine yer verilme durumu için %29.6 ' sı her zaman, %58.6'sı kısmen, %11.4'ü hiçbir zaman olarak tespit edilmiştir.

Örneklem grubundaki kitapların konu dağılımları incelendiğinde %13,9'u Hayvanlar, %13,2'si Değerler, %11,8'i Duygular ve Davranışlar, %8,8'i Doğa ve

Çevre, %7,3'ü Kavramlar, %5,7'si Arkadaşlık, %5,2'si Meslekler, %3,2'si Aile, %3,1'i Sağlık, %2,9'u Ben, %2,7'si Farklılıklar konularında olduğu belirlenmiştir. Geçmiş yıllardaki araştırmalar incelendiğinde aile ile ilgili konuların daha az işlendiği görülmektedir.

5.2. Öneriler

2000-2014 yılları arasında okul öncesi dönem çocuklar için yayınlanmış olan hikâye kitaplarının dış yapı, içyapı ve resimleme nitelikleri açısından incelemek amacıyla yapılan araştırma sonuçları göz önüne alındığında şimdiye kadar yapılan uygulamalar tespit edilirken, ileride yapılaması planlanan çalışmalar için yayıncılara ve yayın evlerine, yazar ve çizerlere, alanda çalışan eğitimcilere, anne-babalara ve araştırmacılara yönelik öneriler aşağıda verilmiştir.

- Okul öncesinde, çocuk kitaplarının önemi ve seçilmesinde dikkat edilmesi gereken hususlarda, anne-baba ve öğretmenlere yönelik, konferans, sempozyum, panel gibi etkinlikler, ayrıca yeni mezun, öğretmenlik tecrübesi az veya kendini yeterli hissetmeyen okul öncesi eğitimcilerine, nitelikli kitapların sahip olduğu özellikler ile ilgili hizmet içi eğitim veya destek programlarının düzenlenebilir. Yerel ve ulusal medya aracılığıyla anne-baba ve eğitimcilere nitelikli kitapların özellikleri ve önemi konusunda programlar ve kamu spotları yapılabilir. Yine ailelerin ve öğretmenlerin hangi yaşta hangi özellikleri taşıyan kitapların, çocukları için uygun olduğuna ve doğru kitap seçimine yardımcı olacak danışmanlık hizmetleri kurulup yaygınlaştırılabilir.

- Ailelerin ve okul öncesi eğitimcilerin ücretsiz olarak erişim sağlayabileceği çocuk kütüphanelerinin sayısı artırılmalı aynı zamanda mevcut olanlar cazip hale getirilmelidir.

- Özel çocuk kütüphanelerinin açılması için sosyal içerikli projeler geliştirilebilir. Bu kütüphanelerden, ilgili alanda öğrenim gören lisans öğrencileri, aileler ve eğitimciler nitelikli çocuk kitaplarının örneklerini inceleme ve kullanma şansı elde edebilir.

- Yayınevleri, yazarlar, çizerler, kültür - sanat dernekleri ve kitabevleri; Milli Eğitim Bakanlığı ve Kültür Bakanlığının ilgili birimleri; Talim Terbiye Kurulu, Türk Dil Kurumu gibi resmi kurumlar tarafından çocuk kitaplarında bulunması gereken nitelikler konusunda seminer, konferans, panel, çalıştay gibi etkinliklerle bilgilendirilmelidir. Nitelikli özellikleri taşıyan kitaplar yayınlamaları, bunun yanında çocuğun yaşadığı toplumun kurallarını ve kültürünü benimseyebilmeleri ve toplumlaşma süreçlerine yardım edecek toplumsal değerler içeren kitapların yazılması ve basılması için teşvik edilmelidirler.

- Çocuk kitaplarında bulunması gereken nitelikte kitap yazan, çizen ve basan kişilere ve kuruluşlara belirli dallarda ödüller verilerek iyi kitap yazılması, çizilmesi ve basılması için teşvik edilmelidir.

- Eğitim fakültelerinde okutulmakta olan, Çocuk Edebiyatı ve Materyal geliştirme dersleri kapsamında, çocuk edebiyatının farklı türdeki örneklerine yer verilerek bu eserleri hazırlama teknikleri konusunda ders programları geliştirilebilir.

- Üniversitelerde nitelikli çocuk kitabı, yazar, çizer, tasarımcı ve yayıncılığı alanlarında yüksek lisans ve doktora programları açılabilir.

5.2.1.Yayınevlerine İlişkin Öneriler

- Piyasada çocukların kolaylıkla ulaşabildiği olumsuz özellikler taşıyan kitaplar çok fazla bulunmaktadır. Bundan dolayı çocuklar için hazırlanacak kitapların işin uzmanlarınca yazılıp çizildikten sonra kurumlaşmış bir denetim mekanizmasından geçtikten sonra basılması ve üretilmesini gerekli kılmaktadır. Bu noktada çocuk kitapları ile ilgilenen tüm profesyonellerin birbirleriyle iş birliği içinde çalışması önem kazanmaktadır. Okul öncesi dönemi çocuklarına yönelik kitaplar hazırlayan yayınevlerinin, eğitim programı konusunda bilgi sahibi, yazar ve ressamlarla da işbirliği içinde olması gerekir. Kitapların kalitesinin artırılması, istenilen niteliklerde olması için bünyesinde kitaplarını değerlendirmek üzere, alan uzmanları, psikolog, sosyolog, çocuk gelişim uzmanı, öğretmen ve tasarımcıların yer aldığı kitap değerlendirme komisyonları kurulmalı veya yayınlanacak çocuk kitapları bu komisyonlarda değerlendirilip, gerekirse düzeltilmek üzere yazara tavsiyede bulunulduktan sonra basılmalıdır.

- Çocukların gelişim alanlarını desteklemeyen, niteliksiz kitapları basmamaları, iyi baskı teknikleri kullanarak kitapların görselliğine de önem vermeleri önerilir.

- Baskı sayısının belirtilmesi, kitabın geçmişi ve satışları ile ilgili bilgi vereceğinden yayın evlerince bu duruma dikkat edilmesi önerilir.

- Aileler genellikle hangi yaşta hangi özelikleri taşıyan kitapların çocukları için doğru seçim olacağını bilmemektedir. Bu konuda ailelerin bilgilendirilmesi için kitaplarda o kitapla ilgili kısa bilgi (kaç yaşa uygun, konusu, teması nedir?) yazılması, yani kitabın arkasında kitabın özeti yada kitap ile ilgili açıklayıcı bilgilerin bulunması ailelerin ve eğitimcilerin kitap seçimini kolaylaştıracağından yayın evlerinin bu konuya dikkat etmeleri önerilir.

- Okul öncesi çocukların kalın kitaplardan sıkıldıkları için çocuklara yönelik kitapların sayfalarının az olması önerilir.

- Satır aralıklarının uygun olması okumayı kolaylaştıracağından yayın evlerinin bu konuya da dikkat etmeleri önerilir.

- Kitabın yazan yazar ve çizeri hakkında kısa da olsa bilgi edinme her okurun ve çocukların velilerin hakkıdır. Aynı zamanda çocukların kitabın yazarının ve resimleyenin yaşamını öğrenmesinin kitaplara ve okumaya ilgisini artıracağından, çocuk kitaplarına yazar ve çizer ile ilgili tanıtıcı bilgilerin kitaplara yazılması önerilir.

- Dil gelişiminin en önemli yaş aralığında olan çocukların daha geniş kelime dağarcığıyla Türkçe metinleri okuması ya da dinlemesi onların ileride kendi dillerini daha düzgün kullanmalarını sağlayacağından, yazarların ve yayın evlerinin güncel Türkçe kullanmasına özen göstermesi önerilir.

- Çocuk kitabındaki resimler kitaba özgü olarak çizilmiş olmalı, resimlerde çocuğun estetik bilincini geliştirecek nitelikte özenle çizilmelidir.

- Yapılan araştırmalarda çocuk kitaplarındaki puntoların uygun boyutta olması okumaya geçen çocuklar için daha kolay okunarak daha zevkli kitap haline getireceğinden bu konuda daha hassas olmaları, sayfadaki tüm öğeler (yazı, yazıların puntoları, resimler, çizimler vb.) arasında estetik denge gözetilmeli. Sayfa düzeni çekici hale getirilerek kitabın kolayca okunmasına olanak sağlanmalıdır.

- Hedef kitle dikkate alındığında çocuk kitaplarının yapıştırma veya zımba tekniği ile ciltlemesinin kitabın çabuk dağılmasına ve neden olacağı bununda çocukta, kitaba karsı değersizlik hissi yaratabileceği için ciltlemede dikiş tekniğinin kullanılması önerilir.

- Çocuk kitaplarında kullanılan kağıdın cinsi, kaliteli, sağlam 1. hamur kağıt ve gözü yormayan mat türde olması önerilir.

- Çocuk kitaplarının, farklı boyutlarda ve çocukların ilgilerini çekecek biçimde basılması, çocuklara okumayı sevdirmesi ve okuma alışkanlığı kazandırması için önerilir.

- Çevri kitapların, çeviri kalitesine önem verilmeli, kitapların uygun şekilde çevrilip çevrilmediği yayınevlerinin ilgili birimlerince kontrol edilmesi önerilir.

5.2.2. Yazar ve Çizerlere Öneriler

- Çocuğun yaş ve gelişim düzeyine uygun olarak hazırlanan kitaplar çocuğun yaparak yaşayarak öğrenmesine de katkıda bulunacak, eğlendirirken, düşündürürken aynı zamanda öğretici görevini de yerine getirici nitelikte olmalıdır. Bu nedenle Yazar ve çizerler kitabı hazırlarken daha hassas olmalıdır.

- Çocuk kitabı yazarları ve çizerleri, kitap yazarken yetişkinler için yazılan kitaplardan daha fazla özen göstermelidirler. Çocuk kitaplarının ana dili kazanımdaki işlevinin büyüklüğü düşünüldüğünde, yazar yazım ve noktalama işaretlerine dikkat etmeli, yönlendirmelerden ve önyargılardan uzak bir üslup kullanmalı, argo ve müstehcen kelimelerden kullanmamalıdır. Çizer ise resimleri, açık, anlaşılır, konuya uygun çizmeye ve resimlerin sanatsal değerleri taşımasına dikkat göstermelidir.

- Çocuğun eğitiminde önemli bir yere sahip olan çocuk kitapları, biçimsel, içerik ve resimleme özellikleri bakımından özenle hazırlanmalı, çocuk kitapları yazılırken, çocuğun gelişim özellikleri dikkate alınmalıdır.

- Çocuk kitabı yazarları kitaplarını kendileri resimliyorsa metinde yazdıklarını resme aktarmalı, başka biri resimliyorsa, yazarın, beklentilerini rahatça çizere anlatabilmesi için yazarın ve çizerin işbirliği içinde çalışması önerilir.

- Çocuk kitabı yazarı dili etkin bir şekilde kullanmalı, çocukları çok iyi tanınmalı, onların hayalleri, ilgileri, merakları, dünyaya bakışları anlaşılmaya çalışılmalıdır.

- Çocuk kitapta, kendi yaşantısından bir şeyler bulduğunda temayı ve mesajları içselleştirmesi daha kolay olacağından kitabın çocuğun günlük yaşamı ile ilgili olması önerilir.

- Okulöncesi dönem çocukları için hazırlanmış resimli çocuk kitaplarında; çocuğun bakış açısını, merak ve keşfetme duygusunu ve yaratıcılığın geliştirecek farklı konulara yer verilmeli, aynı zamanda onun karakter özelliklerini geliştirecek; paylaşma, sorumluluk sahibi olma, yardım etme, işbirliği yapma, lider ve çalışkan olma, teselli etme, aile gibi değerleri içeren konuların öncelikle ele alınması önerilir.

- Özürlüler için yazılan kitaplar özür grubunun özellikleri dikkate alınarak yazılmalı ve basılması için özen göstermelidir.

5.2.3. Anne-Babalara ve Eğitimcilere Yönelik Öneriler

- Anne-baba ve yetişkinler çocuğa, kitap seçme ve önerme konuda bilinçli ve seçici olmalı, nitelikli bir çocuk kitabında bulunması gereken biçimsel, içeriksel ve görsel özellikleri hakkında bilgi sahibi olmalıdır.

- Ebeveynler, çocuklarının okuyacağı kitabı seçmelerine izin vermeli, iyi resimlenmiş, metni fazla olmayan, çok ayrıntılı resimlere yer verilen kitapları

seçmeleri için onlara rehberlik etmelidirler. Tavsiye ettikleri kitapları öncelikle kendileri incelemeli ve okumalıdır.

5.2.4. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- 2014 yılından sonra okul öncesi dönem çocukları için hazırlanan hikaye kitapları dış yapı-iç yapı ve resimleme nitelikleri açısından incelenebilir.
- Okul çağı çocuğu için de hazırlanan kitaplar dış yapı-iç yap ve resimleme nitelikleri açısından incelenebilir.
- Okul öncesi dönem çocukları için hazırlanan hikaye kitapları dış yapı-iç yap ve resimleme nitelikleri açısından çeviri ve özgün kitaplar arasındaki farklar incelenebilir.
- Araştırmacılar okul öncesi dönem çocukları için hazırlana hikaye kitaplarında dış yapı-iç yap ve resimleme nitelikleri açısından istenilen özelliklere yönelik standardizasyon geliştirmeye yönelik çalışma yapabilirler.
- Çocuk kitapları sorunları ve çözüm önerileri açısından araştırma yapabilirler.
- Geleneksel masallarımızın derlenmesinin yapılıp günümüze uyarlama çalışması yapabilirler.
- Okul öncesi ve okul dönemi çocuklar için hazırlanan hikaye kitapları dışındaki çocuk kitapları içyapı, dış yapı ve resimleme açısından incelenebilir.

- En çok baskı yapan ve en çok tercih edilen çocuk kitapları tespit edilip onları içyapı, dış yapı ve resimleme açısından incelenip, tercih edilme sebepleri araştırılabilir.

- Teknolojiyi kullanım yaşı okul öncesi yaşlara indiğinden sanal çocuk edebiyatı konusunda araştırma yapabilir ve sanal çocuk edebiyatı yayıncıları doğru yönlendirilmesine ilişkin çalışmalar yapabilirler.

- Okul öncesi eğitim kurumların kitaplıklarındaki kitapların özellikleri incelenip, doğru kitap seçimi konusunda eğitimcilere öneriler sunulabilir.

- Okul öncesi dönem çocukları için hikaye kitabı yazar ve çizerlerinin çocuk gelişim ve pedagojisi açısından yeterlilik düzeyleri bir araştırma konusu olabilir.

KAYNAKLAR

Abacı, O. *(2003). **Çocukluk müzeleri ve Türkiye için bir çocukluk müzesi önermesi.*** Arkitekt.

Akal, A. (2003). ***Bir yazar gözüyle çocuk kitaplarındaki şiddet.*** Çocuk ve Aile Dergisi 12, 4, 15-17.

Akbaş, O (2008). ***Dünyada ve Türkiye'de çocuk edebiyatı'nın gelişimi.*** Yükse Lisans Tezi Afyon Kocatepe Üniversitesi. Afyon.

Akın, N. (1998***). Okul öncesi kurum öğretmenlerinin çocuk kitaplarına karşı tutum ve davranışlarının incelenmesi.*** Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi. Ankara.

Akyol, T. (2012). ***Resimli çocuk kitaplarında yer alan değerlerin incelenmesi***. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı: Ankara.

Alpay, M. ve Anhegger, R. (1975). ***Çocuk edebiyatı ve çocuk kitapları***, İstanbul: Cem Yayınevi.

Alpay, M. (1990). ***Çocuk ve kütüphanesi (okul öncesi dönem)*** . İstanbul: Ya-Pa Okul Öncesi Eğitim Semineri, Ya-Pa Yayınları:

Alpöge, G. (1991). ***Çocuk ve dil.*** İstanbul: Yapı-Kredi Yayınları

Alpöge, G. (2003). ***Çocuk edebiyatının çocuk katkısı.*** Çoluk çocuk dergisi, 24, 32-33.

Arbuthnot, J. (1975). ***Modification of moral judgment throgh role playing*.** Developmental Psychology, (11), 319-323.

Aral, N. ve Gürsoy, F. (2000***). Kitabın çocuğun gelişimindeki yeri ve önemi*.** Ankara: I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu, Ankara Üniversitesi:

Aslıer, M. (1983). ***Çağdaş Türk resminin eskiye uzanan kökleri, grafik sanatlar tarih ve yorumlar.*** Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Grafik Sanatlar Bölümü yayınları, (1), 83-87.

Ataseven, F. ve İnandı, Y. (2000). ***Çocuk kitaplarının çeşitli yönleriyle incelenmesi.*** I. Ulusal Çocuk kitapları Sempozyumu, Ankara Üniversitesi: Ankara.

Avcı, F. (2006). ***Geçmişten günümüze çocuk kitaplarındaki resimler.*** Yayına Hazırlayan: Sedat Sever. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi 2.Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (4-6 Ekim 2006).* Ankara Üniversitesi Yayınları: Ankara.

Bassa, Z. (2013). ***Çocuk Kitaplarında Resimleme Çocuk Edebiyatı.*** (Ed. Gönen, M.). Eğiten Kitap: Ankara.

Bilgin, H. (2011). **5-*6 Yaş çocuklarına yönelik 1990-2010 yılları arasında basılan resimli kitapların çocuğa görelik kavramına göre incelenmesi.*** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.

Blatt, G. T. (1972), ***Violence in children's literature: A content analysis of a select sampling of children's literature and a study of children's responses to literary episodes depicting violence,*** ERIC Digest, ED072439 p.358

Brookshıre, J. Scharff, l.F.V. ve Moses, L.E. (2002). T***he ınfluence of ıllustratıons on children's book preferences and comprehension.*** Reading Psychology

Bozdağ, F. (2000). ***Çocuk kitaplarında metin, dil ve resimleme ilişkisi . 1.***Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu, Ankara Üniversitesi: Ankara.

Bulut, P. ve Kuşdemir, Y. (2013). ***Tübitak tarafından yayınlanan çocuk kitaplarının içerik özelliklerinin incelenmesi.*** Turkish Studies, 8(12), 215-226.

Çakmakçı, N. (2011). ***Çocuk kitaplarında oyun öğesi ve okul öncesi eğitim amaçlı etkileşimli çocuk kitabı tasarım çalışması,*** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

Çecen, M. ve Aydemir, F (2011). ***Okul öncesi hikâye kitaplarının okunabilirlik açısından incelenmesi,*** Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi.

Çınar, İ. (2009). ***Çocuk kitaplarında bulunması gereken bazı özellikler***. Eğitişim Dergisi. Sayı: 22, Mart 2009, http://www.egitisim.gen.tr/site/arsiv/56-22/372-ikram-cocuk-kitaplarinda-bulunmasi-gereken-bazi-ozellikler.html erişim tarihi: 24.11.2015

Çıkla, S. (2005), ***Tanzimattan günümüze çocuk edebiyatı ve bazı öneriler.*** Hece Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, S. 104-15, Ağustos-Eylül.

Çiftçi, F. (2013). ***Çocuk edebiyatında yaş gruplarına göre kitaplar ve özellikleri,*** ANEMON Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:1, Sayı:1.

Ciravoğlu, Ö. (1999). ***Çocuk edebiyatı***, Esin Yayınevi: İstanbul.

Davis, G. L.(1986) ***A content analysis of fifty-seven children's books with death themes,*** Child Study Journal, 16(1), 39-54

Dağlıoğlu, E. H.ve Çamlıbel, Çakmak, Ö. (2009). ***Okul öncesi çocuklarına yönelik yayınlanan hikâye kitaplarının şiddet ve korku öğeleri açısından incelenmesi.*** Türk Kütüphaneciliği, (Cilt:23/3, s.510-534.)

Demircan, C. (2006). ***Tübitak çocuk kitaplığı dizisindeki kitapların dış yapısal ve içi yapısal olarak incelenmesi.*** Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. (Cilt 2, sayı 1, ss 12-27).

Demiray, K. (1963). ***Türkçe çocuk edebiyatı***: Ankara.

Dilidüzgün, S. (2000). ***Çocuk kitaplarında yazınsal nitelik***. Yayına Hazırlayan: Sedat Sever. *1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu: Sorunlar ve Çözüm Yolları*. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ve TÖMER Dil Eğitim Merkezi Yayını: Ankara

Dilidüzgün, S. (2002). ***Çocuk edebiyatı ve eğitimsel özellikleri***. M. Sevinç (Ed.). *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımları*. Morpa Kültür Yayınları: İstanbul.

Dilidüzgün, S. (2006) ***Çocuk edebiyatı eleştirisinin temelleri ve Türkiye'de çocuk edebiyatı eleştirisi.*** II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu: Ankara.

Dirican, R. Ve Dağlıoğlu, E. (2014) ***3-6 yaş grubu çocuklarına yönelik yayımlanan resimli hikaye kitaplarının bazı temel değerler açısından incelenmesi.*** Cumhuriyet İnternational Journal of Education-CIJE. Vol 3(2), 2014, 44-69. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim fakültesi

Dodson, F. (1997). ***Baba gibi yar olmaz***. Çev. Seçkin Selvi, Özgür Yay: İstanbul.

Döl, A(1999) ***0-6 Yaş Çocuk kitapları resimlemeleri.*** Yüksek lisans tezi. Çanakele Onsekiz Mart Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Çanakale.

Erbay, F. ve Aydoğan, Y. (2006). ***Okul öncesi çocuklar için hazırlanan resimli hikâye kitaplarının konu ve zaman kullanımı açısından incelenmesi.*** Yayına Hazırlayan: Sedat Sever. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi 2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (4-6 Ekim 2006). Ankara Üniversitesi Yayınları, No:203: Ankara.

Erdal, K. (2008) ***Çocuk edebiyatı ve çocuk kitapları***. Milli Eğitim Dergisi

R, Erkul ve N,Başöncül ve H, Sezer (2006) ***Çocuk Edebiyatının sorunları ve çözüm önerileri.*** Yayına Hazırlayan: Sedat Sever. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi 2. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (4-6 Ekim 2006). Ankara Üniversitesi Yayınları, No:203. Ankara.

Evgin N. (2014). ***Çocuğun yaşına göre kitap seçimi nasıl olmalı***? Hürriyet Aile gazetesi röportajı, http://www.hurriyetaile.com/cocuk/okul-oncesi-egitim/cocugun-yasina-gore-kitap-secimi-nasil-olmali_17008.html adresinden 03.12.2015 tarihinde edinilmiştir.

Fang, Z. (1996***). Illustrations, text, and the child reader:*** What are pictures in children' s storybooks.

Glazer, J.I.(1986) **. *Literature and the young child***. London:Longmans Green Co.

Goins, S. L. (2004) Botany in children's literatüre: a content analysis of personality attributions to predict other people's emotional and behavioral reactions. Child Development.

Gönen, M. (1989). ***Beş ve Altı Yaş Anaokulu Çocuklarının Resimli Çocuk Kitaplarındaki Değişik Resimleme Tarzlarına Tepkileri.*** Türk Kütüphaneciliği Dergisi III: 1. 2.35

Gönen, M.(1993) ***Anaokulu öğretmenlerinin beş ve altı yaş çocukları için kullandıkları masal ve hikaye kitaplarının niteliklerinin incelenmesi.*** Türk Kütüphaneciliği Dergisi. 7,2, (1993), 83-88

Gönen, M. ve Uludağ. G. ve Fındık Tanrıbuyurdu. E. ve Tüfekçi. E. (2014). ***0-3 Yaş çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarının özelliklerinin incelenmesi***, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education) 29(1), 126-139.

Gönen, M.ve Karakuş, H.ve Uysal ,H.ve Kehci, A.& Ulutaş, Z.& Kahve, Ö. (2016). ***Resimli çocuk kitaplarının içerik ve resimleme özelliklerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi.*** Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.

Gönen, M.ve Katrancı, M. ve Uygun M. ve Uçuş, Ş.(2011). ***İlköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik çocuk kitaplarının, içerik, resimleme ve fiziksel özellikleri açısından incelenmesi***, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim ve Bilim, (Cilt:36, Sayı:160, ss:250-265.)

Güleç, H. Ç. ve Geçgel, H. (2005). ***Çocuk edebiyatı***. Kök yayıncılık : Ankara

Güleç, H.Ç.ve Gönen, M. (1997). ***1974-1993 Yılları arasında Türkçe basılmış olan resimli öykü kitaplarının resimlendirme ve fiziksel özellikleri yönünden incelenmesi.*** Türk Kütüphaneciliği Dergisi

Gül,E. Okul öncesi dönemdeki çocuklar için kitap seçimi. http://anaokulu.cu.edu.tr/ adresinden 05.03.2016 tarihinde edinilmiştir.

Gültekin, A.(2008). Çocuk ve gençlik edebiyatı ölçütleri için Öneriler. Eğitim Sen

Günaydın, A. (1987). ***Çocuk yayınları***. ÇYS, (s.27-3.)

Güneş, Z. ve Dilidüzgün, S.ve Sever, S. ve Öztürk A. ve Adıgüzel Ö. "***Okulöncesi dönemdeki çocuklara seslenen kitaplarda bulunması gereken özellikler***" 2007 http://www.turkedebiyati.org/okuloncesi-kitaplarda-ozellikler.html adresinden 05.03.2016_tarihinde edinilmiştir.

Gündüz A. ***(2007). Anne – baba ve öğretmenlerin okul öncesi çocuk kitaplarını değerlendirmesi***. Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü :Afyonkarahisar.

Haktanır, G.ve Gürkan, T. (1997). Ok***ulöncesi eğitim sempozyumu, okulöncesi eğitimde yeni yaklaşımlar***. Okulöncesi yayınlarına ilişkin anne-baba görüşleri, Ya-pa Yayınları: İstanbul.

http://www.beyazbulut.com. (Çocuklar ve Kitaplar) adresinden 16.01.2015 tarihinde edinilmiştir.

http://www.turkedebiyati.org/cocuk_edebiyati.html adresinden 05.03.2016 tarihinde edinilmiştir.

http://www.egitisim.gen.tr/tr/index.php/arsiv/21-30/sayi-22-cocuk-edebiyati-mart-2009/305-cocuk-kitaplarinda-bulunmasi-gereken-bazi-ozellikler adresinden 04.02.2015 tarihinde edinilmiştir.

http://www.egitisim.gen.tr/site/arsiv/56-22/372-ikram-cocuk-kitaplarinda-bulunmasi-gereken- bazi-ozellikler.html) adresinden 04.02.2015 tarihinde edinilmiştir.

http://www.diledebiyat.net/turk-edebiyati-tarihi/islamiyetin-etkisindeki-turk-edebiyati/halk-edebiyati/anonim-halk-edebiyatinin-genel-ozellikleri/karisik-anonim-urunler/tekerleme-ozellikleri) adresinden 16.01.2015 tarihinde edinilmiştir.

http://www.turkedebiyati.org/anonim-halk-siirinde-tekerleme/ adresinden 16.01.2015 tarihinde edinilmiştir.

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/60/10/618208/dosyalar/2012_11/30115040_cocuk20ve20kitap.pdf adresinden 16.01.2015 tarihinde edinilmiştir.

http://www.dersimiz.com/rehberlik/Okumaya-yeni-baslayan-cocuklara-kitap-okumayi-sevdirmenin-yollari-21326.html adresinden 18.01.2015 tarihinde edinilmiştir.

https://www.medikalakademi.com.tr/bebeginizi-kitaplarla-tanistirma-zamani/ adresinden 21.06.2014 tarihinde edinilmiştir.

http://www.egitim.aku.edu.tr/ssever.htm adresinden 16.01.2015 tarihinde edinilmiştir.

http://turkish.irib.ir/makaleler/siyasi-makaleler/item/251784-cocuk-gelisiminde-kitab%C4%B1n-%C3%B6nemi adresinde18.05.2014 tarihinde edinilmiştir.

Hsiao, C. Y. ve Chang, Y. M. (2015).***A Study of the use of picture books by preschool educators in outlying.*** islands of Taiwan. *International Education Studies*, *9*(1), 1.

Işıtan, S***. (2005). Resimli çocuk kitaplarının benlik kavramıyla ilgili konuları içermesi yönünden incelenmesi.*** Yüksek Lisans Tezi . Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü: Ankara.

Işıtan, S. (2014). ***Caillou çizgi film karakteri ile ilgili Türkçe resimli öykü kitaplarının biçimsel ve içerik özelliklerinin incelenmesi***. *İlköğretim Online, 13*(1), 191-204. 14.11.2015 tarihinde http://ilkogretimonline. org.tr sayfasından erişilmiştir.

İpşiroğlu, Z.(2006.) ***Çocuk yazını eleştirisi.*** II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu: Ankara

Jalongo, M. R. (2004***) Young Children and Picture Books.*** (2. baskı). http://naeyc.org/store/files/store/TOC/160_0.pdf adresinden 14.11.2015 tarihinde indirilmiştir.

Karakaya, Z. (1999). ***Edebi bir söylem olarak sözsüz anlatım***. Samsun: Etüt Yay.

Karataş, Z. (2015). ***Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri***. Manevi Temelli Hizmet Araştırmaları Dergisi, (Cilt 1, Sayı 1.)

Kaplan, M. (2000). ***Çocuk kitaplarında içerik, resimleme, dil ve anlatım özellikleri. I.*** Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu. Ankara: Ankara Üniversitesi,

Kaya,İ.(2006) . ***Çocuk kitabı resimlerinde estetik boyut.*** II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını: Ankara.

Kaya, M. (2011). ***Çocuk Edebiyatı Kitaplarının Biçimsel Özellikleri.*** Okulöncesi çocuk edebiyatı ve kitap kataloğu. Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası. Hermes: Matbaa Ankara.

Kaynar Tanır, A ve Çıldır, A (2011). ***Okulöncesi dönem yazınsal çocuk kitabı kapaklarının görsel tasarım ve çocuğa görelelik bakımından değerlendirilmesi.*** . 3. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu: Ankara

Kıbrıs, İ. (2002). ***Yeni yüzyıl için uygulamalı çocuk edebiyatı***. Eylül Yayıncılık: Ankara.

Kıbrıs, İ. (2006). ***Çocuk edebiyatı***. Eylül Yayıncılık: Ankara.

Kocabaş, İ. (1999). ***Çocuk kitabı seçim kriterleri Ve 1997 yılını kapsayan bir değerlendirme***. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi: Ankara.

Koçer, D.(1999) ***Çocuk ve kitap***. Eğitim ve Yaşam Dergisi(s.19)

Konar, E. ve Sargın, N. (2004). ***1995-2002 Yılları arasında yayımlanan okul öncesi hikâye kitaplarındaki bazı kavramların içerik ve kitapları biçimsel olarak incelenmesi.*** Erken Çocukluk Eğitiminde Sanat Sempozyumu, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi: Ankara.

Konar, E. (2006) ***Çocuk gelişiminde kitabın önemi.*** II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu: .Ankara.

Körükçü, Ö. (2012). ***Okul öncesi eğitime yönelik resimli çocuk kitaplarının bulunması gereken temel özellikler açısından incelenmesi.*** Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi.

Mardi, H. Ö. (2006). ***Çocuk kitapları resimlemede karakter yaratma***. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

MEB, ***Çocuk gelişimi ve eğitimi-çocuk edebiyatına giriş***, Milli Eğitim Bakanlığı: Ankara, 2013.

Mercan, Z. (2015). ***Okul öncesi dönem çocuk kitaplarında resimlemenin öğretmen görüşlerine göre incelemesi.*** Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilileri Enstitüsü İlköğretim Öğretmenliği Bilim Dalı.

McNamee, A. ve Mercurio, M. L. (2006). ***Picture books: Can they help caregivers create an "illusion of safety" for children in unsafe times?*** , Penn GSE Perspectives on Urban Education, 4(2), Winter

Nıcholas, J. L. (2007). ***An Exploration of theImpact of pıcture book illustratıons on readers***. Submitted to the Graduate Faculty of the Louisiana State University and Agricultural and MechanicalCollege in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Philosophy in The Department of Educational Theory, Policy, and Practic

Nimon, M. (1993). ***Violence in children's literature today,*** The Annual Conference of the International Association of School Librarianship, Australia.

Nodelman, P. (1996). ***The pleasures of children's literature***. Longman

Norton, E.D.(1987). ***Through the eyes of a child***. An İntroduction to Children's literatüre Colombus. Merril Publishing Co.

Oguzkan, F.(2001) ***Çocuk Edebiyatı***. Anı Yayıncılık: Anakara

Oğuzkan, F. (2010). ***Yerli ve yabancı yazarlardan örneklerle çocuk edebiyatı***. Anı Yayıncılık: Ankara.

Özgider ,D.S, (2010). ***Türkiye ve İngiltere'de çok satılan çocuk kitaplarının biçimsel ve içerik özellikleri açışından karşılaştırılması.*** Yüksek Lisans tezi. Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.

Özkan, N.(2001). ***Çocuk kitaplarında dil sorunu.*** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi: Ankara

Pektaş ve Kangal, (2015). ***Okul öncesi dönem resimli çocuk kitaplarındaki dil sanatları.*** Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi. Çocuk Gelişimi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi. H.Ü. Kültür Merkezi: Ankara.

Sarı, N. (2006). ***Çocuk kitapları illüstrasyonları üzerine bir araştırma ve bir örnekleme.*** Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İzmir

Sever, S. (1995). ***Çocuk kitaplarında bulunması gereken yapısal ve eğitsel özellikler.*** Abece Dergisi (107, 14-15)

Sever , S. (2003). ***Çocuk ve edebiyat.*** Ankara: Kök yayıncılık

Sever, S. (2006). ***Çocuk edebiyatı öğretimi nasıl olmalıdır***? II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu. (Gelişmeler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri). (Yay. Haz.: Sedat Sever) Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını. (No: 203, 41-56.): Ankara.

Sever, S. (2007) ***İlköğretimde çocuk edebiyatı***. (2.Baskı). (Ed: Güneş, Z.). Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları: Eskişehir.

Sever, S. (2008). ***Çocuk ve edebiyat***. TUDEM Yayınevi. (4. Baskı): İzmir.

Sıkı, R. (2011). ***Türkiye'de çocuk ve ilk gençlik edebiyatı yayıncılığı:*** Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, T.C. Kültür Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü: Ankara.

Sınar, A. (2007). ***Yeni Türk edebiyatı el kitabı-"Türkiye'de çocuk edebiyatı'nın gelişimi.***: Grafiker Yayınları: Ankara.

Şahin, G. (2014). ***Okul öncesi dönem çocuk kitaplarında Ggrsel bir uyaran olarak resim.*** International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/3 Winter 2014, p. 1309-1324: Ankara.

Şimşek, T. (2011). ***Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı el kitabı.*** Grafiker Yayınları: Ankara.

Şirin, M. R.(1994). ***Çocuk edebiyatı***. Çocuk Vakfı Yayınları: İstanbul.

Şirin, M. R. (2007). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış.* Kök Yayıncılık: Ankara.

Şirin, M. R. (2000). ***99 Soruda çocuk Eeebiyatı***. Çocuk Vakfı Yayınları No:59: İstanbul.

Tanju, H.E. (2010). ***Çocuklarda kitap okuma alışkanlığı'na genel bakış.*** Aile ve Toplum Yıl:11 (Cilt: 6 Sayı: 22

Tanrıverdi, B ve APAK, Ö. (2008). Rıfat Ilgaz'ın çocuk romanlarının okuma dersinin amaçlarına uygunluğu açısından incelenmesi.

Taşdemir, M. (2005). ***Eğitsel bir materyal olarak çocuk hikâye ve romanlarının nitelik düzeyi.*** Milli Eğitim Dergisi.

Tekin, H.(2005). ***Çocuk edebiyatında şiddet korku ve sevgi üçgeni***. Hece Edebiyat Dergisi: Ankara

Telli, A. G. (2008). ***İlköğretim 5.sınıf kitaplarındaki edebi metinlerin çocuk edebiyatları ölçütüne göre değerlendirilmesi,*** Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Afyon Kocatepe Üniversitesi

Tokgöz, İ***. (2006) Okul öncesi çocuklarına yönelik kitapların dil gelişim ve anlambilim açısından değerlendirilmesi.*** Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi: İzmir.

Tosunoğlu, M ve Kayadibi, N (2006) ***Türkiye'de devlet tarafından yayımlanmış çocuk kitaplarının biçim ve içerik analizi.*** II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu. (Gelişmeler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri). (Yay. Haz.: Sedat Sever) Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını: Ankara.

Tuğrul, B. (2002). ***4-10 yaş grubunda çocukları olan ailelerin çocuk kitapları hakkındaki görüşlerinin ve tutumlarının incelenmesi.*** Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.(2(22), 21-30)

Tuğrul, B ve Feyman, N. (2006) Okul öncesi çocuklar için hazırlanmış resimli öykü kitaplarında kullanılan temalar. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu. Ankara Üniversitesi: Ankara

Tuncer, N.(1974). ***Türkiye'de yayınlanmış resimli çocuk kitapları***. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi: Ankara.

Tuncer, N.(1994). ***Çocuk edebiyatı konusunda bazı yanlış görüşler nelerdir?*** Çocuk vakvı yayınları: İstanbul

Turan, F. ve Ulutaş ,İ.(2016). ***Okul öncesi eğitim kurumlarındaki resimli öykü kitaplarının özellikleri ile öğretmenlerin bu kitapları kullanma durumlarının incelenmesi.*** Hacettepe Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Dergisi Cilt(2 sayı 1)

Tür, G. ve Turla, A. (1999). ***Okulöncesinde çocuk edebiyat ve kitap***, İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Tür, G. ve Turla, A. (2005). ***Okul öncesinde çocuk, edebiyat ve kitap***, İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Uğurlu, S. B. (2013). ***Resimli çocuk kitaplarında hayvan karakter kullanımı*** . *Turkish Studies*, *8*(4), 1381-1393: Ankara

Ürkmez, M. ***Çocuklar ve kitaplar,*** http://www.beyazbulut.com/anne_baba_baksana/-39/255/cocuklar_ve_kitaplar

Ural, S. (2013). ***Okulöncesi Çocuk Kitaplarının Tanımı Çocuk Edebiyatı.*** (Ed. Gönen, M.) Eğiten Kitap: Ankara

Uzmen, S. (1993). ***1970-1993 yılları arasında basılmış Türkçe ve İngilizce resimli hikaye kitaplarının konu yönünden incelenmesi.*** Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

Uzmen, S. (2001). ***Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş çocuklarının prososyal davranışlarının resimli çocuk kitapları ile desteklenmesi.*** Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

Uzmen, S. ve Magden, D. (2002). ***Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş çocuklarının prososyal davranışlarının resimli çocuk kitapları ile desteklenmesi.*** Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi.(15,s.193-212)

Veziroğlu, M. ve Gönen, M. (2012) ***Resimli çocuk kitaplarının M.E.B. okul öncesi eğitim program 'ndaki kazanımlara uygunluğunun incelenmesi,*** Yüksek Lisans Tezi: Ankara.

Yalçın, A. ve Aytaş, G. (2003). ***Çocuk edebiyatı***. (2. Baskı). Akçağ Yayınları: Ankara.

Yavuz, M. H.(2000). ***Çocuklar için hazırlanacak masal kitaplarının içerik, dil-anlatım ve eğitsel özelliklerine genel bir bakış.*** I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu, Ankara Üniversitesi: Ankara.

Yıldırım, A. Şimşek, H. (2008).***Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (****6.Baskı)*** . Seçkin Yayıncılık: Ankara

Yıldız, Yazıcı ve Durmuşoğlu (2016***) 2010-2015 Yılları arasında yayımlanmış resimli çocuk kitaplarının resimleme özelliklerinin incelenmesi.*** Uluslararası Erken çocukluk Eğitim çalışmaları Dergisi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi: Gaziantep

Yılmaz Buçgün, Z. Köksal Akyol, A.(2011). ***Resimli hikâye ve masal kitaplarının çeşitli özellikler ve bilimsel çarpıtmalar açısından incelenmesi.*** 3. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu:Ankara

Yol, F. (2015) **.** ***4-6 Yaş resimli çocuk kitaplarında çocukluk anlayışının incelenmesi.*** Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi.Eğitim Bilimleri Enstütüsü.

Yörükoğlu, A. (1996***). Çocuk ruh sağlığı***. Özgür yayınları: İstanbul

Yüksel, M. (1981). ***Muhteva itibariyle çocuk yayınları ile okul çağı çocuklarının psiko-sosyal gelişmeleri arasındaki ilişkiler***. Çocuk Yayınları Sempozyumu Bildiriler 11-13 Kasım 1981, Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü: Ankara.

Yükselen,A. ve Yumuş ,M.& Işık,E (2016) ***Çocuk kitabı seçme kriterlerine ilişkin okul öncesi eğitimcilerin görüşleri.*** Ankara: Başkent Unıversıty.

EKLER

Kitap İnceleme Formu

	Künye Bilgileri	
1	Kitabın adı	
2	Yayın evi	
3	Yayın yılı	
4	Konu	
5	Yazarı	
6	Resimleyen	
7	Çeviren	
8	Sayfa sayısı	
9	Kitapta yazarın adı var	Ön kapak ( ) İç kabak ( ) Arka Kapak ( ) yok ( )
10	Kitapta resimleyenin adı var	Ön kapak ( ) İç kabak ( ) Arka Kapak ( ) yok( )
11	Yaş grubu	Belirtilmemiş ( ) 0-2 yaş ( ) 3-6 yaş ( ) +7 ( )
12	Çeviri/Özgün	Çeviri ( ) Özgün( )
13	Hangi ülkeden çeviri	
14	Talim Terbiye Kurulunun onayı var	Evet ( ) Hayır ( )
15	Yazarlar tanıtılmış	Evet ( ) Hayır ( )
16	Baskı sayısı	
17	Kitabın fiyatı belirtilmiş	Evet ( ) Hayır ( )
18	Kitabın biçimi	Dikdörtgen ( ) Kare ( ) Diğer ( )
19	Arka kapakta hikayenin özeti var	Evet ( ) Hayır ( )
20	Kitapta sayfaların numaraları var	Evet ( ) Hayır ( )

A	**Dış Yapı (Biçimsel) Özellikler**	
A-1	Kitabın ciltlenmesi	Zımbalı ( ) Yapıştırmalı ( ) Dikişli ( ) Spiral ( ) Diğer:……..
A-2	Kitabın boyutu	Küçük ( ) Uygun ( ) Büyük ( )
A-3	Metinde kullanılan harflerin puntoları uygun	Küçük ( ) Uygun ( ) Büyük ( )
A-4	Satır arası boşluklar uygun	Evet ( ) Hayır ( )
A-5	Sayfaların sağ/sol boşlukları okuma için uygun	Evet ( ) Hayır ( )
A-6	Sayfaların alt/üst boşlukları okuma için uygun	Evet ( ) Hayır ( )
A-7	Sayfalar temizlenmeye uygun	Evet ( ) Hayır ( )
A-8	Kitap mat kağıda basılmış	Evet ( ) Hayır ( )
A-9	Kitap 1.hamur kağıda basılmış	Evet ( ) Hayır ( )
B	**İç Yapı Özellikleri**	
B-1	Kitapta yabancı kelimeler kullanılmış	Her zaman ( ) Kısmen ( ) Hiçbir zaman ( )
B-2	Kitapta güncel Türkçe kelimeler kullanılmış	Her zaman ( ) Kısmen ( ) Hiçbir zaman ( )
B-3	Kitaptaki cümleler, dil bilgisi kurallarına uygun	Her zaman ( ) Kısmen ( ) Hiçbir zaman ( )
B-4	Kitapta noktalama kurallarına uyulmuş	Her zaman ( ) Kısmen ( ) Hiçbir zaman ( )
B-5	Kitaptaki cümleler, açık ve anlaşılır.	Her zaman ( ) Kısmen ( ) Hiçbir zaman ( )
B-6	Kavramlar açık ve anlaşılır	Her zaman ( ) Kısmen ( ) Hiçbir zaman ( )
B-7	Kitapta basit cümleler kullanılmış (tek özne ve yüklemden)	Her zaman ( ) Kısmen ( ) Hiçbir zaman ( )
B-8	Kitapta kısa paragraflara yer verilmiş (3-5cümle)	Her zaman ( ) Kısmen ( ) Hiçbir zaman ( )
B-9	Hikaye giriş gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşuyor.	Evet ( ) Hayır ( )
B-10	Kitabın adı konu ile bağdaş	Evet ( ) Hayır ( )

B-11	Kitapta etik d eğerlere yer verilmiş	Evet ( ) Hayır ( )
B-12	Kitapta evrensel değerlere yer verilmiş	Evet ( ) Hayır ( )
B-13	Konular öğretici ve düşündürücü	Evet ( ) Hayır ( )
B-14	Kitapta argo kelimeler yoktur	Evet ( ) Hayır ( )
B-15	Kitapta mecaz kelimeler yoktur	Evet ( ) Hayır ( )
B-16	Konu, hikayenin yer ve zaman durumu ile uyumlu.	Evet ( ) Hayır ( )
B-17	Karakterler, hikayenin yer ve zaman durumu ile uyumlu.	Evet ( ) Hayır ( )
B-18	Kitabın konusu, çocuğun günlük yaşam deneyimlerini kapsar	Evet ( ) Hayır ( )
C	**Resimleme Özellikleri**	
C-1	Kapak resimleri kitabın içeriği ile uyumludur	Evet ( ) Hayır ( )
C-2	Resimlerin anlatımı güçlüdür	Evet ( ) Hayır ( )
C-3	Resimler renklidir	Evet ( ) Hayır ( )
C-4	Aynı sayfadaki resimlerle metinler birbirlerini tamamlar	Evet ( ) Hayır ( )
C-5	Resimlerde ayrıntılara dikkat edilmiştir	Her zaman ( ) Kısmen ( ) Hiçbir zaman ( )
C-6	Resimler rahat görülebilecek büyüklüktedir	Her zaman ( ) Kısmen ( ) Hiçbir zaman ( )
C-7	Her sayfanın yaklaşık 3/4resim ¼ yazıdır	Her zaman ( ) Kısmen ( ) Hiçbir zaman ( )
C-8	Resimlerde duygu ifadelerine yer verilmiştir.	Her zaman ( ) Kısmen ( ) Hiçbir zaman ( )

1). Künye Bilgileri: 20 soru

2). Dış Yapı Biçimsel Özellikleri: 9 soru

3). İç Yapı Özellikleri: 18 soru

4). Resimlendirme Özellikleri: 8 soru